

ဗုဒ္ဓသာသနာ့သမိုင်းအမှန်

(သုတေသနစာတမ်း)

သုတဝါအရိယသာဝက

(၁၃၇၉) ခုနှစ် ပြာသိုလပြည့်နေ့၊ (၂၀၁၈) ခုနှစ်
ဇန်နဝါရီလ (၁၂)ရက် တနင်္ဂနွေနေ့

အရိယဓမ္မသမဂ္ဂဝင်များ ဖတ်ရှုလေ့လာ သိမ်းဆည်းရန်
အတွက်သာ ပုံနှိပ်ပါသည်။

ဤစာမူသည် 'အရိယဓမ္မသမဂ္ဂ' ပိုင် စာမူဖြစ်ပါသည်။
ဤစာမူကို မည်သူမဆို ကူးယူဖတ်ရှု လေ့လာနိုင်ပါသည်။

မာတိကာ

စဉ်၊	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
၁။	ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား၏ ပစ္စိမဝစနစကားတော်များ	၁၀
၂။	ပထမသင်္ဂါယနာအကြောင်း	၁၂
၃။	ဒုတိယသင်္ဂါယနာအကြောင်း	၁၄
၄။	ဒုတိယသင်္ဂါယနာ နောက်ပိုင်းအခြေအနေ	၁၆
၅။	ဗုဒ္ဓဝါဒီရဟန်းတော်တို့ စာဏကျစကားအား ခုခံကာကွယ် ချေဖျက်ကြခြင်း	၂၀
၆။	စာဏကျစကားကို ချေဖျက်ဖို့ ဘဝကြီးဘဝငယ်အယူအဆ၊ ပါရမီအယူအဆ၊ လေးသင်္ချေခံ့ကမ္ဘာတစ်သိန်းအယူအဆ ဝင်ရောက်လာခြင်း	၂၂
၇။	ပါရမီ အယူအဆမှ ဗျာဒိတ်ခံယူခြင်း အယူအဆ ဝင်ရောက်လာခြင်း	၂၂
၈။	ပါရမီပြည့်၍ဘုရားဖြစ်ရန် စောင့်ဆိုင်းနေရခြင်း အယူအဆ ဝင်ရောက်လာခြင်း	၂၃
၉။	ဘဝကူးပြဿနာမှ ရူပအရူပဒဿန အဘိဓမ္မာအယူအဆ ပြန်လည်အသက်သွင်းလာခြင်း	၂၄
၁၀။	ကပိလရသေ့ကြီး၏ ရူပအရူပဒဿန(သာရိဒဿန) တစ်ဖန်ပြန်လည် ဦးမော်လာခြင်း	၂၅
၁၁။	ရူပအရူပဒဿန(သာရိဒဿန)သည် ပရမတ္ထသစ္စာ	၂၆
၁၂။	ရူပအရူပဒဿန ပရမတ္ထသစ္စာနှင့် ကမ္မဒဿန အရိယသစ္စာ	၂၇
၁၃။	ရူပအရူပဒဿန ပရမတ္ထသစ္စာအရ ကံသည် ပြုလုပ်သင့်သည်ဟု ယူဆခြင်း	၂၈

၁၄။ ရူပအရူပဒဿန ပရမတ္ထသစ္စာအမြင်နှင့် ဗုဒ္ဓဖြစ်တော်စဉ်	၂၉
၁၅။ လွန်ကျူးတဲ့ ကံ(အဘိသင်္ခါရကံ)နှင့် ကံသတ်တဲ့ ကံ(ဝိသင်္ခါရကံ)	၃၁
၁၆။ ပရမတ္ထသစ္စာ၏ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သံသရာနှင့်အရိယ သစ္စာ၏ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သံသရာ	၃၂
၁၇။ ပရမတ္ထသစ္စာနှင့် အယူမှားမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ	၃၃
၁၈။ ရှေ့နောက်ဘဝ ဆက်စပ်ဖို့ ကမ္မသတ္တိအယူအဆ ဝင်ရောက်လာခြင်း	၃၅
၁၉။ ကမ္မသတ္တိနှင့် ဇီဝအတ္တ(အသက်၊ဝိညာဉ်၊လိပ်ပြာ)	၃၇
၂၀။ ဗုဒ္ဓ၏ အနတ္တနယ်ပယ် နှင့် ပရမတ္ထသစ္စာ၏ အနတ္တနယ်ပယ်	၄၀
၂၁။ ပရမတ္ထသစ္စာသည် အတ္တာနတ္တဝါဒ(ကပြားဝါဒ)	၄၂
၂၂။ ရူပအရူပဒဿန ပရမတ္ထသစ္စာ၏ ဆင့်ပွားတိုး တက်မှုအခြေအနေ	၄၃
၂၃။ ရူပအရူပဒဿန ပရမတ္ထသစ္စာကို အဘိဓမ္မာဟု နာမည်တပ်ခဲ့ကြခြင်း	၅၀
၂၄။ ဗုဒ္ဓရဟန်းတော်များ ဂိုဏ်းအများအပြားကွဲခြင်းရဲ့ တရားခံအစစ်	၅၄
၂၅။ အဘိဓမ္မာရှိသော ဂိုဏ်းကွဲများ	၅၅
၂၆။ ဒုတိယသင်္ဂါယနာတင်ပြီးနောက်ပိုင်း ဗုဒ္ဓ ဘာသာဂိုဏ်း ကွဲများအကြောင်း	၅၆
၂၇။ မည်သည့်ဂိုဏ်းသည် ပင်မမူလထေရဝါဒဂိုဏ်း ဖြစ်သနည်း	၅၇

သုတဝါအရိယသာဝက

၅

၂၈။ ထေရဝါဒဂိုဏ်းကွဲ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းအကြောင်း	၅၈
၂၉။ သာသနာနှစ်(၂၀၀) နောက်ပိုင်း သီရိဓမ္မာ အသောကမင်း လက်ထက် အခြေအနေ	၆၀
၃၀။ အသောကမင်း ဗုဒ္ဓဘာသာ ဖြစ်လာပုံ	၆၂
၃၁။ တတိယသင်္ဂါယနာ ဖြစ်ပေါ်လာပုံ	၆၄
၃၂။ တတိယစင်ပြိုင်သင်္ဂါယနာ	၆၉
၃၃။ တတိယသင်္ဂါယနာနောက်ပိုင်း အခြေအနေ	၆၉
၃၄။ အသောကမင်းနောက်ပိုင်း သုဂံခေတ် ဗုဒ္ဓသာသနာရေး အခြေအနေ	၇၁
၃၅။ သီဟိုဠ်ကျွန်း(သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ)သို့ ဗုဒ္ဓသာသနာ ရောက်ရှိလာပုံ	၇၂
၃၆။ စတုတ္ထသင်္ဂါယနာ (ပေထက်အက္ခရာ)	၇၂
၃၇။ မိလိန္ဒပဉ္စကျမ်း ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ခြင်း	၇၃
၃၈။ စတုတ္ထစင်ပြိုင် သင်္ဂါယနာ(ကြေးထက်အက္ခရာ)	၇၄
၃၉။ ပင်မမူလထေရဝါဒဂိုဏ်း ပျောက်ကွယ်သွားမှု အခြေအနေ (ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား၏ အဆုံးအ မသာသနာအစစ် ပျောက်ကွယ်ခဲ့သော အချိန်ကာလ)	၇၆
၄၀။ ထေရဝါဒဂိုဏ်း အမည်တပ်မှု ပြဿနာ	၇၇
၄၁။ မဟာယာနဂိုဏ်း ပေါ်ပေါက်လာပုံ	၇၈
၄၂။ ထေရဝါဒ၊ မဟာယာန၊ ဟိနယာန၊ ဝဇီရယာန ရှင်းလင်းချက်	၈၀
၄၃။ မြောက်ပိုင်း မဟာယာနနှင့် တောင်ပိုင်း ထေရဝါဒ	၈၁

ဗုဒ္ဓသာသနာသမိုင်းအမှန် (သုတေသနစာတမ်း)

၄၄။ အိန္ဒိယ၌ မဟာယာနဗုဒ္ဓဘာသာ ကွယ်ပျောက်	
သွားခဲ့ခြင်း	၈၂
၄၅။ စတုတ္ထသင်္ဂါယာတင်ပြီး နောက်ပိုင်း သီဟိုဠ်ကျွန်း	
ဗုဒ္ဓသာသနာရေး အခြေအနေ	၈၃
၄၆။ သီဟိုဠ်အဋ္ဌကထာကျမ်းများနှင့် ဒီပဝင်ကျမ်း	၈၅
၄၇။ သုဝဏ္ဏဘူမိနှင့်အဋ္ဌကထာဆရာ အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသ	
အကြောင်း	၈၅
၄၈။ အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသ၏ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းအကြောင်း	၈၆
၄၉။ အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသမထေရ်၏အဋ္ဌကထာ	
ကျမ်းသစ်များအကြောင်း	၈၈
၅၀။ အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသနောက်ပိုင်း သီဟိုဠ်ကျွန်း	
ဗုဒ္ဓသာသနာရေး အခြေအနေ	၉၀
၅၁။ အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသနောက်ပိုင်း သုဝဏ္ဏဘူမိဒေသ	
ဗုဒ္ဓသာသနာရေး အခြေအနေ	၉၂
၅၂။ ဆရာတော်ဦးဗုဓ်၏ ပိဋကတ်မြန်မာပြန်ကျမ်းများ	
ပေါ်ပေါက် လာခဲ့ခြင်း	၉၅
၅၃။ ပဉ္စမသင်္ဂါယနာအကြောင်း	၉၆
၅၄။ ဆဋ္ဌမသင်္ဂါယနာအကြောင်း	၉၇

သုတဝါအရိယသာဝက

၇

၅၅။ မြန်မာ့ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ ဂိုဏ်းပေါင်းစုံ ထေရဝါဒ	
ဂိုဏ်းကြီးအကြောင်း	၉၇
၅၆။ မြန်မာ့ ဂိုဏ်းပေါင်းစုံ ထေရဝါဒဂိုဏ်းကြီးရဲ့	
ဂိုဏ်းအဆက်အနွယ်အစစ်	၉၈
၅၇။ မြန်မာ့ ဂိုဏ်းပေါင်းစုံ ထေရဝါဒဂိုဏ်းကြီးရဲ့	
ပိဋကတ်စာပေအဆက်အနွယ်အစစ်	၉၉
၅၈။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား၏ အရိယသစ္စာသာသနာ	
ခေတ်အဆက်ဆက် ဖျောက်ဖျက်ခံခဲ့ရခြင်း	၁၀၁
၅၉။ ယနေ့ မြန်မာနိုင်ငံဗုဒ္ဓသာသနာရေး အခြေအနေမှန်	၁၀၄

- (က) အဘိဓမ္မာသည် ဘုရားဟော ဟုတ်,မဟုတ်၊
- (ခ) ယနေ့ မြန်မာ့ ဂိုဏ်းပေါင်းစုံ ထေရဝါဒဂိုဏ်းကြီး သည် ပင်မမူလထေရဝါဒဂိုဏ်း ဟုတ်,မဟုတ်၊
- (ဂ) ယနေ့ ထေရဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာရှိ ပိဋကတ်ပါဠိတော် များသည် ဘုရားဟောစစ်စစ် ဟုတ်,မဟုတ်၊
- (ဃ) ယနေ့ ထေရဝါဒဂိုဏ်းသာသနာသည် ဗုဒ္ဓသာသနာ အစစ်အမှန် ဟုတ်,မဟုတ် -

ဆိုတာနဲ့ပတ်သက်ပြီး သာသနာ့သမိုင်းကြောင်း ရှုထောင့်က သမိုင်းနွယ်ဉာဏ်ဖြင့် သုတေသန ဆန်ဆန် အနည်းငယ် သုံးသပ် စိစစ်ပြပါမယ်။ သုတေသနရဲ့သဘောဟာ ကိုယ့်ရဲ့ ကြိုက်,မကြိုက်၊ ခံစားချက်ကို ဘေးဖယ်ထားပြီး အရှိအတိုင်းသိမြင်အောင် လေ့လာသုံး သပ် ဆုံးဖြတ်ရတဲ့သဘောပဲ ဖြစ်တယ်။

ဒီတော့ ဒီသုတေသနပြုချက်ကို ခံစားချက်မပါဘဲ၊ မတရား သဖြင့် မချေဖျက်ကြဘဲ၊ ဓမ္မကို အာဏာမစွက်ဘဲ မှန်မှန်ကန်ကန် နည်းလမ်းတကျ တရားသဖြင့်သာ ဒီထက်မှန်ကန်တဲ့ သုတေသနပြုချက် ဖြင့် ချေဖျက်မည်ဆိုပါက ဤသုတေသနပြုချက်သည် အလိုလို ပျက်စီးသွားပါလိမ့်မယ်။

၁။ ။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား၏ ပဋိမဝေဒနစကားတော်များ

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားလွန်တော်မူခါနီး မှာတမ်းတော်အနေနဲ့ “ယော

ဝေါ အာနန္ဒာ မယာ ဓမ္မော စ ဝိနယော စ ဒေသိတော ပညတ္တော၊ သော ဝေါ မမစ္စယေန သတ္တာ = ငါဘုရား လွန်တော်မူ ပြီးနောက် ဓမ္မနဲ့ ဝိနယကိုပဲ ဆရာအဖြစ်ထားကြ” လို့ အထူး မှာတော်မူခဲ့ပါတယ်။ အဘိဓမ္မာကို ဆရာတင်ဖို့ မညွှန်ပြခဲ့ပါဘူး။

နောက်ပြီးတော့ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားဟာ ဓမ္မ၊ အဓမ္မ ဆုံးဖြတ်ဖို့ မဟာပဒေသလေးပါးအကြောင်း ဟောကြားတဲ့အခါ “ အနဘိနန္ဒိတွာ အပ္ပဋိက္ခောသိတွာ တာနိ ပဒဗျဉ္ဇနာနိ သာဓုကံ ဥဂ္ဂဟေတွာ သုတ္တေ ဩသာရေတဗ္ဗာနိ ဝိနယေ သန္တဿေတဗ္ဗာနိ။ တာနိ စေ သုတ္တေ ဩသာရိယမာနာနိ၊ ဝိနယေ သန္တဿိယမာနာနိ န စေဝ သုတ္တေ ဩသရန္တိ၊ န စ ဝိနယေ သန္တိဿန္တိ၊ နိဋ္ဌမေတ္ထ ဂန္တဗ္ဗံ ‘အဒ္ဓါယ လ္လဒံ န စေဝ တဿ ဘဂဝတော ဝစနံ၊ လ္လမဿ စ ဘိက္ခုနော ဒုဂ္ဂဟိတ’န္တိ။ လ္လတိဟေတံ ဘိက္ခဝေ ဆဇ္ဈေယျာထ။

တာနိ စေ သုတ္တေ ဩသာရိယမာနာနိ ဝိနယေ သန္တဿိယမာနာနိ သုတ္တေ စေဝ ဩသရန္တိ ဝိနယေ စ သန္တိဿန္တိ၊ နိဋ္ဌမေတ္ထ ဂန္တဗ္ဗံ ‘အဒ္ဓါယ လ္လဒံ တဿ ဘဂဝတော ဝစနံ၊ လ္လမဿ စ ဘိက္ခုနော သုဂ္ဂဟိတ’န္တိ”

“ ယုံကြည်ဖို့ အလွန်ခိုင်မာလှတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်စုံတစ်ဦးက ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားထံမှောက်မှ ကိုယ်တိုင် ကြားနာခဲ့ရတယ်။ ဒါဟာ ဓမ္မ၊ ဒါဟာ ဝိနယ၊ ဒါဟာ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားရဲ့ အဆုံးအမလို့ ပြောကြားခဲ့ရင် မနှစ်သက်မချီးမွမ်းမထောက်ခံသေးဘဲ မတားမမြစ်သေးဘဲ ထိုသူရဲ့စကားတို့ကို သင်ယူပြီးတော့ သုတ္တထဲမှာ ချကြည့်၊ ဝိနယထဲမှာ ထည့်ကြည့်ပါ။ ဒီလို ချကြည့် ထည့်ကြည့်လို့ သုတ္တထဲမှာ မသက်ဝင်ဘူး၊ ဝိနယထဲမှာ မပါဝင်ဘူးဆိုရင် “ ဒါဟာ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ဘုရားရဲ့ စကားမဟုတ်ဘူး၊ ဒီသူဟာလည်း မှားယွင်းပြီး ယူဆောင် လာသူပဲ”လို့ သုံးသပ်ဆုံးဖြတ်ပြီး စွန့်ပစ်ရမည်။

အကယ်၍ ဒီလို ချကြည့် ထည့်ကြည့်လို့ သုတ္တထဲမှာ သက်ဝင်တယ်၊ ဝိနယထဲမှာ ပါဝင်တယ်ဆိုရင် “ ဒါဟာ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ဘုရားရဲ့စကား ဖြစ်တယ်၊ ဒီသူဟာလည်း ကောင်းစွာ ယူဆောင် လာသူပဲ”လို့ သုံးသပ်ဆုံးဖြတ်ပြီး သိမှတ်ဆောင်ယူရမည်” ဖြစ်ကြောင်း ဟောကြားတော်မူခဲ့ပါတယ်။

နောက်ပြီး သုတ္တ၊ဝိနယအရ ပြဆိုချက်မှာ “ ကတမသ္မိံ သုတ္တေ ဩသာရယိတဗ္ဗာနိ? စတူသု အရိယသစ္စေသု။ ကတမသ္မိံ ဝိနယေ သန္တဿယိတဗ္ဗာနိ? ရာဂဝိနယေ ဒေါသဝိနယေ မောဟဝိနယေ = သုတ္တအရ အရိယသစ္စာလေးပါးတည်းဟူသော တမျဉ်းချည်ကြိုး၊ ဝိနယအရ ရာဂ၊ဒေါသ၊မောဟ တည်းဟူသော ကိလေသာတရားများ ကင်းပျောက်ခြင်းကို ယူရမည်လို့ အသေအချာ ပြဆိုထားပါတယ်။

သုတ္တအရ ဘယ်သုတ္တန်၊ ဘယ်အဘိဓမ္မာ၊ ဘယ်ပရမတ္ထ သစ္စာကိုမျှ အရမယူရပါဘူး။ အရိယသစ္စာလေးပါး သဘော တရားနဲ့ ညီညွတ်မှသာ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားဟော ဓမ္မအဖြစ် လက်ခံ အတည်ပြုရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ရာဂ၊ဒေါသ၊မောဟတွေကို အမှန်တကယ် ကင်းလွတ်ငြိမ်းကြောင်း သက်သေပြနိုင်မှသာ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားဟော ဓမ္မအဖြစ် လက်ခံရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

အကျဉ်းချုပ်ပြီးပြောရရင် “ အရိယသစ္စာလေးပါးထဲမှာ သက်ဝင်မှသာ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားဟောတရား ဖြစ်တယ်။ ကျင့်ကြံလိုက်လို့ အမှန်တကယ် ရာဂ၊ဒေါသ၊မောဟ ကိလေသာတွေ ကင်းပျောက်မှသာ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားဟောတရား ဖြစ်တယ်”လို့ အထူးမှတ်ရပါမယ်။

ဒီနေရာမှာ ဆန့်ကျင်ဘက်အားဖြင့် ပရမတ္ထသစ္စာသည် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားဟောတရား မဟုတ်၊ အဘိဓမ္မာသည် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ဘုရားဟောတရား မဟုတ်၊ ရာဂ၊ဒေါသ၊မောဟ ကင်းပျောက်ကြောင်း

၁၂ **ဗုဒ္ဓသာသနာ့သမိုင်းအမှန် (သုတေသနစာတမ်း)**

လက်တွေ့သက်သေ မပြနိုင်သောသဘောတရားသည် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ဘုရားဟော မဟုတ်လို့ ပြောရပါမယ်။

ဒါ့ကြောင့် အထက်ပါ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားရဲ့ နောက်ဆုံးပစ္စိမ ဝစနစကားရပ်တွေကို ချုပ်ပြီး ဒီလို မှတ်ဖို့ လိုပါတယ်။

ငါဘုရားလွန်တော်မူပြီးနောက် -

၁။ ဓမ္မ၊ဝိနယတွေကို ဆရာအဖြစ် ထားရမယ်။

(အဘိဓမ္မာဟူသော ဝေါဟာရ မပါ။)

၂။ ဘုရားစကားလို့ ဘယ်လိုပုဂ္ဂိုလ်မျိုးက ပြောပြော၊ အဲဒီစကားတွေဟာ **သုတ္တ**ဆိုတဲ့ အရိယသစ္စာလေးပါးထဲမှာ သက်ဝင် ရမယ်။ အဲဒီစကားတရားအတိုင်းကျင့်ရင် **ဝိနယ**ဆိုတဲ့ ရာဂ၊ဒေါသ၊မောဟ ကိလေသာကင်းပျောက်ခြင်းအကျိုး ဖြစ်ပေါ်ရမယ် - ဆိုတဲ့ အချက်တွေ ပါပဲ။

(အဘိဓမ္မာ၌ ထည့်ရမည်၊ ပရမတ္ထသစ္စာ၌ သက်ဝင်ရ မည်၊ နတ်ပြည်ရောက်ခြင်းအကျိုး ဖြစ်ရမည်ဟု မပါ။)

၂။ ၊ ပထမသင်္ဂါယနာအကြောင်း

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား၏ မှာတမ်းတော်နဲ့အညီ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား လွန်တော်မူပြီးနောက် ၃ လနှင့် ၄ ရက်အကြာမှာ **အဇာတသတ်မင်း** လက်ထက် မာဂဓတိုင်း၊ ရာဇဂြိုဟ်ပြည်၊ ဝေဘာရတောင်နံရံရှိ သတ္တပါဏိ လှိုင်ဂူအနီးတွင် ထေရ်သံဃာ(၅၀၀)ဖြင့် ပထမသင်္ဂါယနာတင်စဉ်အခါက **အရှင်မဟာကဿပမထေရ်** ဦးဆောင်တော်မူပြီး **ဝိနည်း**ကို **အရှင် ဥပါလိမထေရ်**က စုစည်းတင်ပြ ဖြေဆိုပြီးတိုင်းပြီးတိုင်းမှာ ကျန်သင်္ဂါယနာ သံဃာတော်တို့က အတည်ပြုဆုံးဖြတ် စုပေါင်းရွတ်ဆိုတော်မူခဲ့ကြ ပါတယ်။ **ဓမ္မ**ကို **အရှင်အာနန္ဒမထေရ်**က စုစည်းတင်ပြ ဖြေဆိုပြီး

တိုင်းပြီးတိုင်းမှာ ကျန်သင်္ဂါယနာသံဃာတော်တို့က အတည်ပြုဆုံးဖြတ် စုပေါင်း ရွတ်ဆိုတော်မူခဲ့ကြပါတယ်။ ပထမသင်္ဂါယနာပွဲကို အဇာတသတ် မင်းက ထောက်ပံ့ကူညီပေးခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီနှစ်ကို သာသနာနှစ် ၁ နှစ်(ဘီစီ ၅၄၄)အဖြစ် သတ်မှတ်ခဲ့ပါတယ်။

ပထမသင်္ဂါယနာတင်စဉ်မှာ **ဓမ္မဝိနယ**ဆိုတဲ့ အသုံးအနှုန်းသာ တွေ့ရပါတယ်။ ဝိနယပိဋက၊ သုတ္တန္တပိဋက၊ အဘိဓမ္မာပိဋကဆိုတဲ့ အသုံးအနှုန်း မတွေ့ရတဲ့အပြင် အရှင်အာနန္ဒာမြေဆိုစဉ်မှာ ဒါက သုတ္တန်ပိုင်း၊ ဒါက အဘိဓမ္မာပိုင်းလို့ အထူးတလည် ဖြေဆိုတာလည်း မတွေ့ရပါဘူး။ ယနေ့ ထေရဝါဒတို့ရဲ့ ဆဋ္ဌမသင်္ဂါယနာမူအရ ခုဒ္ဒကနိကာယထဲမှာပါရှိတဲ့ အဘိဓမ္မာဟာ ကျမ်းအားဖြင့် (၇)ကျမ်း၊ စာအုပ်အားဖြင့် ၁၂ အုပ်အားဖြင့် အလွန်ကြီးကျယ်များပြားလှသော်လည်း ခုဒ္ဒကနိကာယဆိုတဲ့ အသေးအမွှား တိုလီမုတ်စ တရားအတို အထွာလေး တွေ စုစည်းထားတဲ့အစုတွေထဲမှာ ထည့်သွင်းထားခြင်းဟာလည်း အလွန် သဘာဝကျလို့ သံသယဝင်စရာ အချက်တစ်ခုပဲ ဖြစ်တယ်။

အကယ်၍ ယနေ့ထေရဝါဒတို့ ယူဆသလို အဘိဓမ္မာဟာ ဓမ္မ(သုတ္တန်)ထက် သာလွန်မြင့်မြတ် ထူးကဲလှပါတယ်ဆိုရင် အရှင်မဟာ ကဿပမထေရ်နှင့် အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်တို့ဟာ **ဓမ္မ**လို့ သာမန်စကားလုံး သုံးပြီး သင်္ဂါယနာတင်ခဲ့ကြမည်မဟုတ်ဘဲ ဒါက **သုတ္တဓမ္မ**၊ ဒါက **အဘိဓမ္မ**လို့ အထူးထူးအမွှမ်းတင်ပြီး တင်ခဲ့ကြမှာ အမှန်ပါပဲ။ အခုတော့ ဒီလို မဟုတ်ဘဲ **ဓမ္မဝိနယ**လို့သာ သင်္ဂါယနာ တင်ခဲ့ကြပါတယ်။

နောက်တစ်ချက်အနေနဲ့ အကယ်၍ အဘိဓမ္မာကို ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ဘုရားဟာ တာဝတိံသာနတ်ပြည်မှာ အကျယ်တဝင့်ဟောပြီး အရှင်သာရိ ပုတ္တရာမထေရ်ကို စန္ဒကူးတောမှာ အကျဉ်းဟောခါ အရှင်သာရိပုတ္တရာက တစ်ဖန်ပြန်လည်ပြီး အန္တောသိကတပည့် (၅၀၀)ကို မကျဉ်းမကျယ်ပို့ချလို့

တပည့်အစဉ်အဆက် ဆောင်လာခဲ့ကြတယ်ဆိုရင် ဒီအဘိဓမ္မာကို အရှင်အာနန္ဒာက ဘယ်သူ့ဆီက ဆောင်ယူခဲ့သလဲ။ အရှင်သာရိပုတ္တရာ၏ တပည့်တွေထဲမှ ဆောင်ယူခဲ့ကြောင်း အထောက်အထားမတွေ့ရသလို ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားဆီမှ နာကြားဆောင်ယူခဲ့ကြောင်းကိုလည်း ထူးထူး ခြားခြား မတွေ့ရပါဘူး။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားဟာ လူ့ပြည့်မှာ အရှင်သာရိပုတ္တရာတစ်ပါးတည်းကိုသာ ဟောကြားတယ်လို့ ယနေ့ထေရဝါဒတို့ ယူဆထားကြလို့ပါပဲ။ ကျန်တဲ့ သုတ္တဓမ္မတွေကိုတော့ အရှင်အာနန္ဒာဟာ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားထံမှ နာကြားဆောင်ယူခဲ့ရကြောင်း မှတ်တမ်းတွေ ရှိပါတယ်။

စင်ပြိုင်သင်္ဂါယနာအနေနဲ့တော့ မရှိခဲ့ဘူး။ သင်္ဂါယနာတင်မပြီးခင် **အရှင်ပုရာဏမထေရ်**နှင့် နောက်ပါသံဃာ(၅၀၀)တို့ ရောက်ရှိလာကြောင်း၊ သင်္ဂါယနာတင်ပွဲ၌ ပါဝင်ရန်ဖိတ်မံသော်လည်း ‘ သင်္ဂါယနာ တင်ခြင်း သည် ကောင်းသောတင်ခြင်း ဖြစ်သည်၊ သို့သော် မိမိသည် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ဘုရားထံမှ ကြားနာခဲ့ရသည့်အတိုင်းသာ တရားတော်ကို ဆက်လက် ဆောင်ရွက်မည်’ လို့ လျှောက်ထားပြီး ဖိတ်မံမှုကို လက်မခံခဲ့ပါ။

၃။ ။ **ဒုတိယသင်္ဂါယနာအကြောင်း**

ဒီလိုနဲ့ သာသနာနှစ် ၁၀၀ (ဘီစီ ၄၄၄)မှာ ပါဠိလိပုတ်ပြည်ရှင် **ကာဠာသောကမင်း**လက်ထက် ဝဇ္ဇီတိုင်း၊ ဝေသာလီပြည်၊ ဝါဠုကာရုံ ကျောင်း၌ အရှင်မဟာယသမထေရ်ဦးဆောင်သော ထေရ်သံဃာ (၇၀၀)တို့ **ဓမ္မနှင့်ဝိနယ**ကိုပဲ ဒုတိယအကြိမ် သင်္ဂါယနာ တင်ခဲ့ကြပြန် ပါတယ်။ ဒုတိယသင်္ဂါယနာပွဲကို ကာဠာသောကမင်းက ထောက်ပံ့ ပေးခဲ့ပါတယ်။

အကြောင်းကတော့ ဝေသာလီပြည် ဝဇ္ဇီတိုင်းသား ရဟန်းတော်တို့

အသေးစား ဝိနည်းပညတ်ချက် (၁၀)ချက် ပြင်ဆင်ကျင့်သုံးရာမှ ဝိနယပဋိပက္ခဖြစ်ကာ **ပြင်လိုတဲ့အုပ်စုနဲ့ မပြင်လိုတဲ့အုပ်စု** အဖွဲ့ကွဲရာမှ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားရှိစဉ်က အရှင်အာနန္ဒာနှင့် အရှင်အနုရုဒ္ဓါတို့၏ သက်တော်(၁၂၀)ရှိ တပည့်ကြီးတို့မှ မပြင်သင့်ကြောင်း ဆုံးဖြတ်ကြရာမှ ဒုတိယသင်္ဂါယနာ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ပါတယ်။

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား လွန်တော်မူခါနီး မှာတမ်းတော်အနေနဲ့ **“အာကခံမာနော အာနန္ဒ သံဃော မမစ္စယေန ခုဒ္ဒါနုခုဒ္ဒကာနိ သိက္ခာပဒါနိ သမူဟနေယျ = ငါဘုရားလွန်တော်မူပြီးနောက် သံဃာက အလိုရှိရင် ခုဒ္ဒါနုခုဒ္ဒကသိက္ခာပုဒ်တွေကို နှုတ်ပယ် ပြင်ဆင်နိုင်တယ်”**လို့ အထူး မှာတော်မူခဲ့ပါတယ်။

မြတ်စွာဘုရားက ဝင်္ကပ္ပုဏ္ဏား၏သား ဥပသေနမထေရ်ကို **“သာဓု သာဓု ဥပသေန၊ အပညတ္တံ န ပညပေတဗ္ဗံ၊ ပညတ္တံ ဝါ န သမုစ္ဆိန္ဒတဗ္ဗံ၊ ယထာပညတ္တေသု သိက္ခာပဒေသု သမာဒါယ ဝတ္တိတဗ္ဗံ = ငါဘုရား မညတ်တာကို မပညတ်နဲ့၊ ငါဘုရား ပညတ်တာကိုလည်း မနှုတ်ပယ်နဲ့၊ ပညတ်သည့်အတိုင်း သိက္ခာပုဒ်တွေကို ကောင်းစွာ ကျင့်သုံးရမယ်”**လို့ မိန့်ကြားချက်ကို ထောက်ဆပြီး - **အရှင်မဟာကဿပမထေရ်**က ပထမသင်္ဂါယနာတင် သံဃာတွေကို ဝိနည်းနဲ့စပ်ပြီး ဘယ်ဟာ ခုဒ္ဒါနုခုဒ္ဒက သိက္ခာပုဒ်ဆိုတာ ငါတို့တွေ မသိဘူး၊ ဒါ့ကြောင့် **“သင်္ဃော အပညတ္တံ နပညပေတိ၊ ပညတ္တံ န သမုစ္ဆိန္ဒတိ၊ ယထာပညတ္တေသု သိက္ခာပဒေသု သမာဒါယ ဝတ္တတိ = ဘုရား မပညတ်တာကို ငါတို့ မပညတ်ဘူး၊ ဘုရားပညတ်တာကို ငါတို့ မနှုတ်ပယ်ဘူး၊ ဘုရားပညတ်တဲ့အတိုင်း သိက္ခာပုဒ်တွေကို ကောင်းစွာ ကျင့်ကြံကြမယ်”**လို့ သံဃာ့ဆန္ဒတောင်းခံပြီး မပြင်ဆင်ရေးမူဝါဒချမှတ် ထားရှိခဲ့ပါတယ်။

ဒါကြောင့် မပြင်တဲ့အုပ်စုကလည်း **အရှင်မဟာကဿပထေရ်ရဲ့ မပြင်ဆင်ရေးမူဝါဒအရ** မပြင်ချင်တာ၊ ပြင်တဲ့အုပ်စုကလည်း ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားရဲ့ **အထူးမှာတမ်းတော်အရ** နှုတ်ပယ်ပြင်ဆင်တာမို့ **နှစ်ဖက်စလုံး မှန်ကန်ပါတယ်**။ နှစ်ဖက်စလုံး ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား အလိုကျလို့ သတ်မှတ်ရပါမယ်။ ဒါပေမယ့် ယနေ့ ထေရဝါဒတို့ရဲ့ သင်္ဂါယနာမှတ်တမ်းမှာတော့ နှုတ်ပယ်ပြင်ဆင်တဲ့ ဝဇ္ဇိပုတ္တကရဟန်း တော်တွေကို **အလဇ္ဈိရဟန်းတွေ၊ အဓမ္မဝါဒီရဟန်းတွေ**လို့ ချိုးချိုးနှိမ်နှိမ် မှတ်တမ်းတင်ထားကြတာကို တွေ့ရပါတယ်။

ဒီလိုနဲ့ ဝဇ္ဇိပုတ္တကရဟန်းတော်တွေဟာ သဘောတူရာရဟန်းတော် တစ်သောင်း ရရှိတဲ့အခါ **ကောသဗ္ဗိပြည်မှာ စင်ပြိုင်သင်္ဂါယနာ** တင်ခဲ့ကြပါတယ်။ အချို့သော မြို့စား၊ နယ်စား၊ ဘုရင်များက ထောက်ပံ့ပေးကြပါတယ်။

ဒုတိယသင်္ဂါယနာမှာ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားရဲ့ သာဝကသံဃာ့ အုပ်စုဟာ **ထေရဝါဒဂိုဏ်းနှင့် မဟာသံဃိက(မဟာသင်္ဂါယနာ)ဂိုဏ်း** ဆိုပြီး နှစ်ဂိုဏ်းကွဲသွားခဲ့ပါပြီ။

၄။ ။ **ဒုတိယသင်္ဂါယနာ နောက်ပိုင်းအခြေအနေ**

ဒုတိယသင်္ဂါယနာတင်ပြီးနောက်ပိုင်း သာသနာနှစ် ၁၄၉(ဘီစီ- ၃၉၅)မှာ ပါဠိလိုပုတ်ပြည်ရှင် **စန္ဒဂုတ်မင်း** အုပ်ချုပ်ပါတယ်။ သူ့ရဲ့ ပညာရှိအမတ်ကြီးကတော့ ဗြဟ္မဏဝါဒဆရာကြီး **အမတ်ကြီးစာဏကျ (စာဏက္က)** ဖြစ်ပါတယ်။ (ထေရုဋ္ဌ၊ ၂၊ ၈၅။ ဝိ၊ ၄၊ ၁၁၅၄)

စန္ဒဂုတ်မင်းဟာ ဂရိမင်းတွေကို စစ်ရှုံးခဲ့ဖူးပါတယ်။ အဲဒီနောက် မင်းတိုင်ပင် ဗြဟ္မဏဝါဒအမတ်ကြီး စာဏကျရဲ့ စစ်တိုက်နည်းဗျူဟာနဲ့ အိန္ဒိယတစ်ခွင်(သကလဇမ္ဗူဒီပ)လုံးကို အုပ်စိုးလာနိုင်ခဲ့ပြီး မောရိယ

မင်းဆက်ကို တည်ထောင်ခဲ့ပါတယ်။ (သာရတ္ထ၊ဋီ၊၁၊၁၂၆)

ဒီတော့ အမတ်ကြီးစာဏကျဟာ စန္ဒဂုတ်မင်း ပထမစစ်ရှုံးရခြင်းဟာ **ဗုဒ္ဓဝါဒ**ကြောင့်၊ အခု စစ်အောင်နိုင်ပြီး အိန္ဒိယတစ်ခွင် အုပ်စိုးလာနိုင်တာဟာ **ဗြဟ္မဏဝါဒ**ကြောင့်လို့ သုံးသပ်ပြလိုက်ပါတယ်။ စန္ဒဂုတ်မင်းကလည်း စစ်ပွဲအောင်နိုင်အောင်လုပ်ပေးတဲ့ ဗြဟ္မဏတွေကို အထူးကျေးဇူးတင် ချီးမြှင့်မြှောက်စားပြီး သူ့ရဲ့နန်းတော်မှာ ဗြဟ္မဏဝါဒ ပုဏ္ဏားတွေ၊ ပရိပိုဇ်တွေ (ခြောက်သောင်းခန့်မျှ) နေ့စဉ်နေ့တိုင်း ဆွမ်းကျွေးလို့ ဆည်းကပ်ပူဇော်ထားပါတယ်။ အဲဒီအချိန်ကစပြီး ပါဠိလိုပုတ်နန်းတော်ကြီးဟာ ဗုဒ္ဓရဟန်းတော်တွေ ဆိတ်သုဉ်းလို့ ဗြဟ္မဏဝါဒရှင်တွေနဲ့ စည်စည်ကားကားဖြစ်နေခဲ့ပါပြီ။ (သာရတ္ထ၊ဋီ၊၁၊၁၂၆)

ဒီအချိန် သာသနာနှစ် ၁၅၀(ဘီစီ၃၉၄) ဗြဟ္မဏဝါဒီတို့ရဲ့ အထွတ်အထိပ်ဆရာကြီးတစ်ဆူဖြစ်တဲ့ စာဏကျအမတ်ကြီးဟာ ဗုဒ္ဓဝါဒကိုနှိပ်ကွပ်ဖို့ အလွန်ပညာသားပါလှတဲ့ ထူးဆန်းအံ့ဩဖွယ်ကောင်းလှတဲ့ စကားတစ်ခွန်းကို ဟောပြောပို့ချဝါဒဖြန့်ခဲ့ပါတယ်။ အဲဒါကတော့ “ **သိဒ္ဓတ္ထမင်းသား ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားဟာ ဗိဿုနဝင်စား အဝတာရဘုရား ဖြစ်တယ်**” ဆိုတဲ့ စကားပါပဲ။ (သက္ကတ-ဟိတောပဒေသကျမ်း)

ဒီစကားကို ဒီနေရာမှ ခဏအသာထားပြီး ဗုဒ္ဓဝါဒဖြစ်တဲ့ ထေရဝါဒဂိုဏ်းနှင့် မဟာသံဃိကဂိုဏ်း အကြောင်းကို ဆက်ပြီး လေ့လာကြည့်မယ်။

ဒုတိယသင်္ဂါယနာတင်ပြီးနောက်ပိုင်း သာသနာနှစ်(၂၀၀)အတွင်း **ထေရဝါဒဂိုဏ်း**မှ နောက်ထပ် ဂိုဏ်းကွဲ(၁၁)ဂိုဏ်း၊ **မဟာသံဃိကဂိုဏ်း**မှ နောက်ထပ်ဂိုဏ်းကွဲ (၅)ဂိုဏ်းအားဖြင့် ပင်မမူလဂိုဏ်းတွေနဲ့ အားလုံးပေါင်း ဗုဒ္ဓဘာသာဂိုဏ်း(၁၈)ဂိုဏ်း ကွဲပြားနေပြီ ဖြစ်ပါတယ်။

(ဒီပဝင်ကျမ်းအလို = သာသနာနှစ် ၈ ရာစုမှ ၉ ရာစုကြား မှတ်တမ်းပြု)
ဒီတော့ သာသနာနှစ်(၁၀၀)မှာ ဗုဒ္ဓဘာသာဂိုဏ်း(၂)ဂိုဏ်း
ကွဲတယ်။ နောက်ထပ် နှစ်(၁၀၀)မှာ (၁၈)ဂိုဏ်းကွဲတယ်ဆိုတော့ ဒါဟာ
အလွန်စိတ်ဝင်စားစရာကောင်းတဲ့ ဖြစ်ရပ်ပါပဲ။ နောက်ထပ် ပိုပြီး
စိတ်ဝင်စားချင်စရာကောင်းတာက မပြင်ဆင်ရေးမူဝါဒကို ဆုပ်ကိုင်ပြီး
ဒုတိယသင်္ဂါယနာတင်ခဲ့ကြတဲ့ ပင်မမူလထေရဝါဒဂိုဏ်းကြီးဟာ
ဘာကြောင့် နောက်ထပ်(၁၁)ဂိုဏ်း ထပ်ကွဲသွားရပြန်သလဲ။ ပြင်ဆင်ရေး
မူဝါဒနဲ့ လမ်းခွဲခဲ့တဲ့ ပင်မမူလ မဟာသံဃိကဂိုဏ်းကြီးကတော့
နောက်ထပ်(၅)ဂိုဏ်းသာ ကွဲပြားသွားပါတယ်။ ပြင်ဆင်ချင်သူတွေထက်
တောင် မပြင်ဆင်ချင်သူတွေက နှစ်(၁၀၀)အတွင်းမှာ ပိုပြီး ဂိုဏ်းတွေ
ကွဲပြားနေတာ တွေ့ရပါတယ်။ ဒါဟာ အလွန်စိတ်ဝင်စားချင်စရာ
ကောင်းတဲ့၊ အကြောင်းရင်းမှန်ရှာဖွေရမယ့် အချက်တွေပါပဲ။ ယနေ့
ထေရဝါဒဂိုဏ်းရဲ့ မှတ်တမ်းတွေမှာတော့ အာစရိယဝါဒနောက်လိုက်ပြီး
ကွဲပြားသွားရတယ်လို့ သာမန်မျှသာ ဆိုထားတာတွေ့ရပါတယ်။
(သာရတ္ထ၊ဋီ၊၁၊ ၁၁၆။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃၊ ၁၀၆)

ဘယ်လို အာစရိယဝါဒ နောက်လိုက်သလဲဆိုတော့ ဒီပဝင်ကျမ်း
အလို ရဟန်းတွေဟာ ရှိရင်းစွဲ ဓမ္မနဲ့ဝိနယများကို ကပြောင်းကပြန်
ထားခြင်း၊ ပယ်နှုတ်ခြင်း၊ ဖြည့်စွက်ခြင်း၊ လိုရာအဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ခြင်းတွေ
လုပ်ခဲ့ကြလို့ အဲဒီ အင်အားကြီး သံဃာ့ခေါင်းဆောင်ဆရာတွေ
နောက်လိုက်ပြီး ဂိုဏ်းတွေကွဲသွားရတယ်လို့ မှတ်တမ်းပြုထားပါတယ်။
(ဒီပဝင်ကျမ်း)

ဘာကြောင့် ရဟန်းတွေဟာ ဓမ္မနဲ့ဝိနယတွေကို ပယ်နှုတ်ဖြည့်
စွက်ပြီး လိုရာအဓိပ္ပာယ်တွေ ဖွင့်ကြသလဲဆိုတဲ့ အဓိကအကြောင်း
ရင်းမှန်ကိုတော့ သမိုင်းဆရာတို့ မဖော်ထုတ်ပြနိုင်ကြပါဘူး။

အကြောင်းရင်းမှန်ကတော့ **သာသနာနှစ် ၁၅၀(ဘီစီ၃၉၄)**မှာ

စန္ဒဂုတ်မင်းရဲ့ ဗြဟ္မဏဝါဒပညာရှိ အမတ်ကြီးစာဏကျရဲ့ အထက်ပါ စကားတစ်ခွန်းကြောင့်ပါပဲ။ စကားလေးတစ်ခွန်းက ဒီလောက်တောင် အင်အားကြီးသလားလို့ ယုံမှားဖွယ်မရှိပါနဲ့။ စာဏကျဟာ တိုင်းပြည်ရဲ့ ဗြဟ္မဏဝါဒပညာရှိကြီးလည်း ဖြစ်ပြန်၊ ဧကရာဇ်ဘုရင် စန္ဒဂုတ်မင်းကြီးရဲ့ မင်းတိုင်ပင်အမတ်ကြီးလည်း ဖြစ်ပြန်၊ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တွေအနေနဲ့ စစ်ရှုံးတရားခံအချစ်ရလို့ ခေါင်းမဖော်ရဲဘဲ မျက်နှာငယ်နေချိန်လည်း ဖြစ်ပြန်၊ တိုင်းပြည်မှာ ဗြဟ္မဏဝါဒတွေ လွှမ်းမိုးနေချိန်လည်း ဖြစ်ပြန်ဆိုတော့ ဒီစကားကို ဘယ်သူက တွန်းလှန်နိုင်ပါ့မလဲ။

ဒီလိုနဲ့ ဗုဒ္ဓဝါဒဖြစ်တဲ့ **ထေရဝါဒဂိုဏ်းနှင့် မဟာသံဃိကဂိုဏ်း** ဝင်ရဟန်းတော်တွေဟာ **အမတ်ကြီးစာဏကျရဲ့** စကားကို ချေဖျက်ဖို့ အားထုတ်ကြပါတော့တယ်။ ဗြဟ္မဏဝါဒမှာ ကိုးကွယ်ရာ သုံးဆူရှိပါတယ်၊ **ဗြဟ္မာကြီးက** လောကကို ဖန်ဆင်းတယ်၊ **ဗိဿုနက** လောကကို စောင့်ရှောက်တယ်၊ **သီဝက** လောကကို ဖျက်ဆီးတယ်လို့ ယူဆထားပါတယ်။ အဲဒီထဲက လောကကိုစောင့်ရှောက်တဲ့ ဗိဿုနဟာ လောကကို စောင့်ရှောက်ဖို့ရန်အတွက် လူအဖြစ်ဝင်စားပြီး စောင့်ရှောက်လေ့ရှိတယ်လို့ ယူဆထားပါတယ်။ ဒီလို လူအဖြစ် ဝင်စားလာတဲ့ ဗိဿုနဝင်စားကို **အဝတာရလူဝင်စားဘုရား**လို့ ခေါ်ပါတယ်။ ဒီတော့ အမတ်ကြီး စာဏကျက သိဒ္ဓတ္ထမင်းသား ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားဟာ သူတို့ကိုးကွယ်တဲ့ ဗိဿုနဝင်စား အဝတာရလူဝင်စားဘုရား ဖြစ်တယ်၊ ဗိဿုနက လောကကို စောက်ရှောက်ဖို့ လူဝင်စားလာတယ်ဆိုတဲ့ ဝါဒဖြန့်ချက်ကို ဗုဒ္ဓဝါဒ ဖြစ်ကြတဲ့ ထေရဝါဒဂိုဏ်းနှင့် မဟာသံဃိကဂိုဏ်းဝင် ရဟန်းတော်တို့ အနေနဲ့ ဘယ်လို ခုခံကာကွယ် ချေဖျက်ကြမလဲ။ အမတ်ကြီးစာဏကျဟာ ပြည်သူလူထုတွေ ကိုးကွယ်နေတဲ့ ဗုဒ္ဓဘာသာရဲ့ဘုရားကို ဘုရား မဟုတ်ဘူးလို့ မငြင်းပါဘူး။ **သူ့ဘုရားကို ကိုယ့်ဘုရားအဖြစ်**

မွေးစားလိုက်တာပါပဲ။ ဒါဟာ အလွန်သေသပ်လှပပြီး ထိရောက်တဲ့ လုပ်ကွက်တစ်ခုပဲ ဖြစ်တယ်။

၅။ ။ ဗုဒ္ဓဝါဒီရဟန်းတော်တို့ စာဏကျစကားအား ခုခံကာကွယ် ချေဖျက်ကြခြင်း

ဗုဒ္ဓဝါဒီရဟန်းတော်တွေအနေနဲ့ စန္ဒဂုတ်မင်းကြီးရဲ့ ကိုးကွယ်မှု၊ အားပေးကူညီမှုကိုလည်း မခံရ၊ ဗြဟ္မဏဝါဒီတွေရဲ့ ဖိနှိပ်မှုကိုလည်း ခံနေရ၊ ပြည်သူလူထုရဲ့ အပေါ်မှာလည်း မျက်နှာမရဆိုတော့ ဒီစကားကို ချေဖျက်ဖို့ နည်းလမ်းအမျိုးမျိုး ကြံစည်ကြပါတယ်။

အဲဒီအချိန်မှာ ဗုဒ္ဓဝါဒီရဟန်းတော် အများအပြားဟာ ဗုဒ္ဓ ဘာသာရဟန်းတော် မဖြစ်ခင်က ဗြဟ္မဏဝါဒရှိသူ ဗြဟ္မဏအနွယ် ဝင်တွေ ဖြစ်ခဲ့ကြပါတယ်။ အရိယသစ္စာမသိတဲ့ ဗြဟ္မဏဝါဒမှ ဝင်ရောက်လာတဲ့ တစ်ချို့ပုထုဇဉ်ရဟန်းတွေဟာ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားကို ဗြဟ္မဏဝါဒရဲ့ ဘဝကူးအမြင်တွေ၊ (၃၁)ဘုံအယူအဆတွေ၊ အတ္တအယူ အဆတွေနဲ့ နှိုင်းယှဉ်ပြီး စဉ်းစားတွေးခေါ်ကြမှာ အသေအချာပါပဲ။

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားဟာ ဗိဿုနဝင်စားတာတော့ မဖြစ်နိုင်၊ ဒါဆို ဘယ်သူက ဖြစ်လာတာလဲ၊ သိဒ္ဓတ္ထမင်းသားမဖြစ်ခင် ဟိုဘက် အရင်ဘဝက ဘယ်လိုဘဝမျိုး ဖြစ်ခဲ့တာလဲ၊ (၃၁)ဘုံက ဘယ်ဘုံဌာနမှာ ဖြစ်ခဲ့တာလဲ၊ အခုကော ဘယ်ဘုံဌာနမှာ ဖြစ်နေတာလဲ၊ မဖြစ်တော့ ဘူးလားဆိုပြီး အဖြေရှာကြပါတယ်။ ရှာရင်းရှာရင်း ဘာရှာဖွေတွေ့ ရှိလဲဆိုတော့ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားဟာ တရားဟောကြားတဲ့အခါ ဇာတ်နိပါတ် ဝတ္ထုတွေနဲ့ ဇာတ်ဝင်ဇာတ်ဆောင်ပြီး စိတ်ဝင်စားဖွယ် ဟောလေ့ရှိပါတယ်။

“သင် ရဟန်းကတော့ ဟိုတုန်းက ဘယ်သူလိုပဲ၊ ငါဘုရားကတော့ အဲဒီသူလိုပေါ့” စသဖြင့် ဇာတ်ဝင်ဇာတ်ဆောင်ပြီး ဟောကြားထား

ချက်တွေ အများအပြား ရှိပါတယ်။ ဒီတော့ အဲဒီဇာတ်ဝင် ဇာတ်ဆောင်ပြီး ဟောတဲ့နေရာတွေမှာ “ ဒါ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားဟာ အတိတ်ကိုဆောင်ပြီး ဟောတာ ဖြစ်မယ်၊ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား အတိတ်ဘဝတုန်းက အဲဒီသူ တကယ်ဖြစ်ခဲ့တာ ဖြစ်မယ် ”လို့ ရမ်းဆမှတ်ယူပြီး ဗုဒ္ဓစကား ဗုဒ္ဓတရားတွေကို ပြင်ဆင်ပြောင်းလဲပြီး ဆောင်ယူလိုက်ကြပါတယ်။ ဘယ်လို ပြင်ဆင်ဆောင်ယူလိုက်သလဲ ဆိုတော့ “ **သင် ရဟန်းကတော့ ဟိုတုန်းက ဘယ်သူ ဖြစ်ခဲ့တယ်၊ ငါဘုရားကတော့ အဲဒီသူ ဖြစ်ခဲ့တယ်**” လို့ ပြင်ဆင်ဆောင်ယူ လိုက်ကြပါတယ်။

ဒါကလည်း ဗုဒ္ဓရဟန်းတော်တွေဟာ အဲဒီအချိန်တုန်းက ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားရဲ့ ဓမ္မဝိနယတွေကို လက်ဆင့်ကမ်း နှုတ်ငုံဆောင်ပြီး မှတ်ယူလာခဲ့ရတာပါ။ စာပေအရေးအသား မှတ်တမ်းမှတ်ရာ မရှိသေးပါဘူး။ ဆရာစကားကို တပည့်က နှုတ်တိုက် သင်ယူရတဲ့ အခြေအနေပါ။ ဆရာရဲ့ဆောင်ယူမှုက မှားယွင်းသွားရင် တပည့်ရဲ့ ဆောင်ယူမှုကလည်း အမှားပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ အကယ်၍ ပထမ သင်္ဂီယနာတင်စဉ်ကတည်းက ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားရဲ့စကား ဓမ္မဝိနယတွေကို စာပေဖြင့် တိကျခိုင်မာစွာ မှတ်တမ်းပြုနိုင်ခဲ့ကြမယ်ဆိုရင် ဂိုဏ်းတွေကွဲစရာ အကြောင်းမရှိဘူး။ ပြင်ဆင်ပြုပြင်လို့လည်း မရနိုင်ပါဘူး။

၆။ ။ စာဏကျစကားကို ချေဖျက်ဖို့ ဘဝကြီးဘဝငယ်အယူအဆ၊ ပါရမီအယူအဆ၊ လေးသင်္ချေနဲ့ ကမ္ဘာတစ်သိန်းအယူအဆ ဝင်ရောက်လာခြင်း

ဒီလို ဇာတ်ဝင်ဇာတ်ဆောင်ပြီးဟောကြားတဲ့ နေရာတွေကို လေ့လာကြည့်တဲ့အခါ နိပါတ်တော် (၂၂) ခု၊ ဇာတ်တော်ပေါင်း (၅၄၇)ခု ရှိတာကို တွေ့ရတယ်။ ဒါဟာ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားရဲ့ အတိတ်ဘဝ

ဖြစ်စဉ်တွေ ဖြစ်တယ်လို့ မှတ်ယူလိုက်ကြပါတယ်။ ဒီလို တစ်ဘဝသေပြီး တစ်ဘဝဖြစ်လိုက်နဲ့ ဘဝပေါင်းများစွာ ဘာတွေလုပ်ဖို့ ဖြစ်နေရတာလဲဆိုရင် ဘုရားဖြစ်ဖို့ ပါရမီတွေ မပြည့်သေးလို့ ပါရမီတွေ ဖြည့်ကျင့်နေရတာလို့ အဖြေထုတ်ခဲ့ကြပြန်ပါတယ်။ ဘယ်လောက်များကြာအောင် ပါရမီတွေဖြည့်ကျင့်နေရတာလဲဆိုတော့ လေးသင်္ချေနဲ့ ကမ္ဘာတစ်သိန်းကြာတယ်လို့ အဖြေထုတ်ခဲ့ကြပါတယ်။ အဲဒီမှာပဲ ပါရမီအနုအရင့် ဘဝကြီး ဘဝငယ် အယူအဆတွေ၊ ပါရမီအယူအဆတွေ၊ လေးသင်္ချေနဲ့ ကမ္ဘာတစ်သိန်းအယူအဆတွေ ပေါ်ပေါက်ဝင်ရောက်လာခဲ့ပါတယ်။

၇။ **ပါရမီ အယူအဆမှ ဗျာဒိတ်ခံယူခြင်း အယူအဆ ဝင်ရောက်လာခြင်း**

ဒီလိုနဲ့ သိဒ္ဓတ္ထမင်းသား ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားဟာ ဗိဿနုဘုရား ဝင်စားတာလည်း မဟုတ်၊ ဗြဟ္မာကြီးရဲ့ စေခိုင်းချက်ကြောင့် ဘုရားဖြစ်လာတာလည်း မဟုတ်ကြောင်း ငြင်းဆန်ဖို့အတွက် နောက်ထပ် အကြောင်းပြချက်အနေနဲ့ သိဒ္ဓတ္ထမင်းသားအနေနဲ့ အရင်ဘဝတွေမှာ ဘုရားအလောင်းတော်အနေနဲ့ ပါရမီတွေဖြည့်ဖို့ ဒီပင်္ကရာအမည်ရှိ ဗုဒ္ဓဘုရားတစ်ဆူဆီမှာ သုမေဓာရှင်ရသေ့အဖြစ်နဲ့ ဘုရားဆုပန်ခဲ့ရပါတယ်။ ဒီပင်္ကရာမြတ်စွာဘုရားကလည်း ဘုရားဖြစ်လိမ့်မယ်လို့ ဗျာဒိတ်တော်ပေးခဲ့တယ်။ အဲဒီဘဝကစပြီး သာမန်ဘဝကနေ ဘုရားအလောင်းတော်ဘဝဖြစ်လာပြီး ဘုရားအဖြစ်ရဖို့ ပါရမီတွေ ဖြည့်ခဲ့ရတယ်လို့ ဖြေရှင်းချက် ထုတ်ခဲ့ကြပြန်ပါတယ်။ ဒီလိုနဲ့ ရှေးရှေးဘုရားတွေဟာ ဒီကမ္ဘာမှာ ငါးဆူအယူအဆ၊ နှစ်ကျိပ်ရှစ်ဆူအယူအဆ၊ ဂင်္ဂါဠဝါ သဲစုမက ပွင့်တော်မူကြောင်း အယူအဆတွေ ဝင်ရောက်လာခဲ့ပြန်ပါတယ်။

၈။ ။ပါရမီပြည့်၍ဘုရားဖြစ်ရန် စောင့်ဆိုင်းနေရခြင်း အယူအဆ
ဝင်ရောက်လာခြင်း

ဒါဆို ပါရမီတွေရင့်မာပြီး နောက်ဆုံးအနေနဲ့ သိဒ္ဓတ္ထမင်း
သားဘဝကို ရောက်ရှိဖို့ ဘယ်ဘဝကနေ စောင့်ဆိုင်းနေမလဲဆိုတာကို
အဖြေရှာခဲ့ကြပြန်ပါတယ်။ ဘုရားဖြစ်ဖို့ နောက်ဆုံးအနေနဲ့ သာမန်ဖြစ်တဲ့
အပါယ်ဘဝ၊ လူ့ဘဝ၊ နတ်ပြည်အောက်ထပ် ဘုံဘဝတွေက စောင့်ဆိုင်း
နေလို့လည်း မဖြစ်ဘူး။ အရမ်းကြီးကျယ်မြင့်မြတ်တဲ့ ဗြဟ္မာဘဝက
စောင့်ဆိုင်းနေလို့လည်း မဖြစ်ဘူး။ ဗြဟ္မာဘဝကနေ သိဒ္ဓတ္ထမင်းသားဘဝ
ဖြစ်လာတယ်ဆိုရင် ဗိဿုနက လူဝင်စား သိဒ္ဓတ္ထဖြစ်လာတယ်ဆိုပြီး
အမတ်ကြီး စာဏကျရဲ့စကားကို ထောက်ခံသလို ဖြစ်နေပြန်ဦးမယ်။
ဒီတော့ အထက်နတ်ပြည်ထဲက အောက်ဆုံးဖြစ်တဲ့ လူ့ဘုံနဲ့လည်းနီးစပ်တဲ့
တုသိတာနတ်ပြည်ကနေ သိဒ္ဓတ္ထမင်းသား ဖြစ်လာတယ်လို့ အဖြေထုတ်
ခဲ့ကြပါတယ်။ မိမိအလိုကျ မိမိဆန္ဒအလျောက်ဖြစ်လာတာလားဆိုတော့
တုသိတာနတ်ပြည်မှာ သေတကေတုအမည်ရှိ နတ်သားအဖြစ် စံပျော်နေ
တုန်း နတ်ဗြဟ္မာအပေါင်း ခညောင်းတောင်းပန်လို့ သတ္တဝါအကျိုး
မြှော်ကိုးပြီး နတ်သက်ကြွေးပေးလိုက်ရကာ သိဒ္ဓတ္ထမင်းသားဘဝ
ရလာတယ်လို့ အဖြေထုတ်ခဲ့ကြပါတယ်။ ဒီလို နတ်ဘဝကနေ
လူ့ဘဝဖြစ်ဖို့အတွက် ကြည့်ခြင်းကြီးငါးပါးလည်း ကြည့်ခဲ့ရကြောင်း
ဂုဏ်တင်ပြီးဆိုခဲ့ကြပါတယ်။ ဒီလို တစ်ဘဝကနေ တစ်ဘဝကို ဖြစ်ချင်
တိုင်း ဖြစ်လို့ရသလားဆိုတော့ အဘိဓမ္မာ အယူအဆအရ မရပါဘူး။
မရပေမယ့်လည်း ဒီလိုပဲ ရသလိုလို ဆိုခဲ့ကြပါတယ်။ ဒီတော့
ဘုရားအလောင်း အယူအဆနဲ့ အဘိဓမ္မာအယူအဆဟာ အပေါ်ဖုံးတော့
အောက်ကမလုံ၊ အောက်ဖုံးတော့ အပေါ်မလုံ ဆိုသလို ဦးမနိုင်ပဲမနိုင်နဲ့
ရှေ့စကား နောက်စကား မညီခဲ့ကြပါဘူး။

၉။ ။ ဘဝကူးပြဿနာမှ ရူပအရူပဒဿန အဘိဓမ္မာအယူအဆ
ပြန်လည်အသက်သွင်းလာခြင်း

ဘဝတွေ တစ်ဘဝပြီး တစ်ဘဝ ပါရမီတွေဖြည့်ခဲ့ရတယ်ဆိုတော့ တစ်ဘဝကနေ တစ်ဘဝကို ဘယ်လိုကူးပြောင်း ဖြစ်စေသလဲဆိုတဲ့ ဘဝကူးပြဿနာ ပေါ်လာပြန်ပါတယ်။ ဒီပြဿနာကို ဖြေရှင်းဖို့ ရှာဖွေကြတော့ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားဟာ ဝဋ်တရားဒုက္ခတွေ မပြတ်တရစပ် လည်ပတ်ဖြစ်ပွားနေကြောင်း ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရား ဟောကြား ထားချက်တွေ အများအပြားရှိတာကို တွေ့ရှိကြပါတယ်။ ဒီတော့ အဲဒီ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားရဲ့ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဟောကွက်တွေမှာ ဗြဟ္မဏဝါဒရဲ့ ဘဝကူးအမြင်နဲ့ သုံးသပ်ကြပြန်ပါတယ်။

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားရဲ့ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဟောကွက်မှာ “ သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ ”လို့ ဟောကြားထားချက် ကိုတွေ့တော့ ဒါဟာ ရှေးဘဝ အတိတ် အကြောင်းကံတွေကြောင့် ယခုဘဝမှာ ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ် စတဲ့ ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်တရားတွေ ဖြစ်လာတာပဲလို့ အဖြေထုတ် လိုက်တယ်။ ဒီတော့ ရှေးဘဝအတိတ်ကံတွေကြောင့် ယခုဘဝ ခန္ဓာအကျိုးတွေ ရတယ်။ ဒီဘဝပစ္စုပ္ပန်ကံကြောင့် သေပြီးနောက် ဘဝအနာဂတ်တွေမှာ ခန္ဓာအကျိုးတွေ ရမယ်။ ဒီလိုနဲ့ ဘဝတွေ တစ်ဘဝ ပြီးတစ်ဘဝဖြစ်ပြီး ဘဝသံသရာလည်တာပဲ။ ဒီဘဝတွေက ဘယ်မှာလည် တာလဲဆိုတော့ (၃၁)ဘုံမှာ လူလားခေါက်တုံ လည်ပတ်ဖြစ်ပွားနေတယ်လို့ ဖြေရှင်းချက်တွေ ထုတ်ခဲ့ကြပြန်တယ်။ ဒီဘဝတွေဟာ ဘယ်ကစပြီး ဘယ်မှာဆုံးမယ်ဆိုတာ မသိနိုင်ဘူး။ အဝိဇ္ဇာတရားက ဖုံးလွှမ်းထား တယ်လို့ အဖြေထုတ်ခဲ့ကြပြန်ပါတယ်။

ဒီတော့ ဘဝသံသရာဆုံးချင်ရင် ပါရမီတွေ ဖြည့်ကျင့်ရမယ်။ ဒီလောက်နဲ့ပြီးပြီလားဆိုတော့ မပြီးသေးဘူး။ ဘဝအကြောင်း နားလည်ဖို့

ခန္ဓာအကြောင်းကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာသိဖို့ အားထုတ်ရမယ်။ ခန္ဓာကိုယ်ကြီးကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာကြည့်တော့ ရုပ်သဘောနဲ့ ရုပ်မဟုတ်တဲ့ နာမ်သဘောတွေကို တွေ့ရတယ်။ ဒီတော့ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားဟောကြားတဲ့ ရုပ်နာမ်ဆိုတာ ဒါပဲ။ ဒီရုပ်နာမ်တွေကလည်း တစ်ခုပြီးတစ်ခု ဖြစ်ပျက်နေကြတယ်လို့ အဖြေထုတ်ခဲ့ကြပြန်တယ်။ ရုပ်တွေရဲ့ ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်းသဘော၊ နာမ်တွေရဲ့ ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်း သဘောတရားတွေကို လေ့လာသုံး သပ်ကြရင်း ရူပအရူပဒဿနတွေ ဝင်ရောက်လာခဲ့တယ်။ ဒါဟာ ယနေ့ အဘိဓမ္မာရဲ့အယူအဆပါပဲ။ အဘိဓမ္မာကို အနှစ်ချုပ်ရင် ရုပ်နာမ်ဖြစ်ပျက်ပဲ ရပါတယ်။

**၁၀။ ။ ကပိလရသေ့ကြီး၏ ရူပအရူပဒဿန(သာချီဒဿန)
တစ်ဖန်ပြန်လည် ဦးမော်လာခြင်း**

အဲဒီ ရူပအရူပဒဿနတွေဟာ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား မပွင့်ပေါ်မီ ရှေးပဝေသဏီကတည်းက ဗြဟ္မဏဝါဒရဲ့ အထွတ်အထိပ်ဆရာတစ်ဆူ ဖြစ်တဲ့ ကပိလရသေ့ကြီး ဖော်ထုတ်ဟောပြောပို့ချခဲ့တဲ့ ရှေးဟောင်း ယောဂကျမ်းဖြစ်တဲ့ ယနေ့အရှေ့တိုင်းရဲ့ သာချီဒဿနပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ကပိလမုနိခေါ် ကပိလရသေ့ကြီးဟာ ရှေးဟောင်းဟိန္ဒူဘာသာရေး အတွေးအခေါ် ဂိုဏ်းကြီး(၆)ဂိုဏ်းထဲက သာချီဂိုဏ်းကြီးကို တည်ထောင်ခဲ့သူ ဖြစ်ပါတယ်။ သာချီဂိုဏ်း၏ သဘောတရားအတိုင်း ပညာစခန်းထက် အကျင့်စခန်းကို ပို၍အလေးပေးကာ ပတဉ္စလီရသေ့က ယောဂဂိုဏ်းကို တည်ထောင်ခဲ့သည်။

ရူပအရူပဒဿနနှင့် ရူပဈာန်,အရူပဈာန် အကျင့်စခန်း သမထဝိပဿနာလမ်းစဉ်တွေဟာ ကပိလရသေ့ရဲ့ လမ်းစဉ်တွေပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား ပွင့်တော်မူလာပြီး အရိယသစ္စာဒဿန

ပေါ်ထွန်းလာ ချိန်မှာတော့ ရူပအရူပဒဿနတွေဟာ နေရောင်နဲ့တွေ့ တဲ့ဆီးနှင်းလို တိမ်မြုပ်ပျောက်ကွယ်ခဲ့ရပါတယ်။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား ရှိစဉ်ကတည်းက ဒုတိယသင်္ဂါယနာတင်ပြီး သာသနာနှစ်(၁၅၀)အထိ တိမ်မြုပ်ပျောက်ကွယ်နေခဲ့တဲ့ ရူပအရူပဒဿနဟာ ပြန်လည်အသက် သွင်း ဦးမော်လာ ခဲ့ပါတယ်။

၁၁။ ။ ရူပအရူပဒဿန(သာချီဒဿန)သည် ပရမတ္ထသစ္စာ

ဒီရူပအရူပဒဿနဟာ ရုပ်ဓာတ်၊ နာမ်ဓာတ် နှစ်ပါးကို အခြေခံပြီး အသေးစိတ် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ ရှုမြင်ခြင်းဖြစ်တာကြောင့် ပရမတ္ထသစ္စာ (အစိတ်စိတ်အမှန်)အမြင် ဖြစ်ပါတယ်။ သစ္စာအနေနဲ့ ပရမတ္ထသစ္စာ၊ ဒဿနအနေနဲ့ ရူပအရူပဒဿနဒဿန ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါ့ကြောင့် ရူပအရူပဒဿနဖြစ်တဲ့ ပရမတ္ထသစ္စာဟာ ကပိလရသေ့ ဖော်ထုတ် ညွှန်ကြားခဲ့တဲ့ သဘောတရားပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

၁၂။ ။ ရူပအရူပဒဿန ပရမတ္ထသစ္စာနှင့် ကမ္မဒဿန အရိယသစ္စာ

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားဟာ ဘုရားမဖြစ်ခင် သိဒ္ဓတ္ထမင်းသားအနေနဲ့ တောထွက်ပြီး တရားစစ်တရားမှန် ရှာကြံတုန်းက ကပိလရသေ့ ဖော်ထုတ်ညွှန်ကြားခဲ့တဲ့ ပရမတ္ထသစ္စာဖြစ်တဲ့ ရူပအရူပဒဿန သမထဈာန်လမ်း အကျင့်စခန်းကို ဥဒကနှင့် အာဠာရရသေ့တို့ထံမှ နည်းခံကျင့်ကြံပွားများရရှိခဲ့ပြီး ရူပအရူပဒဿန ပရမတ္ထသစ္စာရဲ့ အမြင်ဆုံးနဲ့ နောက်ဆုံးအဆင့်ဖြစ်တဲ့ နေဝသညာနာသညာယတန အရူပဈာန်ချမ်းသာဖြင့် အာရုံငါးပါး၌လည်း အသညာ-အသိမဲ့၊ မိမိကိုယ်ကိုလည်း အနတ္တ-အရှိမဲ့အဖြစ်ရှုမြင်ကာ (၆)နှစ်တိုင်တိုင် ဒုက္ကရစရိယအကျင့်ကို ကျင့်ခဲ့ဖူးပါတယ်။

နောက်တော့ ရူပအရူပဒဿန ပရမတ္ထသစ္စာမှာ သူလိုချင်တဲ့တရား ရှာမတွေ့လို့ အဲဒီ ရူပအရူပဒဿန ပရမတ္ထသစ္စာကို အပြီးအပိုင်စွန့်ပယ်ပြီး တရားရှာဖွေတော့မှ **အရိယသစ္စာတရား**ကို ဆရာမရှိဘဲ တွေ့ရှိခဲ့ပြီး မဇ္ဈိမပဋိပဒါလမ်းစဉ်နဲ့ လျှောက်လှမ်းခဲ့ပါတယ်။

အရိယသစ္စာတရားဟာ ဒဿနအနေနဲ့ **ကမ္မဒဿန** ဖြစ်ပါတယ်။ သို့သော် **ဂျိန်းဝါဒ**ရဲ့ ကမ္မဒဿနနဲ့ မတူပါဘူး။ ဂျိန်းဝါဒရဲ့ ကမ္မဒဿနက **အတ္တဝါဒ ကမ္မဒဿန** ဖြစ်ပြီး သံသရာအနေနဲ့ **အတ္တသံသရာ** ဖြစ်ပါတယ်။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားရဲ့ ကမ္မဒဿနကတော့ **အနတ္တဝါဒ ကမ္မဒဿန** ဖြစ်ပါတယ်။ သံသရာအနေနဲ့ **ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် သံသရာ** ဖြစ်ပါတယ်။

ဒါကြောင့် ရူပအရူပဒဿန ပရမတ္ထသစ္စာကို ဝါဒအနေနဲ့ **ရုပ်နာမ်မြင်ဝါဒ**လို့ သတ်မှတ်ပြီး ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားရဲ့ ကမ္မဒဿန အရိယသစ္စာကိုတော့ **ကံမြင်ဝါဒ**လို့ သတ်မှတ်နိုင်ပါတယ်။

၁၃။ ။ **ရူပအရူပဒဿန ပရမတ္ထသစ္စာအရ ကံသည် ပြုလုပ်သင့်သည်ဟု ယူဆခြင်း**

ဒီရူပအရူပဒဿန ပရမတ္ထသစ္စာကို အခြေခံပြီး သမထဝိပဿနာဘာဝနာအလုပ် အားထုတ်ကြရပါတယ်။ သိဒ္ဓတ္ထမင်းသား တောထွက်ပြီး သမထဝိပဿနာအလုပ်အားထုတ်ခြင်း၊ ဒုက္ကရစရိယ ကျင့်ခြင်းတွေဟာ ကပိလရသေ့ ဖော်ထုတ်ခဲ့တဲ့ **ရူပအရူပ ဒဿန ပရမတ္ထသစ္စာ**ရဲ့ အထွတ်အထိပ် ကျင့်စဉ်တွေပါပဲ။ ဒါကြောင့် သမထဝိပဿနာအလုပ်ဟာ အားထုတ်သင့်တယ်၊ ဒုက္ကရစရိယ အကျင့်ဟာ ကျင့်ကောင်းတယ်၊ ဒါကျင့်ခဲ့လို့သာ ဘုရားဖြစ်လာတယ်၊ ဒါမကျင့်ခဲ့ရင် ဘုရားဖြစ်ဖို့ မဇ္ဈိမပဋိပဒါအကျင့်ကို ကျင့်နိုင်မှာမဟုတ်ဘူးလို့

ရူပအရူပဒဿန ပရမတ္ထသစ္စာ ရှုထောင့်က အဖြေထုတ်ခဲ့ကြပါတယ်။

ဒီတော့ **ရူပအရူပဒဿန ပရမတ္ထသစ္စာ** အယူအဆအရ (၃၁)ဘုံမှာ ဘဝသံသရာကျင်လည်ရစဉ် အဆင့်မြင့်တဲ့ဘုံဌာနတွေမှာ ဖြစ်ရဖို့ မကောင်းမှုအကုသိုလ်ကံတွေကိုရှောင်ပြီး ကောင်းမှုဖြစ်တဲ့ ကာမကုသိုလ်ကံတွေကို လုပ်ကြရမယ်၊ ဒါ့ထက် အဆင့်မြင့်ဖို့ ရူပဈာန်ကုသိုလ်ကံတွေကို လုပ်ကြရမယ်၊ ဒါ့ထက် အဆင့်မြင့်ဖို့ အရူပဈာန်ကုသိုလ်ကံတွေကို လုပ်ကြရမယ်၊ နောက်ဆုံး ဘဝသံသရာထဲက ထွက်မြောက်ဖို့ မဂ်ကုသိုလ်ကံတွေကိုဖြစ်အောင် အားထုတ်ကြရမယ်လို့ ယူဆခဲ့ကြပြန်ပါတယ်။

ရူပအရူပဒဿန ပရမတ္ထသစ္စာ အယူအဆအရ **သင်္ခါရကောင်းမှုကံ**တွေဟာ **လုပ်သင့်တဲ့အရာ**လို့ ယူဆပေမယ့် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားရဲ့ **ကမ္မဒဿန အရိယသစ္စာ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်** တရားကတော့ ပညာဘိသင်္ခါရ၊ အပညာဘိသင်္ခါရ၊ အာနေဇ္ဇာဘိသင်္ခါရဆိုတဲ့ ကံတွေဟာ ကောင်းတာဖြစ်ဖြစ်၊ မကောင်းတာဖြစ်ဖြစ် လုံးဝ **မလုပ်သင့်တဲ့အရာ၊ ဒုက္ခဖြစ်တဲ့အရာ**တွေလို့ ဟောကြားထားပါတယ်။ (ရဟန်းတို့၊ မစင်အနည်းငယ်လေးဖြစ်စေကာမူ မကောင်းတဲ့အနံ့ရှိသလို ကံသင်္ခါရတွေဟာလည်း အနည်းငယ်လေး ဖြစ်စေကာမူ ယုတ်စွအဆုံး လက်ဖျစ်တီးချိန်တစ်ကာလမျှ ငါဘုရား မချီးမွမ်း။)

၁၄။ ။ **ရူပအရူပဒဿန ပရမတ္ထသစ္စာအမြင်နှင့် ဗုဒ္ဓဖြစ်တော်စဉ်**

ဒီလို ရူပအရူပဒဿန ပရမတ္ထသစ္စာအယူအဆနဲ့ ဗုဒ္ဓဖြစ်တော်စဉ် ဗုဒ္ဓဝင်ကို ကြည့်ခဲ့ကြပါတယ်။ ဘုရားဖြစ်ခါနီး သိဒ္ဓတ္ထမင်းသားဟာ မဟာဗောဓိညောင်ပင်အောက်မှာ ငါဘာတရားကျင့်ရမလဲလို့ ကြံစည်နေတုန်း သူ့ရဲ့ငယ်ဘဝကို အမှတ်ရသတဲ့။ သိဒ္ဓတ္ထမင်းသား နို့ပြတ်ပြီးစ

အရွယ်တုန်းက သူ့ရဲ့ ခမည်းတော် သုဒ္ဓေါဒနမင်းကြီးဟာ လယ်ထွန်
မင်္ဂလာကျင်းပစဉ် သူ့ကို အရိပ်ကောင်းတဲ့ သပြေပင်အောက်မှာ
ကမ္မလာခင်းနှီးကို ကောင်းစွာခင်းကျင်းပြီး နေရာအထက်မှလည်း
ရွှေကြယ်ငွေကြယ်တို့ဖြင့် စီခြယ်မွမ်းမံအပ်သည့် ကမ္မလာမျက်နှာကျက်
ဖွဲ့ယှက်တပ်ဆင်၍ တင်းတိမ်ကန့်လန့်ကာနဲ့ဝန်းရံကာ လုံခြုံစွာ
အစောင့်အနေတို့ကိုထားပြီး လယ်ထွန်မင်္ဂလာ ကျင်းပသတဲ့။ အစောင့်
အထိန်းတော်တွေဟာ တင်းတိမ်ကန့်လန့်ကာ အပြင်ထွက်ပြီး မင်းကြီး
လယ်ထွန်ရာကိုသွားကြကာ စားဖွယ်သောက်ဖွယ်ခဲဖွယ် လျက်ဖွယ်တွေ
အကြား လှည့်လည်ကြည့်ရှုမိလို့ သိဒ္ဓတ္ထမင်းသားလေးကို မေ့လျော့ပြီး
လျစ်လျူရှုပစ်ထား မိကြသတဲ့။ အချိန်ကြာလာတော့ နို့ပြတ်စအရွယ်
မင်းသားလေးဟာ အိပ်ရာကနိုးပြီး ဟိုဟိုဒီဒီကြည့်တဲ့အခါ တစ်ယောက်မျှ
မတွေ့ပေမယ့် မငိုဘဲထကာ တင်ပလွင်ခွေထိုင်ပြီး ဝင်လေထွက်လေ
မှတ်တဲ့အခါ **အာနာပါနပထမဈာန်**ကို ရရှိဝင်စားနေသတဲ့။
ဘုန်းရှိန်ကြောင့် နေမွန်းလွဲချိန် နေကရွေ့လျားသွားလို့ ကျန်တဲ့
သစ်ပင်ရိပ်တွေ ရွေ့သွားပေမယ့် သပြေပင်ရိပ်ကတော့ မရွေ့ဘဲ
အရိပ်မိုးပေးနေသတဲ့။ အထိန်းတော်တွေ သတိရပြီး ပြန်လာတော့
မင်းသားလေး မငိုဘဲထိုင်ပြီး ဈာန်ဝင်စားနေတာကို တွေ့မြင်ရပြီး
မင်းကြီးထံ လျှောက်ကြားတဲ့အခါ ခမည်းတော်မင်းကြီးလည်း
လာရောက်ကြည့်ရှုအံ့သြပြီး မင်းသားလေးကို ရှိခိုးသတဲ့။ ဒါကို
ပြန်သတိရပြီး မဟာဗောဓိညောင်ပင်အောက်မှာ ဘုရားဖြစ်ဖို့ **ဝင်လေ
ထွက်လေ အာနာပါနပထမဈာန်**ကိုအခြေခံကာ ကျင့်ကြံခဲ့တာကြောင့်
ဘုရားဖြစ်ခဲ့တယ်လို့ ယူဆခဲ့ကြပြန်ပါတယ်။

ဒါဟာ ရူပအရူပဒဿန ပရမတ္ထသစ္စာအယူအဆရဲ့ ခြေရာ
လက်ရာတစ်ခုပါပဲ။ အာနာပါနပထမဈာန်ဆိုတာ ရူပါဝစရကုသိုလ်

သမထဈာန် ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီနေရာမှာ ဘုရားအလောင်းတော်ဟာ သမထဈာန်အကျင့်တွေမှာ သူလိုချင်တဲ့တရားမရှိလို့ ဒီလို ရူပအရူပ သမထဈာန်အကျင့်တွေကို အပြီးတိုင် ကျော်ခိုင်းစွန့်ခွာခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါ့ကြောင့် ဘုရားဖြစ်ဖို့ ကမ္မဋ္ဌာန်းအကျင့် သမထဈာန်ကို ပြန်ကျင့် တယ်ဆိုတာ စကားရှေ့နောက် အမြီးအမောက်မတည့်ပါဘူး။ ထွေးပြီးသားတံတွေး ပြန်မျိုးရိုးထုံးစံ မရှိပါဘူး။ နောက်ပြီး နို့ပြတ်စ အရွယ်ကလေးငယ်လေးက ညွှန်ပြသင်ကြားပေးတဲ့ဆရာမရှိဘဲ အာနာပါနပထမဈာန် ဝင်စားဖို့ဆိုတာကလည်း သဘာဝကျတဲ့ ဖြစ်စဉ် မဟုတ်ပါဘူး။

ဘာကြောင့် ဒီလို သဘာဝမကျ ရှေ့နောက်မညီ အများညီ‘ဤ’ကို ‘ကျွဲ’ဖတ် ယူဆခဲ့ကြတာလဲ ဆိုရင် ဗုဒ္ဓရဲ့ဖြစ်တော်စဉ်ကို **အရိယသစ္စာ အမြင်နဲ့မကြည့်တတ်ဘဲ ပရမတ္ထသစ္စာအမြင်နဲ့ ကြည့်ခဲ့ကြတာကြောင့်ပဲ။** ဒီလို သဘာဝမကျတဲ့ ကမောက်ကမ အယူအဆတွေဟာ ဒီတစ်နေရာလေး တင်မကဘဲ ဗုဒ္ဓဖြစ်တော်စဉ်တွေထဲမှာ သိဒ္ဓတ္ထမင်းသား မွေးဖွားရာကစ နောက်ဆုံး လွန်တော်မူခါနီးအချိန်အထိ အများအပြား ရှိနေခြင်းဟာ သာသနာနှစ်(၁၅၀)နောက်ပိုင်း **ဗုဒ္ဓဝါဒထဲကို ဗြဟ္မဏဝါဒဖြစ်တဲ့ ရူပအရူပဒဿန ပရမတ္ထသစ္စာဝင်ရောက် ရောမွှေခံလိုက်ရခြင်း** ကြောင့်ပဲ။ ဒါဟာ **ပရမတ္ထသစ္စာရဲ့ လက်ချက်ပဲ ဖြစ်တယ်။**

၁၅။ ။ လွန်ကျွဲတဲ့ ကံ(အဘိသင်္ခါရကံ)နှင့် ကံသတ်တဲ့ ကံ(ဝိသင်္ခါရကံ)

ဒါ့ကြောင့် **ရူပအရူပဒဿန ပရမတ္ထသစ္စာ** အယူအဆအရ ဒါနစတဲ့ ကောင်းတဲ့လုပ်ငန်းစဉ်(၁၀)မျိုးကို ကာမဂုဏ်ချမ်းသာခံစား လိုမှု(ကာမတဏှာ), ရုပ်ချမ်းသာ ခံစားလိုမှု(ရူပတဏှာ), နာမ်ချမ်းသာ

ခံစားလိုမှု (အရူပတဏှာ) အရင်းခံပြီး ပြုလုပ်တဲ့အတွက် လွန်ကျူးတဲ့ ကံ(အဘိသင်္ခါရကံ)လို့ ခေါ်ပါတယ်။ လုပ်ငန်းစဉ်က ကောင်းပေမယ့် ရည်ရွယ်ချက်နှင့် လုပ်ပုံနည်းစနစ် မကောင်းတာကြောင့် အဘိသင်္ခါရ ကံတွေဟာ ကောင်း၊မကောင်း ဘယ်ကံဖြစ်ဖြစ် လုံးဝ မလုပ်သင့်ပါဘူး။

ကမ္မဒဿန အရိယသစ္စာအရ ဒါနစတဲ့ ကောင်းတဲ့လုပ်ငန်း စဉ်(၁၀)မျိုးကို လုပ်တဲ့အခါ ကာမတဏှာ၊ ရူပတဏှာ၊ အရူတဏှာတွေနဲ့ မပြုလုပ်မိအောင် သမ္မာမဂ္ဂင်ရှစ်ပါးနဲ့အညီ မည်သည့် တဏှာမျှမပါဘဲ ပြုလုပ်တဲ့အတွက် လွန်ကျူးတဲ့ကံ(အဘိသင်္ခါရကံ)တွေကို ပယ်သတ် ရာရောက်လို့ ကံသတ်တဲ့ကံ(ဝိသင်္ခါရကံ)လို့ ခေါ်ပါတယ်။ ဒါနစတဲ့ လုပ်ငန်းစဉ်ကလည်းကောင်း၊ သမ္မာမဂ္ဂင်ရှစ်ပါးနဲ့အညီ ပြုလုပ်လို့ ရည်ရွယ်ချက်နှင့် လုပ်ပုံနည်းစနစ်ကလည်း ကောင်းမြတ်မှန် ကန်တာကြောင့် ဝိသင်္ခါရကံတွေဟာ မဖြစ်မနေ လုပ်ရမယ့် ကံတွေ ဖြစ်ပါတယ်။

၁၆။ ။ ပရမတ္ထသစ္စာ၏ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သံသရာ နှင့် အရိယသစ္စာ၏ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သံသရာ

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားရဲ့ ကမ္မဒဿန အရိယသစ္စာအရ ပဋိစ္စ သမုပ္ပါဒ်သံသရာလည်ပုံမှာ အသိစိတ် အမှတ်သညာနှင့်တကွဖြစ်တဲ့ တလံမျှလောက်သောလူရဲ့ ပကတိရုပ်နာမ်ခန္ဓာကိုယ်ပေါ်မှာ အသိအမြင် မှားဖြစ်တဲ့ ကိလေသာတွေကြောင့် အဘိသင်္ခါရဆိုတဲ့ ကံ(အလုပ်မှား) တွေကို ပြုလုပ်ပါတယ်။ အဲဒီ အဘိသင်္ခါရကံတွေကြောင့် ဝိညာဏ် နာမ်ရုပ် စတဲ့ အဖြစ်ခန္ဓာ(အစွဲခန္ဓာ)အကျိုး(အဖြစ်မှား)တွေကို ရရှိပါတယ်။ အဲဒီ အဖြစ်ခန္ဓာ(အစွဲခန္ဓာ)အကျိုး(အဖြစ်မှား)တွေကြောင့် တစ်ဖန်ထပ်ပြီး အသိအမြင်မှားတွေကို ဖြစ်စေပြန် ပါတယ်။ ဒီလိုနဲ့ အသိအမြင်မှား

တွေကြောင့် ကံ(အလုပ်မှား)လုပ်၊ ကံ(အလုပ်မှား)ကြောင့် ဘဝခန္ဓာအကျိုး (အဖြစ်မှား)အမျိုးမျိုးတွေရ၊ အဲဒီ ဘဝခန္ဓာအကျိုး(အဖြစ်မှား)တွေအပေါ်မှာ အသိအမြင်မှားထပ်ဖြစ်ပြီး ဘဝသံသရာ ဒုက္ခသံသရာ လည်နေပါတယ်။ ကံအမျိုးအစားအလျောက် ဘဝအမျိုးမျိုး၊ သတ္တဝါအမျိုးမျိုး ရရှိပါတယ်။ အဲဒီဘဝအမျိုးမျိုး သတ္တဝါအမျိုးမျိုးဟာ တစ်လံမျှလောက်သောလူရဲ့ ပကတိရုပ်နာမ် ခန္ဓာကိုယ်ပေါ်မှာပဲ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်နေပါတယ်။

ဒါကို ထင်ရှားအောင် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားဟာ ရှေးက ဗြဟ္မဏဝါဒ ရဲ့(၃၁)ဘုံသားအယူအဆ စကားအသုံးအနှုန်းတွေနဲ့ ပကတိခန္ဓာ ကိုယ်ပေါ်မှာ တင်ပြီး လည်ပြပါတယ်။ ဒီတော့ (၃၁)ဘုံဌာနဟာ တစ်လံမျှလောက်သောလူရဲ့ ပကတိရုပ်နာမ်ခန္ဓာကိုယ်ပေါ်မှာ တည်ရှိပြီး (၃၁)ဘုံသားသတ္တဝါတွေဟာ ဘဝအမျိုးမျိုးပြောင်းလဲကာ ပကတိရုပ်နာမ် ခန္ဓာကိုယ်ပေါ်မှာပဲ လူးလာတုံခေါက် ကျင်လည်နေကြပါတယ်။ **ဒါဟာ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားရဲ့ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သံသရာပါပဲ။**

ရူပအရူပဒဿန ပရမတ္ထသစ္စာ အယူအဆအရ သံသရာကို ယူဆပုံမှာ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားရဲ့ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဟောကွက်ကို ဗြဟ္မဏဝါဒ တွေရဲ့ ဘဝသံသရာအယူအဆအတိုင်း သုံးပိုင်း၊သုံးဘဝ သံသရာ တစ်ပတ်လည်ပြုပြီး ယူဆခဲ့ကြပြန်ပါတယ်။ မမွေးမီ အတိတ်ဘဝ ကံကြောင့် ယခုဘဝအကျိုးဖြစ်၊ ယခုဘဝကံကြောင့် သေပြီး နောက်ဘဝအကျိုးဖြစ်ပြီး သတ္တဝါတစ်မျိုးမျိုးဖြစ်ကာ (၃၁)ဘုံဌာနတွေမှာ လူးလာတုံခေါက် ကျင်လည်နေတယ်လို့ **ဗြဟ္မဏဝါဒအတိုင်း** ယူဆခဲ့ကြပြန်ပါတယ်။ ဟောကွက်ကတော့ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားရဲ့ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဟောကွက်စကားလုံးတွေကို အသုံးပြုပြီး ယူဆပုံစနစ်ကတော့ ဗြဟ္မဏဝါဒရဲ့ ယူဆပုံအတိုင်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားက ဗြဟ္မဏဝါဒရဲ့ (၃၁)ဘုံအယူအဆကို

လူ့ခန္ဓာကိုယ်အပေါ်မှာတင်ပြီး ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဘဝသံသရာလည်ပြပါတယ်။ ရူပအရူပဒဿန ပရမတ္ထသစ္စာအယူအဆကတော့ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားရဲ့ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဟောကွက်ကို ဗြဟ္မဏဝါဒရဲ့ (၃၁)ဘုံဩကာသလောက အပေါ်မှာတင်ပြီး ဘဝသံသရာလည်ပြပါတယ်။ ဒါဟာ **အရိယသစ္စာနဲ့ ပရမတ္ထသစ္စာရဲ့** ထူးခြားချက်ပါပဲ။

ရူပအရူပဒဿန ပရမတ္ထသစ္စာအယူအဆနဲ့ ဗြဟ္မဏဝါဒ ဘာကွာခြားလဲဆိုရင် ဗြဟ္မဏဝါဒက **အတ္တ**အဖြစ် ဘဝသံသရာ ကျင်လည်ပြီး ရူပအရူပဒဿန ပရမတ္ထသစ္စာအရကတော့ **အနတ္တ**အဖြစ် ဘဝသံသရာ ကျင်လည်ပါတယ်။

၁၇။ ။ ပရမတ္ထသစ္စာနှင့် အယူမှားမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ

ဒီတော့ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားဟာ တစ်လံမျှလောက်သောလူရဲ့ ပကတိရုပ်နာမ်ခန္ဓာကိုယ်နဲ့ပတ်သက်ပြီး တရားခမ္မအဖြစ် တစ်ခွန်းတစ်ပါဒမျှ မဟောဘဲ အဲဒီတစ်လံမျှလောက်သောလူရဲ့ ပကတိရုပ်နာမ်ခန္ဓာကိုယ် ပေါ်မှာ အသိအမြင်မှားအရင်းခံပြီး ဖြစ်ပွားလည်ပတ်နေတဲ့ ဒုက္ခသံသရာ အကြောင်းကိုသာ အရိယသစ္စာအမြင်နဲ့ ဟောတော်မူပါတယ်။ တစ်လံမျှ လောက်သောလူရဲ့ ပကတိရုပ်နာမ်ခန္ဓာကိုယ်နဲ့ ပတ်သက်ပြီး ဒီလူသေပြီး နောက်ဘဝ ဖြစ်တယ်၊ မဖြစ်ဘူး၊ အချို့ဖြစ် အချို့မဖြစ်၊ ဖြစ်တာလည်း မဟုတ် မဖြစ်တာလည်း မဟုတ် စတဲ့ ဘယ်လိုအယူအဆမျိုးကိုမျှ မယူဆမဟောကြားပါဘူး။ ဒီယူဆချက်တွေဟာ **သမုတိသစ္စာ၊ ပရမတ္ထ သစ္စာသမား**တွေရဲ့ ဘာသာရေးပြဿနာမေးခွန်းတွေ ယူဆချက် တွေသာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလူ မမွေးမီနဲ့ သေပြီးနောက် ကာလနဲ့ပတ်သက်ပြီး ယူဆချက်အားလုံးကို ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားက ဘယ်လို အယူအဆပဲဖြစ်ဖြစ် **အယူမှားမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ**တွေ၊ အကျိုးမရှိ အရိယသစ္စာမသိတဲ့အရာတွေလို့

အတိအလင်း ဟောကြားထားပါတယ်။

ဒီလို ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားက အတိအလင်းဟောကြားထားပေမယ့် **ရူပအရူပဒဿန ပရမတ္ထသစ္စာသမား**တွေဟာ တစ်လံမျှလောက် သောလူရဲ့ ပကတိရုပ်နာမ်ခန္ဓာကိုယ်ကို **သမုတိသစ္စာ**အမြင်နဲ့ အမည်နာမတွေ ပညတ်၊ ပရမတ္ထသစ္စာအမြင်နဲ့ အစိတ်စိတ်ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာကြည့်ရှုကာ နည်းအမျိုးမျိုးနဲ့ ကြံစည်စဉ်းစား သုံးသပ်ပြီး ဒီလူသေပြီး ဖြစ်တယ်လို့ အတိအလင်း ယူဆထားကြပါတယ်။

ဒီလူသေပြီးဖြစ်ကြောင်းကိုလည်း ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား ဟောတယ်၊ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားကိုယ်တော်တိုင် ဘုရားအလောင်းဘဝနဲ့ ဘဝပေါင်း (၅၄၇)ဘဝသံသရာမှာ ကျင်လည်ခဲ့ရတယ်၊ ပြင်ပလောကကြီးမှာ (၃၁)ဘုံဌာနဩကာသလောကကြီး ရှိတယ်၊ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ဘုရားကိုယ်တော်တိုင် နတ်ပြည်ဗြဟ္မပြည်တက် တရားဟောတယ်။ ငရဲဘုံတွေအကြောင်း၊ ပြိတ္တာဘုံတွေအကြောင်း ဟောတယ်လို့ ပရမတ္ထသစ္စာသမားတွေဟာ အတိအလင်း ယူဆခဲ့ကြပြန်ပါတယ်။

ပရမတ္ထသစ္စာအရ တစ်လံမျှလောက်သောလူရဲ့ ပကတိရုပ်နာမ် ခန္ဓာကိုယ်ကြီးဟာ အနတ္တအဖြစ် ဘဝသံသရာလည်ကြောင်းယူဆတော့ ပကတိရုပ်နာမ်တွေဟာ ဖြစ်ပြီးပျက်သွားတာမို့ ငါမပိုင်၊ **အတ္တ**မဟုတ်၊ **အနတ္တ**ဖြစ်တာကြောင့် ယခုဘဝ နာမ်ဖြစ်စဉ် ချုပ်ဆုံးသွားလို့ သေပြီးနောက်ဘဝမှာ ဘဝသစ်အဖြစ် နာမ်ဖြစ်စဉ်တွေ ဘယ်လိုဆက်စပ်ပြီး ဖြစ်သလဲ၊ ယခုဘဝနှင့် သေပြီးနောက်ဘဝ ဘယ်လိုဆက်စပ်သလဲ၊ အနတ္တဖြစ်ရင် ဘယ်လို ဘဝသံသရာလည်မှာလဲ၊ ဘဝကူးအယူဟာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတရား(၆၂)ပါးက လွတ်အောင် ဘယ်လို ယူဆကြမလဲဆိုတဲ့ **ဘဝကူးပြဿနာ** ပေါ်လာပြန်ပါတယ်။ ဗြဟ္မဏဝါဒတွေလို လူသေပြီး ဖြစ်တယ်လို့လည်း ယူဆချင်တယ်၊ ဘဝကူးအယူဟာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကလည်း

လွတ်ချင်ပြန်တယ်ဆိုတော့ ပရမတ္ထသစ္စာသမားတွေ အခက်တွေ့နေခဲ့ကြပြန်ပါတယ်။

၁၈။ ။ ရှေ့နောက်ဘဝ ဆက်စပ်ဖို့ ကမ္မသတ္တိအယူအဆ ဝင်ရောက်လာခြင်း

ဒီလိုနဲ့ ရူပအရူပဒဿန ပရမတ္ထသစ္စာ အယူအဆအရ ရှေ့ဘဝ နောက်ဘဝဆက်စပ်ပေးဖို့ ကံအကြောင်းကို ဆင်ခြင်သုံးသပ် လာခဲ့ကြတယ်။ ကံကြောင့် ဘဝတွေ ဖြစ်ရတယ်လို့ အဖြေထုတ်ခဲ့တယ်။ ဒီအဖြေဟာ **ဂျိန်းဝါဒရဲ့ ကံအယူအဆနဲ့** တူနေပြန်တယ်။ ဒါ့ကြောင့် ကံဆိုတာကို ကျကျနန အဖြေရှာဖို့ ကံကြောင့်ဖြစ်တယ်လို့ယူဆထားတဲ့ လက်ရှိခန္ဓာကိုယ်ကြီးရဲ့ ဖြစ်ပျက်နေတဲ့သဘောတရားကို သုံးသပ်ကြည့်ကြတယ်။ သုံးသပ်ကြည့်တော့ ခန္ဓာကိုယ်ကြီးမှာ ရုပ်တွေ နာမ်တွေ ဖြစ်ပျက်နေတာကလွဲရင် ဘာမှမရှိဘူးဆိုတာ သိမြင်လာခဲ့ကြတယ်။ ဒီတော့ ကံဟာ ရုပ်လား၊ နာမ်လားဆိုတော့ ‘**ကံဆိုတာ စေတနာဖြစ်လို့ နာမ်တရားပေါ့**’ လို့ အဖြေ ထွက်တယ်။ ဒါဆို စေတနာကံဖြစ်တဲ့ နာမ်ဟာ ဖြစ်ပြီးပျက်သွားတာမို့ မရှိတော့ဘဲနဲ့ ဒီဘဝကံက နောက်ဘဝကို ဘယ်လိုကူးပြီး ဖြစ်စေတာလဲဆိုတဲ့ **ဘဝကူးပြဿနာ**တစ်ခု ပေါ်လာပြန်တယ်။

ဒါက ဒီဘဝပြုတဲ့ကံဟာ စေတနာနာမ်မို့ ဖြစ်ပြီးပျက်သွားတာကြောင့် မရှိတော့ဘူး။ ဒါပေမယ့် အဲဒီကံရဲ့ အစွမ်းသတ္တိလေးကတော့ အကျိုးမပေးရမချင်း ပျက်စီးမသွားဘူး။ အမြဲတည်မြဲနေတယ်။ လူရဲ့အရိပ်ပမာ၊ နွားနောက်က လှည်းဘီးပမာ လိုက်နေတယ်။ အဲဒီကံအစွမ်းသတ္တိလေးက သေပြီးနောက်ဘဝ အကျိုးတွေကို ပေးစေတာ၊ ယခုဘဝ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာအကျိုးတွေ ရနေတာကလည်း မမွေးမီဟိုဘက်ဘဝက

ကံရဲ့အစွမ်းသတ္တိတွေကြောင့် ရလာတာ၊ တစ်ဘဝနဲ့တစ်ဘဝကို ကမ္မသတ္တိလေးက ဆက်စပ်ပေးနေတာလို့ ဖြေရှင်းချက် ထုတ်ကြပြန်ပါတယ်။

ဒါကလည်း ကံဆိုတဲ့ ပြုသူမရှိဘဲ ပြုသူရဲ့အစွမ်းသတ္တိဆိုတဲ့ ကိရိယာဟာ ဘယ်လိုမှ ရှိလို့မရပါဘူး။ ရှိလို့မရပေမယ့် ရှိလို့ရသယောင် ကြံဆောင်ခဲ့ရတာကတော့ **ဆင်သေကို ဆိတ်သရေနဲ့ ဖုံးအုပ်ဖို့ မရမက ဖက်တွယ်ပြီး ကြိုးစားနေကြတဲ့ ပရမတ္ထသစ္စာသမားတွေရဲ့ ရုပ်လုံးအမှန်တွေပါပဲ။** ဒီတော့ ပရမတ္ထသစ္စာကို အနှစ်ချုပ်ရင် **ရုပ်နာမ်ဆိုတာရပြီး ပရမတ္ထသစ္စာသမားတွေ ဆုပ်ကိုင်ထားတာကတော့ ကမ္မသတ္တိ၊** ပရမတ္ထသစ္စာရဲ့ အနှစ်သာရကတော့ **အနတ္တ**ဆိုတာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

၁၉။ ။ ကမ္မသတ္တိနှင့် ဇီဝအတ္တ(အသက်၊ဝိညာဉ်၊လိပ်ပြာ)

ပရမတ္ထသစ္စာသမားတွေ ဆုပ်ကိုင်ထားတဲ့ ကမ္မသတ္တိအယူအဆဟာ **ဗြဟ္မဏဝါဒရဲ့ ဇီဝအတ္တ** (အသက်၊ဝိညာဉ်၊လိပ်ပြာ) အယူအဆကို နည်းမှီကြံဆပြီး ဇီဝအတ္တအယူအဆကို ငြင်းဆန်တွန်းလှန်ရာမှ ပေါက်ဖွားလာတဲ့ **လမ်းခွဲအယူအဆသစ်** တစ်ခုပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား မမွေးဖွားမီ ဘီစီ(၁၀၀၀)ခန့်ကတည်းက ဗြဟ္မဏဝါဒအယူအဆအရ လူဆိုတာ **‘ပရမတ္ထမအတ္တ’**ဟုဆိုအပ်သော ဗြဟ္မကြီးက ပဲ့စင်လွင့်ထွက်လာတဲ့ အပိုင်းအစ‘**အတ္တ’**တစ်ခုသာ ဖြစ်တယ်။ အဲဒီ ‘အတ္တ’က ကံကိုပြုလုပ်လို့ **ရုပ်**ဆိုတာကိုရရှိပြီး နောင်ဖွဲ့မိနေတာကြောင့် ‘အတ္တ’ဟာ မရုန်းထွက်နိုင်ဖြစ်ကာ လူသေသော်လည်း မပျက်စီးဘဲ အမြဲတည်မြဲပြီး တစ်ဘဝမှ တစ်ဘဝသို့ ကူးပြောင်းသွားလာ၍ သံသရာ ကျင်လည်နေရတယ်လို့ ယူဆကြပါတယ်။

‘အတ္တ’က ကံဟောင်းတွေလည်းကုန် ကံသစ်လည်းမပြုဘဲ ရုပ်(ကိလေသာ)အနှောင်အဖွဲ့မှ လွတ်မြောက်ပြီး ပရမတ္ထမအတ္တဖြစ်တဲ့ ဗြဟ္မာကြီးနဲ့ နောက်ဆုံး ပေါင်းဆုံကာ ချမ်းသာရလိမ့်မယ်လို့ ယူဆပါတယ်။ ဒါ့ကြောင့် ဗြဟ္မဏဝါဒီတွေဟာ ကံဟောင်းတွေလည်းကုန် ကံသစ်လည်း မဖြစ်အောင် ‘ယောဂါဝစရအကျင့်(သမထအကျင့်)’တွေကို အပြင်းအထန် ကျင့်ကြံကြပါတယ်။ ‘အတ္တ (အသက်၊ ဝိညာဉ်၊ လိပ်ပြာ)’ကို ‘ဇီဝအတ္တ’လို့ ခေါ်သလို ‘အာတွာ’လို့လည်း ခေါ်ပါတယ်။ ဒါက ဗြဟ္မဏဝါဒရဲ့ ဘဝကျူးအယူအဆပါ။

ဒါကို ရူပအရူပဒဿန ပရမတ္ထသစ္စာသမားတွေက ငြင်းဆန်တွန်းလှန်ဖို့အတွက် တစ်လံမျှလောက်သော လူရဲ့ပကတိရုပ်နမ်ခန္ဓာကိုယ်ကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာကြည့်ရင် ရုပ်နာမ်ဆိုတာပဲ ရှိတယ်။ အဲဒီရုပ်နာမ်တွေကလည်း ဖြစ်ပျက်နေလို့ တည်မြဲတယ်ဆိုတာ မရှိဘူး။ အားလုံး ဖြစ်ပြီးပျက်သွားတာပဲ။ ဒါ့ကြောင့် လူရဲ့ခန္ဓာကိုယ်မှာ အမြဲတည်မြဲနေတဲ့ ‘အတ္တ’ဆိုတာ မရှိဘူး။ ရုပ်နာမ်တွေကလည်း သူ့သဘောအလျောက် ဖြစ်ပျက်နေတာမို့ ငါမပိုင်၊ ငါဟာမဟုတ်၊ ငါဆိုတာမရှိ၊ ‘အနတ္တ’ပဲ။ ဒီတော့ ရုပ်နာမ်နှစ်ခုပေါင်းစပ်ထားတဲ့ လူဟာ ကံဆိုတာကို လုပ်တယ်။ အဲဒီကံဆိုတာ စေတနာ နာမ်တရားဖြစ်လို့ ဖြစ်ပြီးပျက်သွားပေမယ့် ကံရဲ့အစွမ်းသတ္တိလေးကတော့ အကျိုးမပေးရမချင်း ပျက်မသွားဘူး။ အမြဲတည်မြဲနေတယ်။ လူရဲ့အရိပ်ပမာ၊ နွားနောက်က လှည်းဘီးပမာ လိုက်နေတယ်။ အဲဒီကံအစွမ်းသတ္တိလေးက သေပြီးနောက်ဘဝ အကျိုးတွေကို ပေးစေတာ၊ ယခုဘဝ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာအကျိုး တွေရနေတာကလည်း မမွေးမီဟိုဘက်ဘဝတွေက ကံရဲ့အစွမ်း သတ္တိကြောင့်ရလာတာ၊ တစ်ဘဝနဲ့တစ်ဘဝကို ကမ္မသတ္တိလေးက ဆက်စပ်ပေးနေတာလို့ ယူဆခဲ့ကြပြန်ပါတယ်။

ဒီတော့ ပရမတ္ထသစ္စာသမားတွေရဲ့ **ကမ္မသတ္တိ**အယူအဆဟာ ဗြဟ္မဏဝါဒရဲ့ **အတ္တ(အသက်၊ဝိညာဉ်၊လိပ်ပြာ)**အယူအဆနဲ့ ဘာထူးသလဲဆိုတော့ ဘာမှမထူးခြား၊ အရင်းနှင့်အဖျားလို မကွဲမပြား တစ်သားတည်းပါပဲ။ ဘဝကူးတဲ့နေရာမှာ ငါတို့က **အတ္တ**နဲ့ကူးတာ မဟုတ်ဘူး၊ **ကမ္မသတ္တိ**နဲ့ကူးတာလို့ ပြောမလား။ ဘာနဲ့ ဘဝကူးကူး၊ သေပြီးနောက်ဘဝ ဖြစ်တယ်လို့ ယူဆတာမှန်သမျှ **အယူမှား သဿတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကွန်ယက်**ထဲက လုံးဝ မလွတ်ပါဘူး။ ဒါမှမဟုတ် သေပြီးနောက်ဘဝ မဖြစ်ဘူးလို့ ယူဆမလား၊ ဒါလည်း **အယူမှား ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိကွန်ယက်**ထဲက လုံးဝ မလွတ်ပါဘူး။ ဒါမှမဟုတ် ငါတို့က အတ္တနဲ့ဖြစ်တာမဟုတ်ဘူး၊ သေပြီးနောက်ဘဝ မဖြစ်ဘူးလားဆိုတော့လည်း ကမ္မသတ္တိနဲ့ဖြစ်တာလို့ ဝေလည်ချောင်ပတ် ကမောက်ကမ ယူဆမယ် ဆိုရင်လည်း **စကားလွဲအယူမှား အမရာဝိက္ခေပ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ကွန်ယက်** ထဲက လုံးဝ မလွတ်ပါဘူး။ ဒါမှမဟုတ် ကံကုန်သွားတဲ့ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်ကြီး တွေကတော့ သေပြီးနောက်ဘဝ မဖြစ်တော့ဘူး၊ ပုထုဇဉ်နဲ့ ကျန်အရိယာ ပုဂ္ဂိုလ်တွေကတော့ သေပြီးနောက်ဘဝ ဖြစ်ဦးမှာလို့ ယူဆမယ်ဆိုရင်လည်း **အယူမှား ဧကစ္စသဿတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ကွန်ယက်** ထဲက လုံးဝ မလွတ်ပါဘူး။

ပကတိလူနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ဖန်ဆင်းရှင်က ဖန်ဆင်းတယ်လို့ပဲ ယူဆယူဆ၊ ကံကြောင့်ဖြစ်တယ်လို့ပဲ ယူဆယူဆ၊ အတ္တ(အသက်၊ ဝိညာဉ်၊လိပ်ပြာ)နဲ့ ဘဝကူးတယ်လို့ပဲ ယူဆယူဆ၊ ကမ္မသတ္တိနဲ့ ဘဝကူးတယ်လို့ပဲ ယူဆယူဆ မိမိတို့ကြိုက်သလို လွတ်လပ်စွာ ယူဆနိုင်ပါတယ်။ လွတ်လပ်စွာ ယူဆခွင့်လည်း ရှိပါတယ်။ ဘယ်အယူဝါဒကမျှ မိမိအယူဝါဒမှန်ကန်ကြောင်း ရှင်းရှင်းလင်းလင်း တိတိကျကျ လက်တွေ့သဘောအားဖြင့် သက်သေမထူနိုင်ကြပါဘူး။

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားရဲ့ ကမ္မဒဿန အရိယသစ္စာတစ်ခုတည်းကသာ ရှင်းရှင်းလင်းလင်း တိတိကျကျ လက်တွေ့သဘောအားဖြင့် သက်သေ ထူနိုင်ပါတယ်။ အကြောင်းကတော့ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားက တခြား အယူဝါဒတွေလို တစ်လံမျှလောက်သောလူရဲ့ ပကတိရုပ်နာမ်ခန္ဓာ ကိုယ်နဲ့ပတ်သက်ပြီး ဘာမှ မဟောကြားဘူး။ ဒီလူ မမွေးမီ ဖြစ်ခဲ့သလား၊ မဖြစ်ခဲ့ဘူးလား၊ သေပြီးနောက်ဘဝ ဖြစ်ဦးမှာလား၊ မဖြစ်တော့ဘူးလား စတဲ့ ဘဝကူးအယူအဆမှန်သမျှ ဘယ်လိုအယူအဆမျိုးပဲဖြစ်ဖြစ် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား မယူဆမဟောပြောဘူး။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား ဘာကိုပဲ ဟောပြောသလဲဆိုရင် တစ်လံမျှလောက်သောလူရဲ့ ပကတိရုပ်နာမ် ခန္ဓာကိုယ်ပေါ်မှာ ဖြစ်ပွားနေတဲ့ ကံများ၊ ခန္ဓာများ၊ ဘဝများ၊ သတ္တဝါများ လည်ပတ်ဖြစ်ပွားနေတဲ့ ဒုက္ခသံသရာရဲ့ ဖြစ်ပျက်ဆိုးရွား အကျိုးမများမှု သဘောတရား **‘ဒုက္ခအရိယသစ္စာ’**ကို ဟောပြောတယ်။ အဲဒီဒုက္ခ သံသရာရဲ့ ဖြစ်ကြောင်းတရား အဝိဇ္ဇာ၊တဏှာကိလေသာ **‘သမုဒယ အရိယသစ္စာ’**ကို ဟောပြောတယ်။ အဲဒီဒုက္ခ သံသရာကြီး ချုပ်ငြိမ်း ကြောင်း အကျင့်တရားဖြစ်တဲ့ **‘မဂ္ဂအရိယသစ္စာ’**ကို ဟောပြောတယ်။ အဲဒီဒုက္ခ သံသရာကြီး ချုပ်ငြိမ်းသွားလို့ လွတ်မြောက်ငြိမ်းချမ်းရာ **‘နိရောဓအရိယသစ္စာ’**ကို ဟောပြောတယ်။

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားရဲ့ ကမ္မဒဿန အရိယသစ္စာအရ ကံကြောင့် ကံရဲ့အကျိုးဖြစ်ပွားတာကို တစ်လံမျှ လောက်သောလူရဲ့ ပကတိရုပ်နာမ် ခန္ဓာကိုယ်ပေါ်မှာ လက်တွေ့ပြနိုင်တယ်။ ဘဝတွေ၊ သတ္တဝါတွေ အမျိုးမျိုး ဖြစ်ပွားလည်ပတ်နေတာကို တစ်လံမျှလောက်သောလူရဲ့ ပကတိခန္ဓာ ကိုယ်ပေါ်မှာ လက်တွေ့ ပြနိုင်တယ်။ (၃၁)ဘုံလောကကို တစ်လံမျှ လောက်သောလူရဲ့ ပကတိခန္ဓာကိုယ်ပေါ်မှာ လက်တွေ့ပြနိုင်တယ်။ ကံဖြစ်ကြောင်းကိုလည်း တစ်လံမျှလောက်သောလူရဲ့ ပကတိခန္ဓာ

ကိုယ်ပေါ်မှာ လက်တွေ့ပြနိုင်တယ်။ ကံဖြစ်ကြောင်းတရား၊ ဒုက္ခသံသရာ ဖြစ်ကြောင်းတရား ပယ်ရှားဖို့ နည်းလမ်းအကျင့်တရားကိုလည်း တစ်လံမျှ လောက်သောလူရဲ့ ပကတိခန္ဓာကိုယ်ပေါ်မှာ လက်တွေ့ပြနိုင်တယ်။ လက်တွေ့ကျင့်လို့ လက်တွေ့ဒုက္ခ ချုပ်ငြိမ်းကာ လွတ်မြောက်ငြိမ်း ချမ်းသွားတာကိုလည်း တစ်လံမျှလောက်သောလူရဲ့ ပကတိခန္ဓာကိုယ် ပေါ်မှာ လက်တွေ့ပြနိုင်တယ်။ ဒါဟာ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားရဲ့ ဘဝသံသရာ၊ ဒုက္ခသံသရာအယူအဆပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

၂၀။ ။ ဗုဒ္ဓ၏ အနတ္တနယ်ပယ် နှင့် ပရမတ္ထသစ္စာ၏ အနတ္တနယ်ပယ်

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားရဲ့ **အရိယသစ္စာအမြင်**အရ တစ်လံမျှလောက် သောလူရဲ့ ပကတိရုပ်နာမ်ခန္ဓာကိုယ်ပေါ်မှာ ဖြစ်ပွားနေတဲ့ **ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ (အစွဲခန္ဓာ)**ကိုသာလျှင် ဒုက္ခတရား၊ အနိစ္စတရား၊ အနတ္တတရားအဖြစ် ညွှန်ပြပါတယ်။

ရူပအရူပဒဿန **ပရမတ္ထသစ္စာအမြင်**အရ တစ်လံမျှလောက် သောလူရဲ့ ပကတိရုပ်နာမ်ခန္ဓာကိုယ် (**ပဉ္စက္ခန္ဓာ=သဘာဝခန္ဓာ**) ကိုသာလျှင် ဒုက္ခတရား၊ အနိစ္စတရား၊ အနတ္တတရားအဖြစ် သတ်မှတ် ပါတယ်။

ဒီတော့ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားရဲ့ **အနတ္တစစ်စစ်** နယ်ပယ်က **‘လူပေါ်မှာ ဖြစ်ပွားနေတဲ့တရား’** ဖြစ်ပြီး ပရမတ္ထသစ္စာရဲ့ **အနတ္တအတု** နယ်ပယ်ကတော့ **‘လူ’** ဖြစ်ပါတယ်။

ဘုကြောင့် **‘လူ’**ကို **‘အနတ္တအတု’**လို့ ပြောရသလဲဆိုရင် လူသားတစ်ဦးအနေနဲ့ အိုနာသေရေးကို ယတိပြတ် တားဆီးလို့မရပေမယ့် အိုမင်းရင့်ရော်မှု နှေးကွေးသွားအောင်၊ နာနေရင် အနာပျောက်အောင်၊

သေမယ်ဆိုရင် မသေသေးအောင် အချိန်ဆွဲဆန့် ရပ်တန့်ထားလို့ ရနေလို့ပါပဲ။ လူပိုင်ပစ္စည်းဥစ္စာတွေလည်း လူသေရင်မပိုင်ဘူးဆိုပေမယ့် အတိုင်းအတာ ပမာဏတစ်ခုအထိတော့ ပိုင်ဆိုင်အသုံးချနေရတာပါပဲ။ ဒါဟာ လူရဲ့ လက်တွေ့သဘောအမှန်ပါပဲ။ ဒါ့ကြောင့် **‘လူဟာ အနတ္တအတူ’**လို့ ဆိုရတာပဲ ဖြစ်တယ်။

လူပေါ်မှာ ဖြစ်ပွားနေတဲ့တရားတွေကတော့ လူလည်းမဟုတ်၊ ငါလည်းမဟုတ်၊ သူလည်းမဟုတ်၊ အတ္တလည်းမဟုတ်တဲ့ တကယ့် အဖြစ်သဘောဖြစ်ရပ်မျှ **အနတ္တ**တွေသာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီဖြစ်ပွားနေတဲ့ တရားတွေဟာ လူနှင့်ကင်းပြီးဖြစ်ပွားနေတာမဟုတ်ဘဲ လူပေါ်မှာ ဖြစ်ပွားနေတာမို့ ဒီဖြစ်ပွားချက်တွေကို လူပဲ၊ ငါပဲ၊ သူပဲ၊ အတ္တပဲလို့ ယူဆခြင်းကိုသာလျှင် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားက **“မှားယွင်းတဲ့ အတ္တဝါဒ”** လို့ သတ်မှတ်ပါတယ်။ ပကတိလူကတော့ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာလိုက်ရင် ရုပ်နာမ်ဆိုတာရပြီး လူဆိုတာ၊ ငါဆိုတာ၊ သူဆိုတာ၊ အတ္တဆိုတာ မရပေမယ့် ပြန်လည်ပေါင်းစပ်လိုက်ရင်တော့ လူပဲ၊ ငါပဲ၊ သူပဲ၊ အတ္တပဲလို့ သတ်မှတ်နိုင်ပါသေးတယ်။

၂၁။ ။ ပရမတ္ထသစ္စာသည် အတ္တာနတ္တဝါဒ(ကပြားဝါဒ)

ဒီတော့ ရူပအရူပဒဿန ပရမတ္ထသစ္စာသမားတွေရဲ့ ဘဝကူး ကမ္မသတ္တိအယူအဆဟာ ဗြဟ္မဏဝါဒရဲ့ ဘဝကူး အတ္တ(အသက်၊ ဝိညာဉ်၊ လိပ်ပြာ)အယူအဆနဲ့ အရင်းနှင့်အဖျားကဲ့သို့ မကွဲမပြားတစ်သား တည်းသာ ဖြစ်ပါတယ်။ **ဗြဟ္မဏဝါဒရဲ့ (၃၁)ဘုံအယူအဆ**၊ ကံအယူအဆ၊ ဘဝကူးအယူအဆ၊ သတ္တဝါအယူအဆ၊ ရုပ်နာမ်အယူ အဆပေါ်မှာ အခြေခံပြီး တစ်လံမျှလောက်သောလူရဲ့ ပကတိခန္ဓာကိုယ်ကို ဘဝတစ်ခုအဖြစ်သတ်မှတ်ကာ **ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားရဲ့** ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်

သဘောတရားကို **အရိယသစ္စာမသိဘဲ** ကြံစည်စဉ်းစားသုံး သပ်ရင်း ပေါက်ဖွားလာတဲ့ **ကမ္မသတ္တိအယူအဆ**သာ ဖြစ်တယ်။

ဗြဟ္မဏဝါဒဟာ **‘အတ္တဝါဒ’** ဖြစ်တယ်။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားရဲ့ အရိယသစ္စာဟာ **‘အနတ္တဝါဒ’** ဖြစ်တယ်။ ပရမတ္ထသစ္စာသမားတွေ ကတော့ အတ္တကိုလည်း လက်မခံချင်၊ ဘဝလည်းကူးချင်ဆိုတော့ **ရုပ်နာမ်**တွေကတော့ ဖြစ်ပျက်နေတာမို့ အတ္တမဟုတ်၊ **အနတ္တ**ဖြစ်ပြီး **ကမ္မသတ္တိ**လေးကတော့ အမြဲတည်မြဲနေတာမို့ **အတ္တ**ဆန်ဆန်ဖြစ် နေတာကြောင့် ပရမတ္ထသစ္စာသမားတွေရဲ့ဝါဒကို အတ္တလည်းမကျ၊ အနတ္တလည်းမကျ ကမောက်ကမ **‘အတ္တာနတ္တဝါဒ’**လို့ သုံးသပ် ဆုံးဖြတ်ရပါလိမ့်မယ်။ ဗြဟ္မဏဝါဒနဲ့ ဗုဒ္ဓဝါဒ ပေါင်းစပ်ရောသမမျှေ ထားတဲ့ **‘ကပြားဝါဒ’** လို့လည်း ဆိုရပါလိမ့်မယ်။

ပရမတ္ထသစ္စာသမားတွေဟာ ဗြဟ္မဏဝါဒီတွေကို **ကမ္မသတ္တိအယူ အဆ အနတ္တအတုနဲ့** ‘ဘူ၊ဘူ(သုည၊သုည)’ချင်း ‘တစ်’လုပ်ကာ လူလည်ကျခဲ့ကြတယ်လို့ သုံးသပ်ဆုံးဖြတ်ရပါလိမ့်မယ်။

၂၂။ ။ ရူပအရူပဒဿန ပရမတ္ထသစ္စာ၏ ဆင့်ပွားတိုးတက်မှု အခြေအနေ

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားလွန်တော်မူပြီး သာသနာနှစ်(၁၅၀) စန္ဒဂုတ်မင်း လက်ထက်စပြီး ဗုဒ္ဓဝါဒထဲကို ဗြဟ္မဏဝါဒ ရောသမမျှေခံခဲ့ရရာမှ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား၏ **ကမ္မဒဿန အရိယသစ္စာ**နေရာမှာ **ရူပအရူပ ဒဿန ပရမတ္ထသစ္စာ**ဟာ တဖြည်းဖြည်း အစားထိုးဝင် ရောက်လာခဲ့ ပါတယ်။ ဒါကလည်း -

- (၁) နိုင်ငံရေးအခြေအနေ အပြောင်းအလဲဖြစ်ပြီး နိုင်ငံရဲ့အဓိက နေရာတွေမှာ ဗြဟ္မဏဝါဒပညာရှင်တွေလွှမ်းမိုးထားခြင်း၊

- (၂) ဗုဒ္ဓဝါဒရဟန်းတော်အဖြစ် ဝင်ရောက်လာသူများဟာ ဗုဒ္ဓဝါဒ ရဟန်းတော်မဖြစ်ခင်က ဗြဟ္မဏဝါဒ ပညာရှင်များဖြစ်ခဲ့ဖူးကြခြင်း၊
- (၃) ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား၏ အရိယသစ္စာကို မသိနားမလည်ဘဲ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား၏ ဓမ္မဟောကွက်များ ကို ဗြဟ္မဏဝါဒအမြင်ဖြင့် သုံးသပ်လေ့လာခဲ့ကြခြင်း၊
- (၄) နိုင်ငံရေးအခြေအနေအရ အရိယသစ္စာသိသော **အရိယာရဟန်းတော်**တို့ နယ်စွန့်နယ်ဖျား၌ သီတင်းသုံး နေထိုင်ရသဖြင့်တစ်ပါး နှင့်တစ်ပါး အဆက်အသွယ်ပြတ်တောက်ပြီး အရိယာမျိုးဆက် ပြတ်သွားခြင်း၊
- (၅) ဗြဟ္မဏဝါဒ ပညာရှိအမတ်ကြီး **စာဏကျ**၏စကားကို ငြင်းဆန် တွန်းလှန်ရန် ကြိုးစားကြရာ၌ အရိယသစ္စာကိုမသိမမြင်ကြ၍ မိမိသိမြင် ပြီးသားဖြစ်တဲ့ ဗြဟ္မဏဝါဒ ရူပအရူပဒဿန ပရမတ္ထသစ္စာအမြင်ဖြင့် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား၏ ဓမ္မဟောကွက်များကို ပုံဖော်ကာ ငြင်းဆန်တွန်းလှန်ခဲ့ကြခြင်း၊
- (၆) ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား၏ **ဓမ္မ၊ဝိနယ**တို့အား စာပေဖြင့် အတိအကျမှတ်တမ်းတင် လက်ဆင့်ကမ်းလာခဲ့ ကြခြင်းမဟုတ်ဘဲ နှုတ်ငုံဖြင့်သာ လက်ဆင့်ကမ်းဆောင်ယူလာခဲ့ရ၍ တစ်ပါးနှင့် တစ်ပါး ဆောင်ယူမှု လွဲချော်နိုင်ခြင်း၊
- (၇) **အရိယသစ္စာသိမှသာ** ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား၏ အယူဝါဒဟုတ်၊ မဟုတ်၊ ဘုရားဟော ဟုတ်၊ မဟုတ် မှန်ကန်တိကျစွာ စိစစ်သုံးသပ် ဆုံးဖြတ်နိုင်သည်ဖြစ်၍ အရိယသစ္စာမသိ မမြင်ကြသဖြင့် ဆောင်ယူမှုလွဲချော်နေသည်ကို လွဲချော်ကြောင်း မစိစစ်နိုင်ဘဲ ဆရာပြောသမျှ အမှန်အဖြစ် ဆောင်ယူခဲ့ကြရခြင်း၊
- (၈) ဆရာပြောသမျှ အမှန်အဖြစ် လက်ခံဆောင်ယူခဲ့ကြရလို့

ဆရာနောက်လိုက်ကာ ဓမ္မဆောင်အုပ်စုတွေ အမျိုးမျိုးကွဲပြား
သွားရခြင်း -ဆိုတဲ့အထက်ပါ အကြောင်းအရာ အခြေအနေ
တွေကြောင့် ဒီလို ဖြစ်ခဲ့ကြတာပဲ။

ဒီတော့ ရူပအရူပဒဿန ပရမတ္ထသစ္စာအယူအဆရဲ့ပြောင်း
လဲတိုး တက်လာမှုအခြေအနေကို **ယနေ့ခေတ် ထေရဝါဒ ဂိုဏ်းရဲ့
ပါဠိအဘိဓမ္မာပိဋကနဲ့** နှိုင်းယှဉ်ကြည့်မယ့်ဆိုရင် -

- (၁) ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားဟော ဓမ္မဟောကွက်တွေကို ဗြဟ္မဏဝါဒအမြင်
ဖြစ်တဲ့ ရူပအရူပဒဿနနဲ့ စတင်ပြီး နှိုင်းယှဉ်ကြည့်ခဲ့ကြပါတယ်။
(အဘိဓမ္မာပိဋက ကျမ်းစဉ်နံပါတ်-၄ ဖြစ်တဲ့ **ပုဂ္ဂလပညတ္တိ
ကျမ်း**ဟာ - သုတ္တန္တပိဋက အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်လာ ပုဂ္ဂိုလ်အမျိုး
အစားခွဲခြားပုံနှင့် ပတ်သက်သော စာပိုဒ်တို့ကိုပင် သင့်ရာသင့်ရာ
ထုတ်နှုတ်၍ ပြန်လည်သီကုံးထားသော ကျမ်းဖြစ်တယ်။)
- (၂) အဲဒီနောက် ဆက်လက်ပြီး ရုပ်နာမ်နှစ်ပါးတို့ရဲ့ ခန္ဓာ၊အာယတန၊
ဓာတ်၊ဣန္ဒြေ၊သတိပဋ္ဌာန် စတဲ့အကြောင်းအရာတွေကို ခွဲခြမ်း
စိတ်ဖြာ လေ့လာကြည့်ခဲ့ကြတယ်။
(ကျမ်းစဉ်နံပါတ်-၂ ဖြစ်တဲ့ **ဝိဘင်္ဂကျမ်း**ဟာ - သုတ္တန္တပိဋက
မဇ္ဈိမနိကာယ်လာ သုတ်အချို့နှင့် အလွန်တူညီပြီး ခွဲခြမ်းဝေဖန်
ပြရာ၌ သုတ္တန္တဘာဇနိယ၊ အဘိဓမ္မဘာဇနိယဟု နည်းနှစ်ပါးဖြင့်
ခွဲခြမ်းဝေဖန်ပြသောကြောင့် ဤကျမ်းဟာ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားဟော
**အရိယသစ္စာဓမ္မနှင့် ရူပအရူပဒဿန ပရမတ္ထသစ္စာ
အဘိဓမ္မာ၏ ပေါင်းကူးတံတားသဖွယ်**ဖြစ်သော ကျမ်းဖြစ်
တယ်)
- (၃) အဲဒီနောက် ဆက်လက်ပြီး ရုပ်နာမ်နှစ်ပါးတို့ရဲ့ စိတ်၊ စေတသိက်၊
ရုပ်၊ နိဗ္ဗာန် ပရမတ္ထတရားလေးပါး အကြောင်းကိုအမျိုးအစား

အလိုက် အစိတ်စိတ် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာလေ့လာကြည့်ခဲ့ကြတယ်။

(ကျမ်းစဉ်နံပါတ်-၁ ဖြစ်တဲ့ **ဓမ္မသင်္ဂဏီကျမ်း**ဟာ -

သုတ္တန္တပိဋကတွင် အလွန်တွေ့နိုင်ခဲ့သောအသုံးအနှုန်းဝေါဟာရများ ဖြစ်ပြီး ကဏ္ဍခွဲခြားပုံစနစ်ထူးခြားတာကြောင့် **‘ပရမတ္ထသစ္စာ စစ်စစ် အဘိဓမ္မာပိဋက စစ်စစ်၏ လက်ရာမွန်အစ** ဖြစ်သော ကျမ်းဖြစ်တယ်။)

- (၄) အဲဒီနောက် ဆက်လက်ပြီး ရုပ်နာမ်နှစ်ပါးတို့ရဲ့ စိတ်၊ စေတသိက်၊ ရုပ်၊ နိဗ္ဗာန် ပရမတ္ထတရား လေးပါးတို့ကိုပင် မကြွင်းမကျန် ရအောင် နည်းမျိုးစုံဖြင့် ရှုထောင့်ပေါင်းစုံမှ ခက်ခက်ခဲခဲ နက်နက်နဲနဲ အစိတ်စိတ် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာလေ့ လာကြည့်ခဲ့ကြတယ်။ (ကျမ်းစဉ်နံပါတ်-၃ နှင့် ၆ ဖြစ်တဲ့ **ဓာတုကထာကျမ်း**နှင့် **ယမကကျမ်း**တို့ဟာ ဓမ္မသင်္ဂဏီကျမ်းရဲ့ မာတိကာစဉ်ကို ချဲ့ထွင်ပြီး စီရင်ထားပါတယ်။ အထူးအားဖြင့် ယမကကျမ်းဟာ ရှေးရှေးကျမ်းတို့၌ မဖော်ပြဘဲ ကြွင်းကျန်ရစ်သော ပရမတ္ထ သဘာဝ အားလုံးတို့ကို သိမ်းကျုံး၍ အလွန်စေ့စပ်လှစွာ သရုပ်ခွဲပြသောကြောင့် **‘ပရမတ္ထသစ္စာ အဘိဓမ္မာ၏ နိဂုံးပိုင်း’** ဖြစ်သော ကျမ်းဖြစ်တယ်။)

- (၅) အဲဒီနောက် ဆက်လက်ပြီး ရုပ်နာမ်နှစ်ပါးတို့ကို အခြေခံနည်း ၂၄ မျိုးတို့ဖြင့် တစ်ခုနှင့်တစ်ခု အချင်းချင်း ဆက်နွှယ်ပေါင်းစပ် ထောက်ပံ့ကျေးဇူးပြု နေမှုသဘော‘**ပစ္စယ**’ရှုထောင့်မှ အသေးစိတ် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာလေ့လာခဲ့ကြတယ်။

(ကျမ်းစဉ်နံပါတ်-၇ ဖြစ်တဲ့ **ပဋ္ဌာနကျမ်း**ဟာ ရုပ်နာမ်ပရမတ္ထ သဘောတို့ကို အတွေးအခေါ်ပိုင်းထက် ယုတ္တိဗေဒဆန်ဆန်ခွဲ ခြမ်းစိတ်ဖြာပြ၍ ပမာဏအားဖြင့်လည်း အကြီးဆုံး ကျမ်းဖြစ်

သောကြောင့် ‘ပရမတ္ထသစ္စာ အဘိဓမ္မာ၏ မှတ်တိုင်သဖွယ်’
ဖြစ်သော ကျမ်းဖြစ်တယ်။)

- (၆) အဲဒီနောက် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားရဲ့ **ကမ္မဒဿန အရိယသစ္စာ**ကို
လုံးဝ မသိမမြင် နားမလည်ကြတော့ဘဲ ငါတို့သိတဲ့

ရူပအရူပဒဿန ပရမတ္ထသစ္စာ အဘိဓမ္မာဟာ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ
ဘုရားရဲ့ အရိယသစ္စာနဲ့ အတူတူပဲ။ ဒါ့ကြောင့် ပရမတ္ထသစ္စာ
အဘိဓမ္မာဟာ ဘုရားဟောပဲလို့ လုပ်လာခဲ့ကြတယ်။

ဒီလိုနဲ့ရူပအရူပဒဿန ပရမတ္ထသစ္စာသာ အမှန်တရား ဖြစ်တယ်၊
ကျန်တဲ့ အယူဝါဒတွေဟာ မှားယွင်းတဲ့ အယူဝါဒတွေ ဖြစ်တယ်
လို့ ဝါဒမတူ၊ အဘိဓမ္မာမရှိ၊ ပရမတ္ထသစ္စာ မသိသူတွေကို
နှိပ်ကွပ်ခဲ့ ကြတယ်။

(ကျမ်းစဉ်နံပါတ်-၅ ဖြစ်တဲ့ **ကထာဝတ္ထုကျမ်း**ဟာ -
အရှင်မဟာမောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿ စီရင်ထားသော ကျမ်းဖြစ်ပြီး ‘**မိမိနှင့်
ဝါဒမတူ၊ အဘိဓမ္မာမရှိ၊ ရူပအရူပဒဿန ပရမတ္ထသစ္စာမသိသော
အခြား ရဟန်းတော်တွေကို နှိပ်ကွပ်ချေပဖျက်ဆီးထားသော ကျမ်း**’
ဖြစ်တယ်။

ဒါကတော့ ယနေ့ခေတ် ထေရဝါဒဂိုဏ်းရဲ့ ပါဠိအဘိဓမ္မာပိဋကနဲ့
ရူပအရူပဒဿန ပရမတ္ထသစ္စာ အဘိဓမ္မာရဲ့ ပြောင်းလဲတိုးတက်မှု
အခြေအနေကို အကဲခတ်လေ့လာသုံးသပ်ပြတာပဲ ဖြစ်တယ်။ ဒီတော့
ယနေ့ခေတ် ထေရဝါဒဂိုဏ်းရဲ့ အဘိဓမ္မာကျမ်းစဉ် ဖြစ်ပေါ်မှုကို
အောက်ပါအတိုင်း တွေ့မြင်နိုင်ပါတယ်။

(၁) ပုဂ္ဂလပညတ္တိကျမ်း

(၂) ဝိဘင်္ဂကျမ်း

(၃) ဓမ္မသင်္ဂဏီကျမ်း

(၄) ဓာတုကထာကျမ်း

(၅) ယမယကျမ်း

(၆) ပဋ္ဌာနကျမ်း

(၇) ကထာဝတ္ထုကျမ်း ဖြစ်ပါတယ်။ သို့သော် ယနေ့ခေတ် ထေရဝါဒဂိုဏ်းရဲ့ ပါဠိအဘိဓမ္မာကျမ်း စဉ်ပုံမှာ တာဝတိံသာနတ်ပြည်၌ ဘုရားဟောသည့်အတိုင်းဟု ယူဆသတ်မှတ်ပြီး ဓမ္မသင်္ဂဏီ၊ ဝိဘင်း၊ ဓာတုကထာ၊ ပုဂ္ဂလပညတ်၊ ကထာဝတ္ထု၊ ယမက၊ ပဋ္ဌာန ဆိုပြီး ကျမ်းစဉ်ထားခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။ ကျမ်းစဉ်ပုံ စနစ်ကျမှု မရှိပါ။

နောက်ပြီး ရူပအရူပဒဿန ပရမတ္ထသစ္စာအယူအဆရဲ့ ပြောင်းလဲတိုးတက်လာမှုအခြေအနေကို **ယနေ့ခေတ် မဟာယနဂိုဏ်းရဲ့ သက္ကတအဘိဓမ္မာပိဋကနဲ့** နှိုင်းယှဉ်ကြည့်မယ့်ဆိုရင် မဟာယနဂိုဏ်းရဲ့ ပင်မမူလဖြစ်တဲ့ **သဗ္ဗတ္ထိဝါဒ(ဝေဘသိတ)ဂိုဏ်းရဲ့** ကနိဿုကမင်း လက်ထက် စတုတ္ထသင်္ဂါယနာ မှတ်တမ်းအရ သက္ကတအဘိဓမ္မာ ကျမ်း(၇)ကျမ်းရှိပါတယ်။ အဲဒါတွေကတော့ -

(၁) ဉာဏပဋ္ဌာနသုတ္တကျမ်း

(၂) သင်္ခီတိပရိယာယပါဒကျမ်း

(၃) ပကရဏပါဒကျမ်း

(၄) ဝိညာဏကာယပါဒကျမ်း

(၅) ဓာတုကာယပါဒကျမ်း

(၆) ဓမ္မက္ခန္ဓပါဒကျမ်း

(၇) ပညတ္တိသတ္တပါဒကျမ်း ဖြစ်ပါတယ်။

အဲဒီ(၇)ကျမ်းထဲက ကျမ်းစဉ်နံပါတ်-၁ ဖြစ်တဲ့ ဉာဏပဋ္ဌာနသုတ္တ ကျမ်းဟာ သက္ကတအဘိဓမ္မာ ပိဋကရဲ့ အခြေခံအကျဆုံး၊ အမွန်မြတ်ဆုံး၊ ပဓာနအကျဆုံး အနှစ်သာရကိုယ်ထည်ဖြစ်တဲ့ ကျမ်းဖြစ်တယ်။

ကျန်ခြောက်ကျမ်းကတော့ ကိုယ်ထည်ဖြစ်တဲ့ ဉာဏပဋ္ဌာနသုတ္တကျမ်းမှ တစ်ဆင့်ပေါက်ဖွားလာသော ခြေထောက်များသဖွယ် ကျမ်းစွယ်လေးတွေ ဖြစ်တယ်။ ဒါ့ကြောင့် ဉာဏပဋ္ဌာနသုတ္တကျမ်းမှတစ်ပါး ကျန်ခြောက် ကျမ်းကို အမည်အသီးသီး၏နောက်မှာ **‘ပါဒ’**ထည့်၍ အမည်ပေးထားခြင်း ဖြစ်တယ်။ ဒါ့ကြောင့် ယနေ့ခေတ် မဟာယာနဂိုဏ်းရဲ့ သက္ကတအဘိဓမ္မာ ပိဋကကျမ်းစီစဉ်ပုံဟာ စနစ်တကျ ရှိပါတယ်။

ယနေ့ခေတ် ထေရဝါဒဂိုဏ်းရဲ့ ပါဠိအဘိဓမ္မာကျမ်းနဲ့ ယနေ့ခေတ် မဟာယာနဂိုဏ်းရဲ့ သက္ကတအဘိဓမ္မာ ကျမ်းတွေဟာ ကျမ်းအရေအတွက်၊ အမည်နာမ၊ အကြောင်းအရာ၊ အသွင်သဏ္ဌာန်တို့ တိုက်ဆိုင်ချက် အနည်းငယ်ရှိသည်မှတစ်ပါး အဘိဓမ္မာပိဋကနှစ်ရပ် ထပ်တူထပ်မျှဖြစ် ကြောင်း တူညီသည့်အထောက်အထား မတွေ့ရပေ။

ယနေ့ခေတ် **ထေရဝါဒဂိုဏ်း(ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းအဆက်)**နှင့် ယနေ့ခေတ် **မဟာယာနဂိုဏ်း(သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်း၏အဆက်)**တို့ရှိ ပိဋကများကို နှိုင်းယှဉ်ကြည့်ရင် **သုတ္တန်ကျမ်းများမှာ** အများအပြား **တူညီ**သော်လည်း **အဘိဓမ္မာကျမ်းများမှာ** တစ်ဂိုဏ်းတစ်ဂိုဏ်း **မတူညီ**သည်ကို တွေ့ရှိရခြင်းဖြင့် အဘိဓမ္မာဟာ ဘုရားဟောမဟုတ်ဘဲ ဆရာစဉ်ဆက် ကြံစည်ဖော်ထုတ်ခဲ့သော ဆရာစကားမျှသာဖြစ်ကြောင်း အလွန်ထင်ရှား လှပါတယ်။

သက္ကတအဘိဓမ္မာကျမ်းဟာ ဘုရားဟောသုတ္တန် ဓမ္မဟောကွက် များနှင့် အလွန်နီးစပ်ပြီး ပါဠိအဘိဓမ္မာကျမ်းတွေကတော့ ဘုရားဟော သုတ္တန်ဓမ္မဟောကွက်များနှင့် ဝေးသထက်ဝေးလာပါတယ်။ ပြီးတော့ သက္ကတအဘိဓမ္မာကျမ်းတွေကို သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းနှင့် ယင်းဂိုဏ်းမှ ဆက်လက်ပေါက်ဖွားလာသော မဟာယာန ဂိုဏ်းတို့က **အဘိဓမ္မာ** ဟူသည် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား၏ စကားတော်များကို သုတ္တန်လာ

ဥဒါနဝဂ္ဂကဲ့သို့ မထေရ်ကြီးတို့မှ ထုတ်နှုတ်ဖွင့်ဆိုထားသော ကျမ်းများဖြစ် သည်ဖြစ်၍ အဘိဓမ္မာသည် ဘုရားဟောဖြစ်သည် ဟု လက်ခံယုံကြည် ကြသည်။ ယနေ့ခေတ် ထေရဝါဒဂိုဏ်းကဲ့သို့ အဘိဓမ္မာကို တာဝတိံသာ နတ်ပြည်၌ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားဟောသည်ဟု လက်ခံယုံကြည်နေခြင်းမျိုး မဟုတ်ချေ။

ဒါ့အပြင် **သက္ကတအဘိဓမ္မာ**ခုနစ်ကျမ်းလုံး တစ်ကျမ်းစီအလိုက် ရေးသားပြုစုသူအမည်နှင့်တကွ ပါရှိသော်လည်း ပါဠိအဘိဓမ္မာခုနစ်ကျမ်း မှာတော့ ကထာဝတ္ထုတစ်ကျမ်းသာ အရှင်မဟာမောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿ မထေရ် စီရင်ကြောင်း ပါရှိပါတယ်။ အမှန်တကယ်အားဖြင့် အရှင်မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿမထေရ်၏ဆရာ စဉ်ဆက်ဖြစ်သော **သိဂ္ဂဝ မထေရ်နှင့် စဏ္ဍဝဇ္ဇီမထေရ်**တို့ရဲ့ ဆရာဖြစ်တဲ့ **ဂဏပါမောက္ခ သောဏကမထေရ်** လက်ထက်ကတည်းက အဘိဓမ္မာအယူအဆ စတင်ဖို့ အားပြုနေခဲ့ပါပြီ။ အထူးသဖြင့် အရှင်မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿမထေရ်ဟာ သိဂ္ဂဝမထေရ်ထံက ဝိနည်းအနည်းငယ်ကိုသာ သင်ယူခဲ့ရပြီး **စဏ္ဍဝဇ္ဇီမ ထေရ်ထံမှ ပိဋကသုံးပုံကို အထူးသင်ယူခဲ့ကြောင်း** အထောက်အထား တွေ့ရသဖြင့် ယင်းစဏ္ဍဝဇ္ဇီမထေရ်လက်ထက် သာသနာနှစ်(၁၅၀) ကျော်ကတည်းက **အဘိဓမ္မာကျမ်းများ** ပေါ်ထွန်းထင်ရှားနေပြီး အရှင်မောဂ္ဂလိပုတ္တ တိဿလက်ထက်သို့ ရောက်သောအခါ အဘိဓမ္မာ ကျမ်းဟာ ကထာဝတ္ထုကျမ်းမှလွဲ၍ **ကျန်ခြောက်ကျမ်းလုံး** အလုံးစုံ ပြီးပြည့်စုံ နေပြီဖြစ်ကြောင်း သုံးသပ်သိရှိနိုင်ပါတယ်။ (ဝိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၂၅၊ ၃၃၊ ၂၀၀။ သာရတ္ထ၊ ၆၊ ၁၊ ၁၀၀)

၂၃။ ။ ရူပအရူပဒဿန ပရမတ္ထသစ္စာကို အဘိဓမ္မာဟု နာမည်တပ်ခဲ့ ကြခြင်း

ရူပအရူပဒဿန ပရမတ္ထသစ္စာဟာ ခန္ဓာကိုယ်တွင်းက ရုပ်နာမ်အကြောင်းတွေ ဖော်ထုတ်ချက်မို့ အလွန်မြင်နိုင်ခဲ့တယ်။ ဉာဏ်ကြီးသူမှ သိမြင်နိုင်တယ်။ ဒါ့ကြောင့် ဒီလို ရုပ်နာမ်တရားဟော ချက်တွေဟာ သာမန်တရားထက် ထူကဲမွန်မြတ်တဲ့တရား ‘အဘိဓမ္မာ’ ဖြစ်တယ်လို့ နာမည်တပ်ခဲ့ကြပါတယ်။ ဒီတော့ ဒီလို ထူးကဲမွန်မြတ်တဲ့ အဘိဓမ္မာကို ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားဟောတရားအဖြစ် သက်သေပြုဖို့ အားထုတ်ကြ ပြန်ပါတယ်။

အဘိဓမ္မာဟာ သာမန်လူတွေ နားလည်ဖို့ မဖြစ်နိုင်၊ အလွန်များ ပြားလှတဲ့ အယူအဆတွေ ဖြစ်တဲ့အတွက် လူ့ပြည်မှာ အကျယ်တဝင့် နာယူဖို့ အချိန်မရှိ၊ ဒါ့ကြောင့် အဘိဓမ္မာကို နတ်ပြည်မှာပဲ ဟောတယ်လို့ အဖြေထုတ်လိုက်တယ်။ ဘာကို အကြောင်းပြုတာလဲ ဆိုတော့ မယ်တော် ဖြစ်ခဲ့ဖူးတဲ့ သန္တုသိတနတ်သားကို ကျေးဇူးဆပ်ဖို့ ဟောတယ်လို့ အဖြေထုတ်ပြန်တယ်။

ပြီးတော့ လူ့ပြည်ကို အဘိဓမ္မာ ဘယ်လို ရောက်လာပြန်သလဲ ဆိုတော့ သာမန်ပုဂ္ဂိုလ်အနေနဲ့ ရောက်ဖို့အကြောင်းမရှိ၊ ဉာဏ်ကြီးရှင် အရှင်သာရိပုတ္တရာကို ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားက အကျဉ်းမျှဟောခဲ့တာကို အရှင်သာရိပုတ္တရာက သူ့တပည့်ကြီးတွေကို သင်ပေးခဲ့တာလို့

အဖြေထုတ်ကြပြန်တယ်။ ဘယ်အချိန်ကလဲဆိုတော့ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ဘုရား(၇)ဝါမြောက် ပျောက်သွားတဲ့အချိန်ဟာ နတ်ပြည်ရောက် နေတဲ့အချိန်ပဲလို့ အဖြေထုတ်ခဲ့ကြပါတယ်။ အဘိဓမ္မာကျမ်းကို ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားဟာ ဘုရားဖြစ်ပြီး သတ္တသတ္တာဟာ စံနေတော်မူစဉ်

စတုတ္ထမြောက် ရတနာဃရသတ္တာဟ၌ အဘိဓမ္မာခုနစ်ကျမ်းကို ကျမ်းစဉ်အတိုင်း သုံးသပ်ဆင်ခြင်တော်မူတဲ့အခါ ပဋ္ဌာန်းကျမ်းကို သုံးသပ်ဆင်ခြင်စဉ် ကိုယ်တော်မှ အံ့ဖွယ်သော ရောင်ခြည်တော်ခြောက် သွယ် ကွန့်မြူးထွက်ပေါ်လာတယ်လို့ အဖြေထုတ်ထည့်သွင်းလာ ခဲ့ကြပါတယ်။

ဒီလို ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားဟော ဓမ္မဟောကွက်တွေထဲမှာ အဘိဓမ္မာ ကို ဘုရားဟောသယောင်ယောင် ထည့်သွင်းလာခဲ့တဲ့ သဲလွန်စ ခြေရာလက်ရာတွေလည်း ရှိပါတယ်။

‘သတ္တသတ္တာဟ=ခုနစ်ရက် ခုနစ်လီ’ ဆိုတာနဲ့ပတ်သက်ပြီး ယနေ့ခေတ် ထေရဝါဒဂိုဏ်းရဲ့ ဝိနယပိဋကပါဠိတော် **မဟာဝဂ္ဂကျမ်း** ကျမ်းဦးအစမှာ ဘုရားဖြစ်ပြီးနောက် **‘ပဉ္စသတ္တာဟ=ခုနစ်ရက် ငါးလီ’** လို့ မှတ်တမ်းတင်ထားပါတယ်။ အဒိသတ္တာဟထဲမှာ အဘိဓမ္မာခုနစ် ကျမ်းသုံးသပ်တဲ့ **ရတနာဃရသတ္တာဟ** မပါရှိပါဘူး။

သာသနာနှစ်(၉၅၃မှ၉၅၇အတွင်း) **အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသမထေရ်** စီရင်တဲ့ ဓမ္မသင်္ဂဏီအဘိဓမ္မာကျမ်းရဲ့ အဖွင့်ကျမ်းဖြစ်တဲ့ **အဋ္ဌသာလိနီ အဋ္ဌကထာကျမ်း**အဖွင့်မှာပဲ **ရတနာဃရသတ္တာဟ** ပါရှိပါတယ်။ ဝိနည်းမဟာဝဂ္ဂကျမ်းဟာ ပါဠိတော်ဖြစ်၍ အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဃောသ ၏အဋ္ဌကထာကျမ်းများထက်လည်းကောင်း၊ အချို့သော ပါဠိတော်ကျမ်း များထက်လည်းကောင်း များစွာစောသောကျမ်းဖြစ်ပြီး အလွန်ခိုင်မာ သောကျမ်း ဖြစ်ပါတယ်။

အဘိဓမ္မာခုနစ်ကျမ်းကို တာဝတိံသာနတ်ပြည်၌ ဘုရားဟောသည် ဟူသောအဆိုနှင့်ပတ်သက်၍ ယနေ့ခေတ် ထေရဝါဒဂိုဏ်းရဲ့ ကျမ်းဂန် ထောက်ဆစ်စစ်ရသော် အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ **ပေတဝတ္ထုအဋ္ဌကထာကျမ်း** အဖွင့်၌ **အင်္ဂုရပေတဝတ္ထု**မည်သော ဇာတ်လမ်းတစ်ရပ်ပါရှိပါတယ်။

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားဟာ တာဝတိံသာနတ်ပြည် ပင်လယ်ကသစ်ပင်ရင်း ပဏ္ဍုကမ္မလာမြကျောက်ဖျာထက်၌ သီတင်းသုံးနေတော်မူစဉ် စကြာဝဠာ တိုက်တစ်သောင်းမှ နတ်အပေါင်းတို့ စည်းဝေးချဉ်းကပ် လုပ်ကျွေးကြကြောင်း စသဖြင့် **ဂါထာသုံးခု** ပါရှိပါတယ်။

အကိုရနတ်သားနှင့် ဣန္ဒကနတ်သားအကြောင်းသာ ပါရှိပြီး မယ်တော်နတ်သားအကြောင်း၊ အဘိဓမ္မာအကြောင်း မပါရှိပါ။ အဲဒီပေတဝတ္ထုအဋ္ဌကထာကို ဖွင့်ဆိုခဲ့သူ **အရှင်ဓမ္မပါလမထေရ်**ကလည်း “အထက်ဖော်ပြပါ **ဂါထာသုံးခု**တို့သည် ပိဋကအတွင်း၌ ရှိနေသော်လည်း ဘုရားဟောပါဠိများမဟုတ်၊ သင်္ဂါယနာတင်အရှင်မြတ်တို့ ထည့်သွင်းထားသောဂါထာ ဖြစ်သည်”လို့ အတိအလင်း မိန့်ဆိုထားပါတယ်။

အထက်ပါ **ဂါထာသုံးခု**ကိုပင် ကိုးကား၍ အဋ္ဌကထာဆရာ **အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသ**ဟာ တာဝတိံသာနတ်ပြည်၌ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား သီတင်းသုံးတော်မူသောအချိန်ကို အဘိဓမ္မာဟောအချိန်အဖြစ် **အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာကျမ်း**အဖွင့်၌ အဘိဓမ္မာကို ဘုရားဟောကြောင်း သာပါရှိပြီး မည်သည့်ကာလက၊ မည်သည့်အကြောင်းကြောင့် ပေါ်ပေါက်ခဲ့ကြောင်း ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား၏ တာဝတိံသာခရီးစဉ်အကြောင်း အကျယ်တဝင့် မပါရှိပေ။

အထက်ပါ **ဂါထာသုံးခု**ကိုပင် ကိုးကား၍ အဋ္ဌကထာဆရာ **အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသ**ဟာ တာဝတိံသာ ခရီးစဉ်အကြောင်းကို ခုဒ္ဒကနိကာယ်၊ **ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာကျမ်း**အဖွင့် **ဗုဒ္ဓဝဂ္ဂရှိ ဒေဝေါရောဟဏဝတ္ထု**၌ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား တာဝတိံသာနတ်ပြည်၌ အဘိဓမ္မာတရားဟောကြားပြီး သင်္ကဿနဂိုရ်မြို့တံခါးသို့ ဆင်းသက်လာခဲ့ကြောင်း ဇာတ်အိမ်ဖွဲ့၍ ဖွင့်ဆိုပြခဲ့ပါတယ်။

ဒီတော့ အရှင်အဦးအစဖြစ်တဲ့ ပေတဝတ္ထုအဋ္ဌကထာ အင်္ဂုရပေတ

ဝတ္ထု ဂါထာသုံးခုဟာ တိကျခိုင်မာမှု မရှိဘဲ အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာနှင့် ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာတို့ ကိုးကားဖော်ပြပြီး အဘိဓမ္မာကို တာဝတိံသာ၌ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားဟောခဲ့ကြောင်း ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား၏ **ဓမ္မဟောက္ခက် စစ်စစ်တွေထဲမှာ ရောသမဓမ္မထည့်သွင်း လာခဲ့ခြင်း** ဖြစ်ပါတယ်။ ယနေ့ခေတ် ထေရဝါဒဂိုဏ်းဟာလည်း အဋ္ဌကထာဆရာ အရှင်ဗုဒ္ဓဇောသ ဖွင့်ဆိုသည့်အတိုင်း အသေစွဲမှတ် လက်ခံယုံကြည်နေကြခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။

ဒါ့ကြောင့် ရူပအရူပဒဿန ပရမတ္ထသစ္စာကို အဘိဓမ္မာဟု နာမည်တံဆိပ်ခပ်နှိပ်ခဲ့ကြသည်မှာ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား လွန်တော်မူပြီး သာသနာနှစ်(၂၀၀)ဝန်းကျင်ကတည်းကလို့ ဆိုရပါမယ်။ အကြောင်း ကတော့ သာသနာနှစ်(၁၅၀)မှာ ဗုဒ္ဓဝါဒနဲ့ ဗြဟ္မဏဝါဒ ရောသမဓမ္မခံရကာ ရူပအရူပဒဿန ပရမတ္ထသစ္စာ ပြန်လည် အသက်သွင်းလာပြီး သာသနာ နှစ်(၂၃၅)တွင် တတိယသင်္ဂါယနာ၌ အဘိဓမ္မာကို ဘုရားဟောအဖြစ် ထည့်သွင်း၍ ပိဋကတစ်ခုအဖြစ် သင်္ဂါယနာတင်ခဲ့ကြလို့ပါပဲ။

ဒီတော့ **အဘိဓမ္မာဟာ ရူပအရူပဒဿန** ဖြစ်တယ်၊ ရူပအရူပ ဒဿနဟာ အစိတ်အစိတ်အမြင် ဖြစ်တဲ့ **ပရမတ္ထသစ္စာဒဿန** ဖြစ်တယ်။ ပရမတ္ထသစ္စာဒဿနဟာ **ကပိလရသေ့ကြီးရဲ့ သာချီဒဿန** ဖြစ်တယ်။ **ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားရဲ့ ဒဿနကတော့ အရိယသစ္စာဒဿန**ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါ့ကြောင့် **အဘိဓမ္မာရဲ့ ပရမတ္ထသစ္စာနဲ့ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ဘုရားရဲ့ ကမ္မဒဿန အရိယသစ္စာဟာ မိုးနဲ့မြေလို ကွာခြားပါတယ်။** ရထားသံလမ်းလို ဘယ်တော့မှမဆုံနိုင်ဘဲ အမြဲတမ်း ချဉ်းပြိုင်ပြေး နေပါတယ်။ ကျောချင်းကပ်ပြီးပြေးသူနှစ်ဦးလို ပြေးလေဝေးလေ၊ အနှစ်သာရပိုင်းရောက်လေလေ ဝေးကွာကွဲပြားလေလေပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

၂၄။ ။ ဗုဒ္ဓရဟန်းတော်များ ဂိုဏ်းအများအပြားကွဲခြင်းရဲ့ တရားခံ
အစစ်

အထက်ပါအကြောင်းအရာ အဖြစ်အပျက်တွေဟာ ဒုတိယသင်္ဂါယနာတင်ပြီးနောက်ပိုင်း သာသနာနှစ် (၁၅၀)နောက်ပိုင်းမှာ ဗုဒ္ဓဘာသာဂိုဏ်းတွေ ဘာကြောင့် ကွဲပြားသွားရသလဲဆိုတဲ့ အဓိကအကြောင်းရင်းအဖြစ်အပျက်တွေပဲ ဖြစ်တယ်။ စန္ဒဂုတ်မင်းလက်ထက် ဗြဟ္မဏဝါဒပညာရှိ အမတ်ကြီးစာဏကျရဲ့ “ သိဒ္ဓတ္ထမင်းသား ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားဟာ ဗိဿုနဝင်စား အဝတာရဘုရား ဖြစ်တယ်” ဆိုတဲ့စကားကို ချေဖျက်ဖို့ကြိုးစားရင်း ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားရဲ့ အရိယသစ္စာဒဿနမသိဘဲ ဓမ္မသဘောတွေကို ဗြဟ္မဏဝါဒအမြင်တွေနဲ့ လေ့လာသုံးသပ်ခဲ့ကြလို့ ဓမ္မအယူအဆတွေကွဲပြားပြီး ဆရာနောက်အတုလိုက်ကာ သံဃာအုပ်စုဂိုဏ်းတွေလည်း ကွဲပြားသွားရခြင်းပဲ ဖြစ်တယ်။

စာဏကျရဲ့စကားကို တိုက်ရိုက်ငြင်းဆန်တဲ့အုပ်စုတွေ၊ ဗြဟ္မဏဝါဒပူးဝင်ပြီး သွယ်ဝိုက် ငြင်းဆန်တဲ့အုပ်စုတွေ၊ ဗြဟ္မဏဝါဒပူးဝင်ပြီး ဗုဒ္ဓဝါဒနဲ့ ဗြဟ္မဏဝါဒ ရောထွေးပေါင်းစပ်လက်ခံတဲ့အုပ်စုတွေလို့ ဒီလို အုပ်စုကြီး အုပ်စုငယ်တွေ ကွဲပြားသွားခဲ့ကြတာပဲ ဖြစ်တယ်။

တိုက်ရိုက်ငြင်းဆန်တဲ့အုပ်စုကတော့ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားရဲ့ အရိယသစ္စာဒဿနမျိုးဆက် ဆက်ခံထားနိုင်တဲ့ ပင်မမူလ ထေရဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာဂိုဏ်းတစ်ခုပဲ ရှိပါတယ်။ ပင်မမူလမဟာသံဃိကဂိုဏ်းကတော့ ဗြဟ္မဏဝါဒပူးဝင်ပြီး သွယ်ဝိုက်ငြင်းဆန်တဲ့ အုပ်စုပါပဲ။ ကျန်တဲ့ထေရဝါဒဂိုဏ်းကွဲ၊ မဟာသံဃိကဂိုဏ်းကွဲတွေဟာ ဗြဟ္မဏဝါဒပူးဝင်ပြီး ဗုဒ္ဓဝါဒနဲ့ ဗြဟ္မဏဝါဒကို ရောထွေးပေါင်းစပ် လက်ခံတဲ့အုပ်စုတွေပဲ ဖြစ်တယ်။

၂၅။ ။ အဘိဓမ္မာရှိသော ဂိုဏ်းကွဲများ

ရူပအရူပဒဿန ပရမတ္ထသစ္စာ အဘိဓမ္မာအယူအဆဟာ ဗြဟ္မဏဝါဒပူးဝင်ပြီး ဗုဒ္ဓဝါဒနဲ့ ဗြဟ္မဏဝါဒကို ရောထွေးပေါင်းစပ် လက်ခံရာမှ ပေါ်ထွက်ထင်ရှားလာတဲ့ သဘောတရားပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါ့ကြောင့် အဘိဓမ္မာဟာ ထေရဝါဒဂိုဏ်းကွဲနှင့် မဟာသံဃိကဂိုဏ်းကွဲ တွေမှာ ပေါ်ထွန်းထင်ရှားခေတ်စားနေခဲ့ပါတယ်။

ပင်မမူလထေရဝါဒဂိုဏ်းနဲ့ ပင်မမူလမဟာသံဃိကဂိုဏ်းကြီး တွေမှာ အဘိဓမ္မာ မရှိပါဘူး။ ဂိုဏ်းကွဲတွေမှာရှိနေတဲ့ အဘိဓမ္မာသဘော တရားဟာလည်း တစ်ဂိုဏ်းနဲ့တစ်ဂိုဏ်း မတူညီကြပါဘူး။ ဂိုဏ်းကွဲတွေ ထဲမှာ အင်အားကြီးမားထင်ရှားတဲ့ ဂိုဏ်းကြီး(၂)ဂိုဏ်း ရှိခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီဂိုဏ်းတွေကတော့ ထေရဝါဒဂိုဏ်းကွဲ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းနှင့် ထေရဝါဒဂိုဏ်းကွဲ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

၂၆။ ။ ဒုတိယသင်္ဂါယနာတင်ပြီးနောက်ပိုင်း ဗုဒ္ဓဘာသာဂိုဏ်း ကွဲများအကြောင်း

သာသနာနှစ်(၁၀၀) ဒုတိယသင်္ဂါယနာမှာ သံဃာ့ဂိုဏ်းဟာ ထေရဝါဒနှင့် မဟာသံဃိကဂိုဏ်းဆိုပြီး (၂)ဂိုဏ်း ကွဲနေပါပြီ။ သာသနာနှစ်(၁၂၉ မှ ၁၄၉ကြား)မှာ မင်းပြောင်းမင်းလွှဲ နိုင်ငံရေး အခြေအနေ မတည်မငြိမ်ဖြစ်လို့ ဗုဒ္ဓရဟန်းတော်တွေ တစ်ဖွဲ့နှင့်တစ်ဖွဲ့ အဆက်အသွယ် အားနည်းလာပါပြီ။ အဲဒီနောက် သာသနာနှစ် (၁၅၀)မှစ၍ ဗြဟ္မဏဝါဒပညာရှိအမတ်ကြီးစာဏကျ၏ စကားတစ်ခွန်း ကြောင့် နောက်ထပ် ဂိုဏ်းကွဲများ စတင်ကွဲပြားလာပြီး သာသနာနှစ် (၂၀၀)မှာ ပင်မမူလထေရဝါဒဂိုဏ်းမှ ဂိုဏ်းကွဲ(၁၁)ဂိုဏ်း၊ မဟာသံဃိက ဂိုဏ်းမှ နောက်ထပ် (၅)ဂိုဏ်း ကွဲထွက်လာခဲ့တယ်။ ဒီလိုနဲ့ တတိယ သင်္ဂါယနာ မတင်မီမှာ မူလဗုဒ္ဓဘာသာကြီးမှာ ဂိုဏ်းကွဲပေါင်း(၁၈)

ဂိုဏ်း ကွဲနေပါပြီ။ (ဒီပဝင်ကျမ်းအလို)

သက္ကတစာရေးဆရာကြီး **ဝသုမိတြ**၏မှတ်တမ်းတွင် အခြားဂိုဏ်း အမည်များလည်း ရှိပါသေးတယ်။ နောက်ထပ် သက္ကတစာရေးဆရာကြီး **ဘဗျ**၏မှတ်တမ်းထဲတွင် ယခုလက်ရှိ ထေရဝါဒအတွက် အလွန်အရေးပါလှသော **“ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်း”** အမည်ကို ထည့်သွင်းထားပါတယ်။

အဲဒီဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းဟာ ပင်မမူလထေရဝါဒဂိုဏ်းမှ ကွဲထွက်လာသော ဂိုဏ်းကွဲတစ်ခုသာဖြစ်ပြီး အသောကမင်းကြီး ကိုးကွယ်တဲ့ အင်အားကြီးဂိုဏ်းတစ်ခုဖြစ်လို့ တတိယသင်္ဂါယနာတင်ရာမှာ အဲဒီဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းက ဦးစီးကျင်းပခဲ့တာ အထင်အရှားပါပဲ။ ဒါ့ကြောင့် ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းရဲ့ မှတ်တမ်းဖြစ်တဲ့ ဒီပဝင်ကျမ်းထဲမှာ သူတို့ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းကို အထူးမဖော်ပြဘဲ သူတို့ဂိုဏ်းကို ပင်မမူလထေရဝါဒဂိုဏ်းနဲ့ အတူပေါင်းကာ မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ကြတာပါပဲ။ အကယ်၍ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းကို ပင်မမူလထေရဝါဒဂိုဏ်းနဲ့ အတူမပြုဘဲ ဂိုဏ်းကွဲအဖြစ် ထည့်သွင်းရေတွက်မည်ဆိုရင် **ဗုဒ္ဓဘာသာဂိုဏ်းကွဲပေါင်း(၁၉)ဂိုဏ်း** ရှိရမှာပဲ။

၂၇။ ။ မည်သည့်ဂိုဏ်းသည် ပင်မမူလထေရဝါဒဂိုဏ်း ဖြစ်သနည်း

ဒီပဝင်ကျမ်းအလို ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းကို ပင်မမူလထေရဝါဒဂိုဏ်းအဖြစ် အတူပြုပြီး မှတ်တမ်းတင်ပါတယ်။ အဲဒီလိုပဲ သက္ကတစာရေးဆရာကြီး **ဝသုမိတြ**အလို **သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်း**ကို ပင်မမူလထေရဝါဒဂိုဏ်းအဖြစ် အတူပြုပြီး မှတ်တမ်းတင်ပါတယ်။ အဲဒီလိုပဲ သက္ကတစာရေးဆရာကြီး **ဘဗျ**အလို **ဟေမာဝတဂိုဏ်း**ကို ပင်မမူလထေရဝါဒဂိုဏ်းအဖြစ် အတူပြုပြီး မှတ်တမ်းတင်ပါတယ်။ ဒါ့ကြောင့် ဘယ်ဂိုဏ်းဟာ ပင်မမူလထေရဝါဒလဲဆိုတော့ မည်သည့်ဂိုဏ်းမျှ ပင်မမူလထေရဝါဒဂိုဏ်းမဟုတ်ပါဘူး။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ဒီပဝင်ကျမ်းကို သီဟိုဠ်ရောက်

ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းက မှတ်တမ်းပြုခဲ့ကြပါတယ်။ ဆရာကြီးဝသုမိတြရဲ့ မှတ်တမ်းဟာ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းရဲ့မှတ်တမ်း ဖြစ်ပါတယ်။ ဆရာကြီးဘဗျရဲ့ မှတ်တမ်းဟာ ဟေမဝတဂိုဏ်းရဲ့ မှတ်တမ်း ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါ့ကြောင့် “ကိုယ့်ငါးချဉ် ကိုယ်ချဉ်ပြီး ငါတို့ဂိုဏ်းက ပင်မမူလထေရဝါဒ ဂိုဏ်းနဲ့ အတူတူပဲ”လို့ မှတ်တမ်းတင် ခဲ့ကြခြင်းသာဖြစ်လို့ မည်သည့် ဂိုဏ်းမျှ ပင်မမူလထေရဝါဒဂိုဏ်းမဟုတ်ကြောင်း အထူးဆိုရခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။

နောက်တစ်ချက်က ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းဟာ ရူပအရူပဒဿန ပရမတ္ထသစ္စာ အဘိဓမ္မာကို ဖော်ထုတ်ဆောင်ယူလက်ကိုင်ထားသော ဂိုဏ်းကြီးဖြစ်ပါတယ်။ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းဟာလည်း ရူပအရူပဒဿန ပရမတ္ထသစ္စာ အဘိဓမ္မာကို ဖော်ထုတ်ထင်ရှားဆောင်ယူ လက်ကိုင် ထားသော ဂိုဏ်းကြီးဖြစ်သည့်အပြင် ထေရဝါဒဂိုဏ်းကဲ့ မဟိသာသက ဂိုဏ်းမှ တစ်ဆင့် ပေါက်ဖွားခဲ့ထွက်သောဂိုဏ်းကြီး ဖြစ်ပါတယ်။ ဟေမဝတဂိုဏ်းမှာ တတိယသင်္ဂါယနာ နောက်ပိုင်းမှ ပေါ်ထွန်းခဲ့သော ဂိုဏ်းဖြစ်ပါတယ်။

၂၈။ ။ ထေရဝါဒဂိုဏ်းကဲ့ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းအကြောင်း

သာသနာနှစ်(၂၃၅)မှာ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းခေါင်းဆောင် ဂဏပါ မောက္ခဟာ အရှင်မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿမထေရ် ဖြစ်ပါတယ်။ အရှင်မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿမထေရ်ဟာ တတိယသင်္ဂါယနာတင်ဦး ဆောင်မထေရ် ဖြစ်ပါတယ်။ သူဟာ (၇)နှစ်သားအရွယ်မှာကတည်းက ဗေဒင်ကျမ်းတွေကို တဖက်ကမ်းခတ် တတ်ကျွမ်းတဲ့ ဗြဟ္မဏဝါဒ ပညာရှင်ကလေး ဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။

သူ့ရဲ့သာမဏေဘဝ ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာကတော့ အရှင်သိဂ္ဂဝ

မထေရ် ဖြစ်ပါတယ်။ အရှင်သိဂ္ဂဝမထေရ်ထံမှာ ဝိနည်းအနည်းငယ် (ရှင်သာမဏကျင့်ဝတ်) သင်ယူခဲ့ပါတယ်။ စာသင်ဆရာ၊ ရဟန်းဘဝ ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာကတော့ **အရှင်စဏ္ဍဝဇ္ဇီမထေရ်**ဖြစ်ပါတယ်။ အရှင်စဏ္ဍဝဇ္ဇီ မထေရ်ထံ ရှင်သာမဏေဘဝနဲ့ရောက်ရှိပြီး ပိဋကသုံးပုံကို အလုံးစုံ သင်ယူတတ်မြောက်ခဲ့ပါတယ်။ ဒီတော့ အရှင်စဏ္ဍဝဇ္ဇီမထေရ်လက်ထက် **သာသနာနှစ်(၁၅၀)ကျော်**ကတည်းက **အဘိဓမ္မာကျမ်းများ** ပေါ်ထွန်း ထင်ရှားနေပြီဖြစ်တာကြောင့် **ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်း**ဟာ အရှင်စဏ္ဍဝဇ္ဇီ မထေရ်လက်ထက်ကတည်းက ဂိုဏ်းအမည်တစ်ခုအနေနဲ့ သီးခြားဖြစ်ပေါ် နေပြီလို့ သုံးသပ်သိရှိနိုင်ပါတယ်။

ဒီပဝင်ကျမ်းအလို **သာသနာနှစ်(၁၀၀)** ဒုတိယသင်္ဂါယနာ တင်ပြီးကတည်းက စ၍ သံဃာ့ဂိုဏ်းတွေ အများအပြားကွဲလာကြောင်း အထောက်အထားအရ အရှင်သိဂ္ဂဝမထေရ်နှင့် အရှင်စဏ္ဍဝဇ္ဇီမထေရ်တို့ ၏ဆရာ ဖြစ်တဲ့ **အရှင်သောဏကမထေရ်**လက်ထက် **သာသနာနှစ် (၁၁၀)ဝန်းကျင်**ကတည်းက အရှင်သောဏကမထေရ်ဟာ ဝိနည်းဆောင် **‘ဂဏပါမောက္ခ=ဂိုဏ်း ခေါင်ဆောင်’**အဖြစ် ပိဋကတ် စာပေများ ပို့ချပေးနေပြီ ဖြစ်ပါတယ်။ ယင်း ဂဏပါမောက္ခ အရှင်သောဏက မထေရ်လက်ထက်မှစ၍ **အဘိဓမ္မအယူအဆ** စတင်ဖို့ အားပြုနေပြီဖြစ် ကြောင်း သုံးသပ်သိရှိနိုင်ပါတယ်။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁၊ ၂၅၊၃၃၊၂၀၀။ သာရတ္ထ၊ဋီ၊၁၊၁၀၀။)

ဒီတော့ အရှင်စဏ္ဍဝဇ္ဇီမထေရ်လက်ထက်ကတည်းက စတင် လာတဲ့ **ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်း**အမည်ဟာ အရှင်မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿမထေရ် လက်ထက်မှာတော့ အထူးထင်ရှားကျော်ကြားပြီး ဂိုဏ်းအင်အားသံဃာတွေ လည်း များပြားကြီးမားနေပါပြီ။

“ဝိဘဇ္ဇ”ဆိုတာ ရူပအရူပဒဿနအမြင်နဲ့ ပရမတ္ထသစ္စာဖြစ်တဲ့ ရုပ်နာမ်တွေကို အစိတ်စိတ်အဖြာဖြာ ခွဲခြမ်းဝေဘန်တတ်လို့ **“ဝိဘဇ္ဇ”**ဟု

ခေါ်တွင်ပြီး အဲဒီလို ခွဲခြားဝေဘန်ပြုတတ်သူကို **“ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ”**၊ အဲဒီဝိဘဇ္ဇဝါဒီတွေစုဖွဲ့ထားတဲ့ အပေါင်းအစုအဖွဲ့ကို **“ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်း”**လို့ ခေါ်ပါတယ်။ ဒီတော့ **“ဝိဘဇ္ဇဝါဒ”**ဆိုတာ ပရမတ္ထသစ္စာ အဘိဓမ္မာကို ကိုယ်စားပြုခေါ်ဝေါ်တဲ့ နာမည်ဖြစ်ပါတယ်။ ဝိဘဇ္ဇဝါဒသည်ပင်လျှင် ပရမတ္ထသစ္စာ အဘိဓမ္မာဖြစ်ပြီး ပရမတ္ထသစ္စာ အဘိဓမ္မာသည်ပင်လျှင် ဝိဘဇ္ဇဝါဒဖြစ်လို့ ဝိဘဇ္ဇဝါဒနဲ့ ပရမတ္ထသစ္စာ အဘိဓမ္မာဟာ မကွဲမပြား တသားတည်းဖြစ်ပါတယ်။ **ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားကတော့ အရိယသစ္စာ ကမ္မဝါဒီ** ဖြစ်ပါတယ်။

ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းဟာ သာသနာနှစ်(၂၀၀)ကျော်မှာ ဘယ်လောက် ထိ အင်အားကြီးမားထင်ရှားလာသလဲဆိုရင် **“ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားဟာ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ ဖြစ်တယ်”** လို့ကြွေးကြော်လာခဲ့သည် အထိပါပဲ။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဖြစ်ကြောင်းကို ယနေ့ခေတ် ထေရဝါဒဂိုဏ်းရဲ့ ပိဋကတ်ပါဠိတော်မှာ ရှာဖွေကြည့်မယ်ဆိုရင် ဘယ်သူတ္တန်၊ ဘယ်နေရာ မှာမှ မပါရှိပါဘူး။ နောက်ဆုံးအနေနဲ့ ‘ဝိဘဇ္ဇဝါဒ’ဆိုတဲ့ စကားလုံးမျှတောင် မပါရှိပါဘူး။ ဘယ်နေရာ ဒီစကားလုံး တွေ့ရလဲဆိုရင် အဋ္ဌကထာဆရာ အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသရဲ့ အဋ္ဌကထာကျမ်းတွေထဲက တတိယသင်္ဂါယနာ မှတ်တမ်းမှာပဲ ပါရှိပါတယ်။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁၊ ၄၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁၊ ၁၁၀။)

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားဟာ **ကမ္မဝါဒီ**ဖြစ်ကြောင်းကိုမူ ယနေ့ခေတ် ထေရဝါဒပိဋကတ် ပါဠိတော်တွေမှာ အထင်အရှား တွေ့မြင်နိုင်ပါတယ်။ (ဒီ၊၁၊ ၁၀၈၊၁၂၅။ မ၊၂၊ ၃၇၉။ ဝိ၊၃၊ ၁၀၁။)

ဒါ့ကြောင့် **ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားဟာ အရိယသစ္စာ ကမ္မဝါဒီ** ဖြစ်ပြီး တတိယသင်္ဂါယနာဦးဆောင် ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းခေါင်းဆောင် **အရှင်မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿမထေရ်**ကတော့ ပရမတ္ထသစ္စာ အဘိဓမ္မာ **ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ** ဖြစ်ကြောင်း ထင်ထင်ရှားရှား ကွဲကွဲပြားပြား လေ့လာသုံးသပ် သိရှိရပါတယ်။

၂၉။ ။သာသနာနှစ်(၂၀၀) နောက်ပိုင်း သိရိဓမ္မာအသောကမင်း
လက်ထက် အခြေအနေ

ဒုတိယသင်္ဂါယနာတင်ပြီးနောက်ပိုင်း သာသနာနှစ် ၁၄၉(ဘီစီ-
၃၉၅)မှာ စန္ဒဂုတ်မင်းဟာ အိန္ဒိယတစ်ခွင်လုံးကို အုပ်ချုပ်ပါတယ်။
အဲဒီအချိန်ကစပြီး ပါဠိလိပုတ်နန်းတော်ကြီးမှာ ဗြဟ္မဏဝါဒပညာရှင်တွေ၊
ပရိဗိုဇ်တွေ (၆၀၀၀၀) ခန့်မျှ နေ့စဉ် ဆွမ်းလုပ်ကျွေးပါတယ်။
နန်းစံနှစ်အားဖြင့် (၂၄)နှစ် စိုးစံပါတယ်။

အဲဒီနောက် သူ့ရဲ့သားတော်ဖြစ်တဲ့ ဗိန္ဒုသာရမင်း အုပ်ချုပ်ပါ
တယ်။ သူ့ရဲ့နန်းတော်မှာ ဗြဟ္မဏဝါဒပညာရှင်တွေအပြင် ဂျိန်းဝါဒရှင်တွေ
ကြီးစိုးနေခဲ့ပါပြီ။ စန္ဒဂုတ်မင်းလက်ထက်ကအတိုင်း နေ့စဉ် ဆွမ်းလုပ်
ကျွေးပါတယ်။ နန်းစံနှစ်အားဖြင့် (၂၈)နှစ် စိုးစံပါတယ်။ သူ့မှာ
သားတော်(၁၀၀)ရှိပါတယ်။

ဗိန္ဒုသာရမင်း ကွယ်လွန်တော့ သားတော်ဖြစ်တဲ့ အသောက
မင်းသားဟာ ပါဠိလိပုတ်နန်းတော်အရောက် သွားရောက်ပြီး ထီးနန်း
အာဏာသိမ်းခဲ့ပါတယ်။ ကလိင်္ဂစစ်ပွဲကြီးကိုလည်း ဆင်နွှဲခဲ့ရပါတယ်။
အဲဒီစစ်ပွဲမှာ ဓားမိုးလုံမိုးတွေရွာသလို လူအင်အား လက်နက်အင်အား
များစွာအသုံးပြုခဲ့ရပြီး သူ့ရဲ့ညီတော် တိဿမင်းသားမှတစ်ပါး
ကျန်မင်းသား(၉၈)ပါးလုံးကို သတ်ပစ်ခဲ့ပါတယ်။ စစ်ပွဲရလဒ်အကျိုးအဖြစ်
ဘာမှ မရရှိခဲ့ဘဲ ကလေးနှင့် သူအိုသူနာများသာ ရရှိခဲ့ပါတယ်။ ဒါ့ကြောင့်
သူ့ကို အမတန်ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်သူဖြစ်လို့ တိုင်းသူပြည်သားတွေက
“စဏ္ဍာသောက”လို့ အမည်ထူးတပ်ခဲ့ကြပါတယ်။

အဲဒီနောက် သာသနာနှစ်(၂၁၄)မှာ အသောကမင်းဟာ (၄)နှစ်
အတွင်း ဧကရာဇ်မင်းအဖြစ် အဘိသိက်မခံယူဘဲ အုပ်ချုပ်ခဲ့ပါတယ်။
(၄)နှစ်လွန်ပြီး သာသနာနှစ် ၂၁၈ (ဘီစီ ၃၂၆)တွင် ဧကရာဇ်မင်း

အဖြစ် အဘိသိက်ခံယူခဲ့ပါတယ်။ ဧကရာဇ်မင်းဖြစ်ပြီး (၃)နှစ်တိုင်တိုင် ခမည်းတော် ဗိန္နုသာရမင်းကြီး လက်ထက်က ကိုးကွယ်ခဲ့သော ဂျိန်းဝါဒရှင်များကို အဓိကထားပြီး သူ့ရဲ့ပါဠိပုတ်နန်းတော်ကြီးမှာ နေ့စဉ်ဝတ်မပျက်ဘဲ ဆွမ်းလုပ်ကျွေးခဲ့ပါတယ်။ ဧကရာဇ်မင်းဖြစ်ပြီး (၄)နှစ်မြောက်ရောက်တဲ့အခါ သူ့ရဲ့ တူတော်ဖြစ်တဲ့ **နိဂြောဿာမဏေ**ကို တွေ့ရှိဆည်းကပ်ရပြီး **ဗုဒ္ဓဘာသာ** ဖြစ်လာခဲ့ပါတယ်။

၃၀။ ။ အသောကမင်း ဗုဒ္ဓဘာသာ ဖြစ်လာပုံ

ဒီနေရာမှာ အသောကမင်းကြီး ဗုဒ္ဓဘာသာဖြစ်လာပုံကို အနည်းငယ် သုံးသပ်ပါမယ်။ အသောကမင်းကြီးဟာ ကလိင်္ဂစစ်ပွဲမှာ အကြီးအကျယ် စိတ်နှလုံးတုန်လှုပ်ခဲ့ပါတယ်။ သူတစ်ပါးအပေါ် လက်နက်နဲ့ အနိုင်ယူရခြင်းရဲ့အကျိုးရလဒ်ဟာ ဘာမှမရှိတာကို တွေ့လာရတယ်။ တိုင်းသူပြည်သားတွေရဲ့ စက်ဆုတ် မုန်းတီးမှုကိုသာ ရရှိခဲ့တယ်။ သူကိုးကွယ်တဲ့ ဗြဟ္မဏဝါဒ၊ ဂျိန်းဝါဒတွေဟာ သူ့ရဲ့နိုင်ငံ အုပ်ချုပ်ရေးမှာ အထောက်အကူ မပြုတော့ပါဘူး။ ဗြဟ္မဏဝါဒ၊ ဂျိန်းဝါဒတွေရဲ့ **‘အတ္တ’**အယူအဆဟာ သူ့အတွက် အားကိုးရာ လက်နက်မဖြစ်တော့ဘဲ သူ့ကိုတွန်းလှန်မည့် သူ့ကိုဖြုတ်ချမည့် လက်နက်တွေ ဖြစ်နေတယ်။ ဘယ်လိုလဲဆိုတော့ **‘အတ္တဝါဒက ကိုယ့်ကိုယ်ကို ကိုယ်ပိုင်တယ်’**လို့ ယူဆပါတယ်။ ဒီတော့ တိုင်းသူ ပြည်သားတွေအပေါ် သူမပိုင်ဘူး ဖြစ်လာတယ်။ မြေအောက် မြေပြင် ထက်ကောင်းကင်ကို သူဘယ်လို ပိုင်တယ်ပြောပြော **အတ္တဝါဒက ‘သူမပိုင်ဘူး၊ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုသာ ပိုင်တယ်’**လို့ တွန်းလှန်ပါတယ်။ နောက်တစ်ချက်က အတ္တဝါဒအရ **‘ငါ’**ဆိုတာရှိတဲ့အတွက် **‘သူ’**ဆိုတာလည်း ရှိပါတယ်။ ဒီတော့ တိုင်းသူ ပြည်သားတွေ

ဒုက္ခရောက်တာ၊ စစ်ပွဲမှာ လူတွေသေကြေပျက်စီးကြတာဟာ သူ့ကြောင့် သူ့လက်ချက်လို့ အတ္တဝါဒက အဖြေထွက်ပါတယ်။ ဒါ့ကြောင့်လည်း သူ့ကို ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်တဲ့မင်း “**စဏ္ဍာသောက**” လို့ ခေါ်ဆိုကြပါတယ်။

ဒီတော့ အသောကမင်းကြီးဟာ တိုင်းပြည်အုပ်ချုပ်နေရပေမယ့် ဗြဟ္မဏဝါဒတွေကလည်း သူ့ကို မကြည်ဖြူ၊ တိုင်းသူပြည်သား တွေကလည်း သူ့ကိုအလိုမရှိတာကြောင့် လုပ်ကြံမခံရဖို့အရေး အမြဲတမ်း စိုးရိမ်ပူဆွေးနေရပါတယ်။ ကောင်းကောင်းအိပ် ကောင်းကောင်းမစားရတဲ့ မင်းစည်းစိမ်လည်း မခံစားနိုင် တမိုင့်မိုင် တတွေတွေ ဖြစ်နေခဲ့ရပါတယ်။

တစ်နေ့ လေသာပြတင်းက မင်းရင်ပြင်ကို ငေးမောနေတုန်း ဗုဒ္ဓဘာသာ ရှင်သာမဏေဖြစ်တဲ့ နိဂြောဓသာမဏေကို တွေ့ရှိပြီး သူ့ရဲ့အယူဝါဒကို မေးမြန်းစူးစမ်းကြည့်ခဲ့ပါတယ်။ **နိဂြောဓသာမဏေရဲ့ ဆရာဥပဇ္ဈာယ်ဟာ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းခေါင်းဆောင် အရှင်မောဂ္ဂလိပုတ္တ တိဿမထေရ်ရဲ့ တပည့်ဖြစ်တဲ့ မဟာဝရုဏမထေရ်** ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီတော့ အသောကမင်းဟာ နိဂြောဓသာမဏေဆီက ဝိဘဇ္ဇဝါဒီတို့ အယူအဆအတိုင်း **ပရမတ္ထသစ္စာ**အယူအဆကို တွေ့ရှိခဲ့ရပါတယ်။ ပရမတ္ထသစ္စာဆိုတာ တလံမျှလောက်သော လူရဲ့ ပကတိရုပ်နာမ်ခန္ဓာ ကိုယ်ကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာကြည့်တာမို့ လူမှာ အတ္တဆိုတာမတွေ့ဘဲ **အနတ္တ**သဘောကို တွေ့မြင်ရပါတယ်။ ဒီတော့ ချုပ်ပြောရရင် ဝိဘဇ္ဇဝါဒီတို့ရဲ့ ပရမတ္ထသစ္စာအရ ရုပ်နာမ်ဖြစ်ပျက်ဆိုတာကိုရရှိပြီး ဆုပ်ကိုင်ထားတာက **ကမ္မသတ္တိ**၊ အနှစ်သာသရက **အနတ္တ**ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ လွယ်လွယ်ပြောရင် ‘**အနတ္တဝါဒ**’ ပါပဲ။

ဒီနေရာမှာ **ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားရဲ့** အနတ္တဝါဒနဲ့ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ **အရှင်မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿမထေရ်ရဲ့** အနတ္တဝါဒ နယ်ပယ်ကွဲပြား

ခြားနားပုံကို သုံးသပ်ခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါ့ကြောင့် ဝိဘဇ္ဇဝါဒီတို့ရဲ့ အနတ္တဝါဒဟာ အနတ္တအတုဖြစ်ပြီး အမှန်စင်စစ်အားဖြင့် **“အတ္တာနတ္တဝါဒ”**သာ ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားစွာ သုံးသပ်ပြခဲ့ပြီးပါပြီ။

ဒီတော့ အသောကမင်းကြီးဟာ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းရဲ့ **အနတ္တဝါဒအတု**ကိုသာ မေးမြန်းစူးစမ်း တွေ့ရှိခဲ့ရတာပါ။ ဒါ့ကြောင့် အသောကမင်းကြီးဟာ **ဗြဟ္မဏဝါဒီ**တွေရဲ့ **အတ္တဝါဒ**အရ လူဟာ ကိုယ့်ကိုယ်ကို ပိုင်တယ်။ **ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ**ဂိုဏ်းရဲ့ **အနတ္တဝါဒအတု**အရ လူဟာ ကိုယ့်ကိုယ်ကို မပိုင်ဘူး။ မပိုင်ရုံဘဲလားဆိုတော့ လူဆိုတာ မရှိဘူး၊ ငါဆိုတာ မရှိဘူး၊ သူဆိုတာလည်း မရှိဘူး။ မရှိရုံဘဲလားဆိုတော့ ဖြစ်သမျှ အကောင်း၊အဆိုးတွေဟာ ဘယ်သူလုပ်လို့မှ ဖြစ်ပျက်နေတာ မဟုတ်ဘဲ သူ့သဘာဝအတိုင်း ဖြစ်ပျက်နေတာလို့ ယူဆပါတယ်။ ဒီယူဆချက် အနတ္တဝါဒကို အသောကမင်းကြီးဟာ သဘောကျ နှစ်သက်ခဲ့ပါတယ်။

ဘယ်လိုမြင်လို့ သဘောကျနှစ်သက်ခဲ့သလဲဆိုရင် **အနတ္တဝါဒ**အရ တိုင်းသူပြည်သားတွေ သေကြေပျက်စီးတာဟာ သူ့ကြောင့် မဟုတ်ဘူး၊ တိုင်းသူပြည်သားတွေဟာ ကိုယ့်ကိုယ်ကို မပိုင်ဘူး။ ဖြစ်ပျက်သမျှ အကောင်းအဆိုးတွေဟာ ဘယ်သူကြောင့်မှ ဖြစ်ပျက်နေတာမဟုတ်ဘဲ သူ့သဘာဝအတိုင်း ဖြစ်ပျက်နေတာသာ ဖြစ်တယ်။ ဒါ့ကြောင့် **“တိုင်းသူပြည်သားတွေ သေကြေပျက်စီး ဒုက္ခရောက်နေတာဟာ သူမကောင်းလို့ မဟုတ်ဘူး၊ သူ့ကြောင့် မဟုတ်ဘူး၊ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတွေကိုယ်တိုင်က ဖြစ်ပျက်နေတာကြောင့် အနိစ္စတရား၊ ဒုက္ခတရား၊ အနတ္တတရားတွေဖြစ်နေလို့ တိုင်းသူပြည်သားတွေ သေကြေပျက်စီးကြရတာပဲ။ ဘယ်သူမှာမှ အပြစ်မရှိ”**လို့ **အနတ္တဝါဒ**အရ အဖြေထွက်ပါတယ်။ ဒီအဖြေဟာ သူ့အတွက် ဖြေသိမ့်စရာရရှိပြီး

အနတ္တဝါဒဟာ သူ့အတွက် အားကိုးစရာလက်နက်တစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့တယ်။
ဒီတော့ အနတ္တဝါဒကို သူ့နိုင်ငံအုပ်ချုပ်ရေးအတွက် အသုံးချဖို့
အားထုတ်ပါတော့တယ်။

၃၁။ ။ တတိယသင်္ဂါယနာ ဖြစ်ပေါ်လာပုံ

ပထမအဆင့်အနေနဲ့ အတ္တဝါဒကို လက်ခံတဲ့ ဂျိန်းဝါဒရှင်တွေနဲ့
ဗြဟ္မဏဝါဒပညာရှင်တွေကို နန်းတော်ကနှင်ထုတ်ပြီး အနတ္တဝါဒကို
လက်ခံတဲ့ ဗုဒ္ဓဘာသာရဟန်းတော်တွေကို နန်းတော်ထဲမှာ နေ့စဉ်
ဆွမ်းလုပ်ကျွေးကာ အတ္တဝါဒနေရာမှာ အနတ္တဝါဒအတုကို အစားထိုး
ကိုးကွယ်လိုက်ပါတယ်။

ဒုတိယအဆင့်အနေနဲ့ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီတို့ရဲ့ အနတ္တဝါဒလွှမ်းမိုးဖို့နဲ့
သူ့ရဲ့နိုင်ငံအုပ်ချုပ်ရေး ဩဇာအာဏာ တည်တံ့ဖို့ အသောကမင်းကြီးဟာ
အိန္ဒိယနိုင်ငံအနှံ့ ရေတွင်း၊ရေကန်၊ကျောင်းနှင့် စေတီပေါင်း ရှစ်သောင်း
လေးထောင်စီ တည်ဆောက်ပြီး အသောကကျောက်စာတိုင်စိုက်ထူကာ
အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာနဲ့ ဝါဒဖြန့်ဝေစေခဲ့ပါတယ်။ အသောကာရုံကျောင်း
တိုက်ကြီးကို မိမိကိုယ်တိုင်စီမံတည်ဆောက်ပြီး ကိုးကွယ်ပါတယ်။

ဒီလို ဒုတိယအဆင့်အနေနဲ့ အသောကမင်း ဘယ်လိုပင်အားထုတ်
ပါသော်လည်း ဗြဟ္မဏဝါဒီနဲ့ ဂျိန်းဝါဒီတွေက လုံးဝ မကျေနပ်ကြပါဘူး။
နောက်ဆက်တွဲအကျိုးဆက်အနေနဲ့ အသောကမင်း ထီးနန်းစွန့်
ရပြီးနောက် သူ့ရဲ့မြေးတော် သမ္မဒိမင်းလက်ထက်ကစပြီး ပါဠိလိပုတ်ဟာ
ဗြဟ္မဏဝါဒီနှင့် ဂျိန်းဝါဒီတို့ လက်ထဲကိုပဲ ပြန်လည်ရောက်ရှိသွားခဲ့ပါတယ်။
ဘုကြောင့်လဲဆိုတော့ အသောကမင်းသာ ဗုဒ္ဓဘာသာဖြစ်ပြီး ကျန်တဲ့
အမတ်တွေ၊စစ်သူကြီးတွေက ဗြဟ္မဏဘာသာဝင်၊ ဂျိန်းဘာသာဝင်တွေ
ဖြစ်မြဲဖြစ်လျက်ရှိနေလို့ပါပဲ။

ဒါကြောင့် သူ့ရဲ့သားတော် မဟိန္ဒမင်းသားနှင့် သမီးတော် သဃ်မိတ္တမင်းသမီးတို့ကို ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းခေါင်းဆောင် အရှင်မောဂ္ဂလိပုတ္တ တိဿမထေရ်ထံ အပ်နှံပြီး ရဟန်းဝတ်စေခဲ့ပါတယ်။

တတိယအဆင့် အနေနဲ့ အနတ္တဝါဒကို လက်ခံထားတဲ့ ဗုဒ္ဓဘာသာရဟန်းတော်တွေကို လေ့လာကြည့်တဲ့အခါ ဗုဒ္ဓဘာသာရဟန်း တော်တွေဟာ ဂိုဏ်း(၁၈/၁၉)ဂိုဏ်းမျှ ကွဲပြားနေတာကို တွေ့ရပြန်တယ်။ နိုင်ငံအုပ်ချုပ်ရေးမညီညွတ်လို့မှ ညီညွတ်အောင်ကိုးကွယ်ပါတယ်။ ကိုးကွယ်ရာက မညီမညွတ်ကွဲပြားနေတယ်ဆိုတော့ ဒါကို တစ်စုတည်း ဖြစ်ဖို့ အားထုတ်ရပြန်ပါတယ်။

ဗုဒ္ဓဘာသာရဟန်းတော်တွေဟာ ဂိုဏ်းဂဏတွေကွဲပြားလာတာ ကြောင့် တစ်ဂိုဏ်းနှင့်တစ်ဂိုဏ်း အတူတကွ စုဝေးပြီး ဥပုသ်မပြုကြ တော့ပါဘူး။ ဒီတော့ အတူတကွ ဥပုသ်ပြုကြဖို့ ရာဇသံပေးစေခိုင်းကာ **ဥပုသ်ပြုအကြောင်းပြပြီး** ညီညွတ်အောင် လုပ်ခဲ့ပါတယ်။ စေခိုင်းခံရတဲ့ အမတ်က **ဗြဟ္မဏဝါဒီမို့** ဥပုသ်ပြုဖို့ငြင်းဆန်တဲ့ ရဟန်းတော်တွေကို ဦးခေါင်းဖြတ်သတ်ခဲ့ပါတယ်။

ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းရဲ့ မှတ်တမ်းဖြစ်တဲ့ ဒီပဝင်ကျမ်းနှင့် အဋ္ဌကထာ ကျမ်းတွေကတော့ သာသနာပတိတ္ထိတွေ သာသနာတွင်းဝင်ရောက်လာလို့ ရဟန်းကောင်းတွေက ဥပုသ်မပြုတာလို့ အကြောင်းပြပါတယ်။ အမှန်တကယ်ကတော့ သာသနာနှစ်(၁၅၀)ကျော်ကတည်းက ဂိုဏ်းတွေ အများအပြား ကွဲပြားလာပြီး သာသနာနှစ်(၂၀၀)မှာ (၁၈/၁၉)ဂိုဏ်း ကွဲပြားနေပြီဖြစ်တာကြောင့် တစ်ဂိုဏ်းနှင့်တစ်ဂိုဏ်း ဥပုသ်မပြုကြတာဟာ အသောကမင်းလက်ထက်အထိ နှစ်(၅၀)ခန့် ရှိနေခဲ့ပါပြီ။

ဒီလိုနဲ့ အသောကာရုံကျောင်းတိုက်ကြီးထဲမှာ ဂိုဏ်းအသီးသီးက ဗုဒ္ဓရဟန်းတော်တွေ ခေါင်းဖြတ် အသတ်ခံလာခဲ့ရကာ အသောကမင်း

ကြီးရဲ့ ညီတော်တိဿမထေရ်အလှည့်ကို ရောက်ရှိလာခဲ့ပါတယ်။ တိဿမင်းသား(အိမ်ရှေ့မင်းသား)ဟာ အသောကမင်း ဗုဒ္ဓဘာသာဖြစ် ကတည်းက ရဟန်းဝတ်ခဲ့ပါတယ်။ ဒီတော့ အမတ်လည်း ဆက်မသတ်ရဲ တော့ဘဲ အသောကမင်းကြီးထံ အကြောင်းစုံလျှောက်ကြားတဲ့အခါ ဗြဟ္မဏဝါဒတွေ မုန်းတီးနေလို့ ဗုဒ္ဓဘာသာကိုဆည်းကပ်ပါတယ်။ ဗုဒ္ဓဘာသာရဲ့အမုန်းဒဏ်ခံရကိန်း ဆိုက်နေပြန်ပါတယ်။

ဒီတော့ ဒီပြဿနာကို ဖြေရှင်းဖို့အတွက် သူကိုးကွယ်အားထားတဲ့ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းခေါင်းဆောင် အရှင်မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿမထေရ်ကို ပင့်လျှောက်ပြီး အကြံဉာဏ်တောင်းယူခဲ့ပါတယ်။ ဒီနေရာမှာ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ ဂိုဏ်းရဲ့မှတ်တမ်းဖြစ်တဲ့ ဒီပဝင်ကျမ်းနဲ့ အဋ္ဌကထာကျမ်းတွေကတော့ အရှင်မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿမထေရ် တန်ခိုးပြတဲ့အကြောင်း ဝေဝေဆာဆာ ဖွင့်ဆိုကြပါတယ်။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားက တန်ခိုးမပြရလို့ ပညတ်ထား သည်နဲ့ ရှေ့နောက်ဆန့်ကျင်နေပြန်ပါတယ်။ ဘုရားစကားလိုက်နာတဲ့ ဘုရားသားတော်စစ် မဖြစ်ဘူးဆိုတာ ထင်ရှားပါတယ်။

ဒီလို အကြံဉာဏ်တောင်းခံတော့ လက်နက်နဲ့ စေခိုင်းမရနိုင်၊ ဝါဒများ ကွဲပြားနေသည်ဖြစ်၍ ဝါဒဖြင့် သုတ်သင်မှ ရမည်ကိုသိရှိပြီး အရှင်မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿမထေရ်ထံမှ ဝိဘဇ္ဇဝါဒ ပရမတ္ထသစ္စာကို သင်ယူခဲ့ပါတယ်။ ပြီးတော့ ဗုဒ္ဓရဟန်းတော်အားလုံးကို စုစည်းပြီး တင်းတိမ်ကန့်လန့်ကာအတွင်း တစ်ပါးချင်းခေါ်ယူကာ “သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဟာ ဘယ်လို အယူဝါဒရှိသလဲ” လို့ မေးမြန်းစိစစ်ခဲ့ပါတယ်။ “သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ ဟာ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ ဖြစ်တယ်”လို့ ဖြေဆိုတဲ့ရဟန်းတော်တွေကို ရဟန်း ကောင်းရဟန်းစစ်အဖြစ် သတ်မှတ်ပြီး ကျန်အယူဝါဒများ ဖြေကြားတဲ့ ရဟန်းတွေကိုတော့ “ငါ့နိုင်ငံမှာ နေမယ်ဆိုရင် လူဝတ်လဲရမယ်၊ လူဝတ်မလဲချင်ရင် နယ်စွန်နယ်ဖျားကို သွားကြ”လို့ နှင်ထုတ်ခဲ့ပါတယ်။

ဒီနေရာမှာ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဖြစ်ကြောင်းကို ယနေ့ခေတ် ထေရဝါဒဂိုဏ်းရဲ့ ပိဋကတ်ပါဠိတော်မှာ ရှာဖွေကြည့် မယ်ဆိုရင် ဘယ်သူတ္တန်၊ ဘယ်နေရာမှာမှ မပါရှိပါဘူး။ နောက်ဆုံးအနေနဲ့ ‘ဝိဘဇ္ဇဝါဒ’ဆိုတဲ့ စကားလုံးမျှတောင် မပါရှိပါဘူး။ ဘယ်နေရာ ဒီစကားလုံး တွေ့ရလဲဆိုရင် အဋ္ဌကထာဆရာ အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသရဲ့ အဋ္ဌကထာကျမ်းတွေထဲက တတိယသင်္ဂါယနာမှတ်တမ်းမှာပဲ ပါရှိပါတယ်။
(ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁၊ ၄၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃၊ ၁၁၀။)

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားဟာ **ကမ္မဝါဒီ**ဖြစ်ကြောင်းကိုမူ ယနေ့ခေတ် ထေရဝါဒပိဋကတ် ပါဠိတော်တွေမှာ အထင်အရှား တွေ့မြင်နိုင်ပါတယ်။
(ဒီ၊၁၊ ၁၀၈၊၁၂၅။ မ၊၂၊ ၃၇၉။ ဝိ၊၃၊ ၁၀၁။)

ဒါ့ကြောင့် **ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားဟာ အရိယသစ္စာ ကမ္မဝါဒီ** ဖြစ်ပြီး တတိယသင်္ဂါယနာဦးဆောင် ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းခေါင်းဆောင် **အရှင်မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿမထေရ်**ကတော့ **ပရမတ္ထသစ္စာ အဘိဓမ္မာ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ** ဖြစ်ကြောင်း ထင်ထင်ရှားရှား ကွဲကွဲပြားပြား လေ့လာသုံးသပ် သိရှိရပါတယ်။

ဒီတော့ အသောကမင်းကြီးဟာ ရဟန်းစစ်၊ရဟန်းတု၊ ဗုဒ္ဓဝါဒအစစ်၊အတု ဖြစ်ကြောင်းကို **သဒ္ဓ-အသံနဲ့သာ** ခွဲခြားခဲ့ တာဖြစ်ပါတယ်။ ဘယ်သူက နည်းလမ်းပေးတာတုန်းဆိုတော့ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းခေါင်းဆောင် အရှင်မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿမထေရ်က နည်းလမ်းပေးညွှန်ပြခဲ့တာပါ။ ဒီလို စစ်ဆေးတော့ အသောကာရုံ ကျောင်းတော်ထဲမှာ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းဝင်ရဟန်းတော်တွေပဲ ကျန်ရှိနေတော့ တာမို့ အတူတကွ ဥပုသ်ပြုနိုင်ခဲ့ပါပြီ။ ကျန်တဲ့ ပင်မမူလထေရဝါဒဂိုဏ်း၊ ပင်မမူလမဟာသံဃိကဂိုဏ်းနှင့် ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းရဲ့ ပြိုင်ဘက်ဖြစ်တဲ့ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းစတဲ့ ဂိုဏ်းကွဲတွေဟာ နယ်စွန့်နယ်ဖျားကို ထွက်ပြေးခဲ့

ကြရပါတယ်။

အဲဒီနောက် ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းရဲ့အယူအဆဖြစ်တဲ့ ဓမ္မဝိနယတွေကို သင်္ဂါယနာတင်ဖို့ အားထုတ်ကြပါတယ်။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားဟော ဓမ္မဝိနယတွေအပြင် **ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်း** ဖော်ထုတ်ကိုင်စွဲလာခဲ့တဲ့ **ပရမတ္ထသစ္စာ**ဖြစ်တဲ့ **အဘိဓမ္မာ**ကို ပိဋကတစ်ခုအဖြစ်ထည့်သွင်းပြီး သင်္ဂါယနာတင်ခဲ့ပါတယ်။ သင်္ဂါယနာမတင်မီ အဘိဓမ္မာကျမ်းဟာ (၆)ကျမ်းပဲ ရှိခဲ့ပါတယ်။ သင်္ဂါယနာပွဲမှာ အရှင်မောဂ္ဂလိပုတ္တ တိဿမထေရ်ဟာ သူနဲ့ အဘိဓမ္မာရှိတာ ချင်းတူသော်လည်း ဝါဒမတူ၊ အဘိဓမ္မာမရှိ၊ ရူပအရူပဒဿန ပရမတ္ထသစ္စာမသိသော အခြားဂိုဏ်း တွေကို နှိပ်ကွပ်ချေပဖျက်ဆီးဖို့အတွက် **ကထာဝတ္ထုကျမ်း**ကို စီရင်ခဲ့ပြီး အဘိဓမ္မာခုနစ်ကျမ်းတွင် ထည့်သွင်းကာ သင်္ဂါယနာတင်ခဲ့ပါတယ်။

ယင်းတတိယသင်္ဂါယနာကို သာသနာနှစ် ၂၃၅ (ဘီစီ ၃၀၉)မှာ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းခေါင်းဆောင် **အရှင်မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿမထေရ်** ဦးဆောင်ကျင်းပစီရင်ခဲ့ကာ **ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းဝင်ရဟန်းတော်များသာ** စုပေါင်းပြီး သင်္ဂါယနာတင်ခဲ့တာမို့ အဲဒီတတိယသင်္ဂါယနာကို “**ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းသင်္ဂါယနာ**”လို့ သုံးသပ် ခေါ်ဆိုရပါမယ်။

၃၂။ ။ တတိယစင်ပြိုင်သင်္ဂါယနာ

ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းရဲ့ လုပ်ရပ်ကို မနှစ်သက်သဖြင့် ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းရဲ့ အင်အားကြီးပြိုင်ဘက် **သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်း**နဲ့ အခြားသဘောတူဂိုဏ်းများ ပါဠိလိပုတ်မင်းနေပြည်တော်နှင့်ဝေးရာကိုထွက်ခွါလာခဲ့ပြီး စုပေါင်းကာ ရာဇဂြိုဟ်ပြည်အနီး **နာလန္ဒာမြို့**၌ စင်ပြိုင်သင်္ဂါယနာ တင်ခဲ့ကြပါတယ်။

ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းနှင့် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းတို့ဟာ တစ်ဂိုဏ်းနှင့် တစ်ဂိုဏ်း **ဓမ္မဝိနယ**တူညီကြသော်လည်း **အဘိဓမ္မာ**အယူ အဆမှာမူ

မတူညီကြောင်း ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းရဲ့အဆက်ဖြစ်တဲ့ ယနေ့ခေတ်
ထေရဝါဒဂိုဏ်းနှင့် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းရဲ့အဆက်ဖြစ်တဲ့ ယနေ့ခေတ်
မဟာယာနဂိုဏ်းတို့ရဲ့ ပိဋကတ်စာပေများကို နှိုင်းယှဉ်ကြည့်ရင်
သိမြင်နိုင်ပါတယ်။

၃၃။ ။ တတိယသင်္ဂါယနာနောက်ပိုင်း အခြေအနေ

ဒီလိုနဲ့ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းဟာ သူ့ရဲ့ဝါဒ အနိုင်ရရှိရေးအတွက်
အသောကမင်းကို အသုံးချခဲ့သလို အသောကမင်းကလည်း သူ့ရဲ့နိုင်ငံ
အုပ်ချုပ်ရေးအတွက် အနတ္တဝါဒအတုဖြစ်တဲ့ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းကို အသုံးချခဲ့
ပါတယ်။ ဒီလို ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းနဲ့ အသောကမင်းကြီးတို့ရဲ့လုပ်ရပ်ကို
ဗြဟ္မဏဝါဒပညာရှင်တွေ၊ ဂျိန်းဝါဒီတွေကလည်း မကျေနပ်ကြသလို
ကျန်တဲ့ ဗုဒ္ဓဘာသာဂိုဏ်းကွဲ (၁၇/၁၈)ဂိုဏ်းကလည်း လုံးဝ မကျေနပ်ခဲ့
ကြပါဘူး။

အသောကမင်းဟာ တတိယသင်္ဂါယနာတင်ပြီး ဝိဘဇ္ဇဝါဒထွန်း
ကားအောင် ဘယ်လိုပင် အားထုတ်သော်လည်း သူ့ရဲ့ပါဠိပုတ်
နေပြည်တော်နှင့် အိန္ဒိယအလယ်ပိုင်းဒေသတွေမှာ အမတ်ကြီးတွေ၊
စစ်သူကြီးတွေကအစ ဗုဒ္ဓဘာသာကို အသောကမင်းအလိုကျသာ
အသိအမှတ်ပြုကြပြီး မကိုးကွယ်ကြဘဲ ဗြဟ္မဏဝါဒီစစ်စစ်တွေသာ
ဖြစ်နေကြပါတယ်။ ကျန်တဲ့ အိန္ဒိယအလယ်ပိုင်းဝန်းကျင်ဒေသတွေမှာလည်း
သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းစတဲ့ ဗုဒ္ဓဘာသာဂိုဏ်းကွဲတွေ ကြီးစိုးနေပြန်ပါတယ်။

ဒီတော့ စတုတ္ထအဆင့်အနေနဲ့ အသောကမင်းကြီးဟာ
ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းခေါင်းဆောင် အရှင်မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿမထေရ်နှင့်
တိုင်ပင်ကာ အိန္ဒိယနိုင်ငံနယ်စွန်နယ်ဖျားနှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံ အနီးတစ်ဝိုက်
ကျွန်းဆွယ်များကို ရွေးချယ်ပြီး ကိုးတိုင်းကိုးဌာနပြုကာ ထေရဝါဒဂိုဏ်း

ကွဲ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းရဲ့သာသနာကို သာသနာပြုအဖွဲ့ (၉)ဖွဲ့ဖြင့် စေလွှတ်ကာ သာသနာပြုစေခဲ့ပါတယ်။

ဒီနေရာမှာ အထူးမှတ်ရမှာက ထေရဝါဒဂိုဏ်းကွဲ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ ဂိုဏ်းရဲ့သာသနာဟာ အဘိဓမ္မာသာသနာ ဖြစ်ပြီး သစ္စာအားဖြင့် ပရမတ္ထသစ္စာ၊ ဒဿနအားဖြင့် ရူပအရူပဒဿန၊ ဘဝကူးအယူ အဆအားဖြင့် ကမ္မသတ္တိအယူအဆ၊ ဝါဒအားဖြင့် အတ္တာနတ္တဝါဒ (အနတ္တဝါဒအတု) ဖြစ်တယ်လို့ အထူးတွဲစပ်ကာ အသေအချာ မှတ်ထားရပါမယ်။

၃၄။ ။ အသောကမင်းနောက်ပိုင်း သုဂံခေတ် ဗုဒ္ဓသာသနာရေး အခြေအနေ

အသောကမင်းကြီးဟာ နန်းစံနှစ်အားဖြင့် (၄၁)နှစ်၊ သာသနာနှစ် ၂၅၅ (ဘီစီ ၂၈၉)မှာ ကွယ်လွန်ခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီနောက် သူ့ရဲ့မြေးတော် သမ္မဒိမင်း အုပ်ချုပ်ပါတယ်။ မြေးတော် သမ္မဒိမင်းဟာ ဗုဒ္ဓဘာသာကို မကိုးကွယ်ဘဲ ဂျိန်းဘာသာကို ကိုးကွယ်ပါတယ်။ ဗြဟ္မဏဝါဒပညာရှင်တွေကို အလေးဂရုပြုထားခဲ့ပါတယ်။

အဲဒီနောက် အသောကမင်းနောက်(၆)ဆက်မြောက် မောရိယ မင်းဆက်ရဲ့နောက်ဆုံးမင်းဆက်ကို စစ်သူကြီး သုဂံပုရှာမိတြကလုပ်ကြံ၍ သုဂံမင်းဆက်ကို တည်ထောင်ခဲ့ပါတယ်။ သုဂံမင်းလက်ထက်မှာ ဗြဟ္မဏများ၏ဩဇာအာဏာအလွန်လွှမ်းမိုးချိန်ဖြစ်၍ ဗြဟ္မဏဝါဒီတွေဟာ ဗုဒ္ဓဘာသာအပေါ် အငြိုးကြီးစွာ အကြမ်းဖက်နှိမ်နင်းလာခဲ့ပါတယ်။ “ဗုဒ္ဓရဟန်းတစ်ပါး ခေါင်းတစ်လုံး ဖြတ်ယူဆက်သပါက ဆုတော်ငွေ (၁၀၀၀)ကျပ်ပေးမယ်”လို့ ကြေညာခဲ့တာကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာရဟန်း တော်တွေဟာ အိန္ဒိယအလယ်ပိုင်းဒေသတွေမှာ မနေဝံ့တော့ဘဲ

နိုင်ငံအစွန်အဖျားသို့ ထွက်ပြေးလာခဲ့ရပါတယ်။

ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းရဟန်းတော်တွေဟာ **ဝိဒိသာမြို့**အနီးရှိ ဆံချီစေတီတော်တည်ရှိရာ စေတီယပဗ္ဗတသို့ ရွှေ့ပြောင်းခဲ့ကြရပါတယ်။
သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းရဟန်းတော်တွေဟာ **မထုရာမြို့**အနီးရှိ ဥရုမုဏ္ဍ (ဂေါဝန္ဓန)တောင်သို့ ရွှေ့ပြောင်းခဲ့ကြရပါတယ်။ အခြားဂိုဏ်း ရဟန်းတော်တွေလည်း သင်္ဂမင်းရဲ့ အာဏာစက် လွတ်ကင်းရာသို့ ရွှေ့ပြောင်းခဲ့ကြရပါတယ်။

သင်္ဂမင်းဆက်ဟာ သာသနာမှတ်တမ်းအရ သာသနာနှစ် ၃၅၉(ဘီစီ ၁၈၅) မှ သာသနာနှစ် ၄၇၁(ဘီစီ ၇၃)အထိ နှစ်ပေါင် ၁၁၂ နှစ်မျှ ကြာရှည်ခဲ့ပါတယ်။

၃၅။ ။ သီဟိုဠ်ကျွန်း(သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ)သို့ ဗုဒ္ဓသာသနာ ရောက်ရှိလာပုံ

အသောကမင်းကြီးစေလွှတ်တဲ့ ထေရဝါဒဂိုဏ်းကဲ့ **ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ** **ဂိုဏ်း**ရဲ့သာသနာပြုအဖွဲ့(၉)ဖွဲ့ထဲက **သီဟိုဠ်ကျွန်း (သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ)**ကို သာသနာပြုတာဝန်ကျတာကတော့ အသောကမင်းကြီးရဲ့ သားတော် **အရှင်မဟိန္ဒ**ဦးဆောင်တဲ့ နောက်ပါသံဃာတော်ငါးပါး ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီ သာသနာပြုအဖွဲ့ဟာ **ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်း**ခေါင်းဆောင် **အရှင်မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿ**ရဲ့ တပည့်တွေပါပဲ။ ဒီတော့ အဲဒီသာသနာပြု အဖွဲ့ကို **“ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းသာသနာပြုအဖွဲ့”**လို့ ဆိုရမှာပါ။

အဲဒီဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းသာသနာပြုအဖွဲ့ဟာ **သာသနာနှစ် ၂၃၆(ဘီစီ ၃၀၈)**မှာ သီဟိုဠ်ကျွန်းနိုင်ငံကို ရောက်ရှိပါတယ်။ အဲဒီအချိန် သီဟိုဠ်ကျွန်းမှာ **ဒေဝါနံပိယတိဿမင်း** အုပ်ချုပ်ပါတယ်။ အဲဒီမင်းဟာ အရှင်မဟိန္ဒထံ ဆည်းကပ်ကိုးကွယ်ပါတယ်။ အရှင်မဟိန္ဒရဲ့ တပည့်အစဉ် အဆက်တွေဟာ **ဒေဝါနံပိယတိဿမင်း** တည်ထောင်ပေးတဲ့

မဟာဝိဟာရကျောင်းတော်ကြီးမှာ သီတင်းသုံးနေထိုင်ခဲ့ကြပါတယ်။

၃၆။ ။ စတုတ္ထသင်္ဂါယနာ (ပေထက်အက္ခရာ)

ဒီလိုနဲ့ သီဟိုကျွန်း(သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ) ဝဇ္ဇဂါမဏိမင်းလက်ထက် သာသနာနှစ်(၄၅၀)မှာ အရှင်မဟိန္ဒမထေရ်ရဲ့ တပည့်အစဉ် အဆက်ဖြစ်တဲ့ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းခေါင်းဆောင် အရှင်ဓမ္မရက္ခိတ မထေရ်ဦးဆောင်ပြီး မဟာယဇနပုဒ်ရှိ အာလောကလှိုင်ဂူမှာ စတုတ္ထသင်္ဂါယနာ တင်ခဲ့ပါတယ်။ စတုတ္ထသင်္ဂါယနာမှာ အသောကမင်း လက်ထက် တတိယသင်္ဂါယနာတင်စဉ် နှုတ်ငုံဆောင်ယူလာခဲ့ကြတဲ့ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းရဲ့ အဘိဓမ္မာအပါအဝင် ပိဋကသုံးပုံကို ပေထက်မှာ ပါဠိအက္ခရာဖြင့် ရေးမှတ်ပြီး သင်္ဂါယနာတင်ခဲ့ကြပါတယ်။

ဒီတော့ အဲဒီစတုတ္ထသင်္ဂါယနာကိုလည်း ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းသားတွေချည်း စုပေါင်းကာ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းရဲ့ အယူအဆကိုသာ ရေးမှတ်ရွတ်ဆို သင်္ဂါယနာတင်ခဲ့ကြတာမို့ “ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်း သင်္ဂါယနာ”လို့ အတိအကျ သုံးသပ်ခေါ်ဆိုရပါမယ်။

၃၇။ ။ မိလိန္ဒပဉ္စာကျမ်း ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ခြင်း

အသောကမင်းကြီးစေလွှတ်တဲ့ ထေရဝါဒဂိုဏ်းကွဲ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ ဂိုဏ်းရဲ့သာသနာပြုအဖွဲ့(၉)ဖွဲ့ထဲက ယောနကတိုင်း (အာဖဂန် နစ္စတန်)ကို သာသနာပြုတာဝန်ကျတာကတော့ အရှင်မဟာရက္ခိတ မထေရ် ဦးဆောင်တဲ့အဖွဲ့ ဖြစ်ပါတယ်။ မောရိယမင်းဆက်ပြတ်ပြီး သင်္ဂမင်းဆက်ရောက်တဲ့အခါ သင်္ဂဗြဟ္မဏမင်းတွေဟာ ကသ္မီရတိုင်း (ကက်ရှမ်းယား)، ဂန္ဓာရတိုင်း(အနောက်ပါကစ္စတန်)، ယောနကတိုင်း (အာဖဂန်နစ္စတန်)ဖြစ်တဲ့ တိုင်းကြီးသုံးတိုင်းကို မအုပ်ချုပ်နိုင်ဘဲ

ဂရိမင်းများက အုပ်ချုပ်ခဲ့ပါတယ်။ ဂရိမင်းဆက် (၃၀)ခန့် ရှိပါတယ်။ ဂရိမင်းတွေဟာ သာသနာပြုရောက်ရှိလာတဲ့ ထေရဝါဒဂိုဏ်းကွဲ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းကို ကိုးကွယ်ခဲ့ကြပါတယ်။

ဂရိမင်းဆက်တွေထဲက သာသနာနှစ် ၅၀၀(ဘီစီ ၄၄)ခန့်မှာ ဂရိမင်းဆက်ဖြစ်တဲ့ **မိလိန္ဒမင်း** အုပ်ချုပ်ပါတယ်။ မိလိန္ဒမင်းဟာ ပညာဗဟုသုတလိုက်စားတဲ့မင်းဖြစ်လို့ **ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းဝင် အရှင်နာဂသေနမထေရ်နှင့် မိလိန္ဒမင်းတို့** ဗုဒ္ဓဘာသာအကြောင်း အမေးအဖြေပြု လုပ်ရာမှ **“မိလိန္ဒပဉ္စကျမ်း”** ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ပါတယ်။ မိလိန္ဒပဉ္စ ကျမ်းဟာ **ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းရဲ့ကျမ်း**ဖြစ်လို့ ယနေ့ခေတ် ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်း အဆက် ထေရဝါဒဂိုဏ်းရဲ့ ပါဠိတော်ကျမ်းတွေနဲ့ တန်းတူထားရှိတဲ့ ကျမ်းတစ်ကျမ်းလည်း ဖြစ်ပါတယ်။

ကထာဝတ္ထုကျမ်းပြုဆရာ **အရှင်မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿမထေရ်** နှင့် မိလိန္ဒပဉ္စကျမ်းပြုဆရာ **အရှင်နာဂသေနမထေရ်တို့ရဲ့** နောက်ခံ သမိုင်းကြောင်းဟာ အလွန်တူညီလှပါတယ်။

၃၈။ ။ စတုတ္ထစင်ပြိုင် သင်္ဂါယနာ (ကြေးထက်အက္ခရာ)

အိန္ဒိယအလယ်ပိုင်းဒေသတွေမှာ **သင်္ဂါမင်း**ဆက်ပြီးနောက် **ကန်ဗမင်း**ဆက်ကို ထူထောင်ခဲ့ကြ ပြန်ပါတယ်။ ကန်ဗမင်းဆက်ပြီး နောက် **အန္တရမင်း**ဆက်ကို ထူထောင်ခဲ့ကြပြန်ပါတယ်။ အန္တရမင်းများဟာ အိန္ဒိယအရှေ့ တောင်ပိုင်းဒေသကြီးတစ်ခုလုံးကို သိမ်းပိုက်နိုင်ခဲ့တယ်။

အိန္ဒိယအနောက်မြောက်ပိုင်းဒေသကြီးဖြစ်တဲ့ **ကသ္မီရတိုင်း**နှင့် **ဂန္ဓာရတိုင်း**တစ်ခုလုံးကိုတော့ တိုင်းတစ်ပါးမင်းဆက်များ ဆင့်ကဲ လာရောက် အုပ်စိုးလျက်ရှိပါတယ်။ အဲဒီအထဲက အေဒီ(၄၀)မှစ၍ **ကုသျှန်မင်း**ဆက်ကို ထူထောင်ခဲ့ကြပြန်ပါတယ်။ ကုသျှန်မင်းဆက်ထဲမှာ

အေဒီ(၁၂၀)မှ အေဒီ(၁၆၂)အထိ အုပ်ချုပ်သွားခဲ့သောမင်းမှာ **ကနိဿူကမင်း** ဖြစ်ပါတယ်။

သာသနာ့သမိုင်းမှာ “**ဒုတိယအသောက**” ဟု တင်စားခေါ်ဝေါ်ခဲ့ကြတဲ့ ကနိဿူကမင်းလက်ထက် သာသနာနှစ် (၆၇၀)ဝန်းကျင်မှာ ကနိဿူကမင်းဟာ ထေရဝါဒဂိုဏ်းကဲ့ **သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်း**ကိုကိုးကွယ်ကာ သီဟိုဠ်ကျွန်းရှိ **ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်း**ရဲ့ **ပေထက်အက္ခရာ** ပါဠိဘာသာ စတုတ္ထသင်္ဂါယနာနဲ့ စင်ပြိုင်ပြီး **ကြေးထက်အက္ခရာ သက္ကတဘာသာ**ဖြင့် သင်္ဂါယနာတင်ခဲ့ပါသေးတယ်။

သင်္ဂါယနာပွဲကို သဗ္ဗတ္ထိဝါဒီ ဂိုဏ်းခေါင်းဆောင် **အရှင်အဿဗောဿမထေရ်**နှင့် **အရှင်ဝသုမိတြမထေရ်**တို့ ဦးဆောင်ကျင်းပခဲ့ကြပါတယ်။ ပြီးတော့ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းက မထေရ်ကြီးတွေဟာ ဓမ္မဝိနယ၊ အဘိဓမ္မဖြစ်တဲ့ ပိဋကအဖွင့် **ဝိဘာသာကျမ်း**တွေကို သက္ကတဘာသာဖြင့်စီရင်ကာ ကြေးပြားတွင်ရေး၍ ကျောက်သေတ္တာ၌ထည့်ပြီး သင်္ဂါယနာတင်ရာ **ပက်ရှုပါမြို့**ရှိ စေတီတွင် မြှုပ်နှံထားခဲ့ကြပါတယ်။ နောင်အခါ တရုတ်တို့ရရှိသွားပြီး တရုတ်ဘာသာပြန်ဆို ခဲ့ကြပါတယ်။ ဝိဘာသာအဖွင့်ကျမ်းများ ရေးသားစီရင်သည်ကို အစွဲပြု၍ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းကို ‘ဝိဘာသိတ(ဝေဘသိတ)ဂိုဏ်း’ လို့ ခေါ်ဆိုကြပါသေးတယ်။ အဲဒီသင်္ဂါယနာပွဲမှာ **သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်း**ကလည်း သူတို့ကိုယ်သူတို့ **ပင်မမူလထေရဝါဒဂိုဏ်း**လို့ သတ်မှတ်ခဲ့ကြပါတယ်။

အဲဒီသင်္ဂါယနာပွဲကို **ပင်မမူလမဟာသံဃိကဂိုဏ်း**အပါအဝင် ကျန်ဂိုဏ်းကွဲများ တက်ရောက်ကြောင်း၊ အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းရှိ **ပင်မမူလထေရဝါဒဂိုဏ်း**မှ ရဟန်းတော်အနည်းငယ်က လေ့လာသူအဖြစ် တက်ရောက်ကြောင်း၊ **ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်း**က လုံးဝ မတက်ရောက်ကြောင်း၊ ယင်းသင်္ဂါယနာပွဲကို **ပင်မမူလထေရဝါဒ**နှင့် **ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်း**တို့က

သင်္ဂါယနာအဖြစ် အသိအမှတ်မပြုခဲ့ကြကြောင်း မဟာယာနမှတ်တမ်းများအရ သိရှိရပါတယ်။

**၃၉။ ။ ပင်မမူလထေရဝါဒဂိုဏ်း ပျောက်ကွယ်သွားမှု အခြေအနေ
(ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား၏ အဆုံးအမသာသနာအစစ် ပျောက်ကွယ်
ခဲ့သော အချိန်ကာလ)**

ဒီတော့ ကနိသျှကမင်းလက်ထက် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းရဲ့ ကြေးထက်အက္ခရာ စတုတ္ထသင်္ဂါယနာ မှတ်တမ်းအရ **ပင်မမူလထေရဝါဒဂိုဏ်း**ဟာ သာသနာနှစ်(၇၀၀)ဝန်းကျင်အထိ ရှိနေသေးကြောင်း သိရှိရပါတယ်။ အဲဒီနောက် ပင်မမူလထေရဝါဒဂိုဏ်းရဲ့ မှတ်တမ်းအစအန မတွေ့ရတော့ဘဲ ပျောက်ကွယ်သွားခဲ့ပြီဖြစ်ကြောင်း သိရှိရပါတယ်။

အမှန်တကယ်အားဖြင့် **သာသနာနှစ်(၂၀၀)**မတိုင်မီကတည်းက **ပရမတ္ထသစ္စာ အဘိဓမ္မာ**အယူအဆများ ထင်ရှားစွာပေါ် ပေါက်နေပြီ ဖြစ်သဖြင့် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားဘုရားရဲ့ **အရိယသစ္စာ ကမ္မဝါဒ**ဟာ မှေးမှိန် အားနည်းနေခဲ့ပြီးဖြစ်ကြောင်း သုံးသပ်သိရှိရပါတယ်။

ဒါ့ကြောင့် **သာသနာနှစ်(၂၀၀)**နောက်ပိုင်း ဗုဒ္ဓဘာသာဂိုဏ်းကွဲ အားလုံးရဲ့သာသနာဟာ **ပရမတ္ထသစ္စာသာသနာ**ထွန်းကား လာခြင်း သာဖြစ်ပြီး ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားရဲ့ **အရိယသစ္စာသာသနာ**ဟာ ကွယ်ပျောက် လုဆဲဆဲ ရှိနေခဲ့ပြီဖြစ်ကြောင်း သုံးသပ်သိရှိရပါတယ်။

အသောကမင်းလက်ထက် **တတိယသင်္ဂါယနာ**တင်ချိန် **သာသနာနှစ် ၂၃၅(ဘီစီ၃၀၉)**မှာ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားရဲ့ **အရိယသစ္စာ** သာသနာဟာ လုံးဝ ကွယ်ပျောက်သွားခဲ့ပြီးဖြစ်ကြောင်း သုံးသပ် သိရှိရပါတယ်။

ဒါ့ကြောင့် ယနေ့ခေတ် **ဝိဘဇ္ဇဝါဒဂိုဏ်း**ရဲ့အဆက်ဖြစ်တဲ့

ထေရဝါဒဂိုဏ်းနှင့် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းရဲ့ အဆက်ဖြစ်တဲ့ မဟာယာန ဂိုဏ်းတို့ရဲ့ သာသနာဟာ ပရမတ္ထသစ္စာ သာသနာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားရဲ့ သာသနာအစစ်ဖြစ်တဲ့ အရိယသစ္စာသာသနာ လုံးဝ မဟုတ်ကြောင်း သုံးသပ် သိရှိရပါတယ်။

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားရဲ့ သာသနာအစစ်အတုကို စာပေဖြင့် တိုင်းတာ၍ မရပါ။ အသွင်သဏ္ဌာန်ဖြင့် တိုင်းတာ၍လည်း မရပါ။ နေရာအဆောက်အဦး စည်ပင်တိုးပွားမှုဖြင့်တိုင်းတာ၍လည်း မရပါ။ ဘာသာဝင်ဦးရေ အနည်းအများဖြင့် တိုင်းတာ၍လည်း မရပါ။

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားရဲ့ သာသနာအစစ်အတုကို အနှစ်သာရဖြစ်တဲ့ အရိယသစ္စာဓမ္မဖြင့်သာ တိုင်းတာ၍ ရပါတယ်။

၄၀။ ။ ထေရဝါဒဂိုဏ်း အမည်တပ်မှု ပြဿနာ

ကနိဿုကသင်္ဂါယနာတင်ပြီးနောက်ပိုင်း သာသနာနှစ်(၇၀၀) ဝန်းကျင်မှာပဲ အိန္ဒိယတောင်ပိုင်း ဆန်ချို စေတီတော်တည်ရှိရာ စေတီယပဗ္ဗတရှိ ပင်မဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းရဟန်းတော်တွေဟာ သီဟိုဠ် ကျွန်းမှာရှိတဲ့ အသောကမင်းလက်ထက်က သာသနာပြုစေလွှတ်ထားတဲ့ မဟာဝိဟာရဝါသီ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းသားတွေဆီ သွားရောက် ပေါင်းစည်းခဲ့ကြပါတယ်။ အဲဒီလို အိန္ဒိယရှိ ပင်မဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းနှင့် သီဟိုဠ်ရှိ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းတို့ ပေါင်းစည်းလိုက်တာကို အကြောင်းပြုပြီး သီဟိုဠ်ရောက် ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းစုဟာ သူတို့ကိုယ်သူတို့ 'ထေရဝါဒ ဂိုဏ်း'ဟု အမည်ပြောင်းလဲ တပ်ခဲ့ကြပါတယ်။

အဲဒီအချိန်မှာ ပြိုင်ဘက်ဖြစ်တဲ့ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းကလည်း ဂိုဏ်းကွဲပြားအားနည်းသွားခြင်း၊ အရပ်ဒေသဝေးကွာခြင်းတို့ကြောင့် ဒီလို ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းရဲ့ ထေရဝါဒဂိုဏ်းအဖြစ် အမည်တပ်တာကို

မကန့်ကွက်နိုင်ခဲ့ပါဘူး။ ပင်မမူလမဟာသံဃိကဂိုဏ်းကလည်း
ဂိုဏ်းအကွဲအပြားပြားဖြစ်ကာ ပျောက်ကွယ်သွားခဲ့ပါပြီ။

၄၁။ ။ မဟာယာနဂိုဏ်း ပေါ်ပေါက်လာပုံ

ကနိဿုကမင်းလက်ထက် သာသနာနှစ်(၆၇၀)ဝန်းကျင်
စင်ပြင်စတုတ္ထသင်္ဂါယနာမှာ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းဟာ သူတို့ကိုယ်သူတို့
'ထေရဝါဒဂိုဏ်း' လို့ အမည်တပ်ခဲ့ကြသလို ယင်းသင်္ဂါယနာနောက်ပိုင်း
သာသနာနှစ်(၇၀၀)ဝန်းကျင်မှာ သီဟိုဠ်ကျွန်း(သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ)ရှိ
ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းကလည်း သူတို့ကိုယ် သူတို့ 'ထေရဝါဒဂိုဏ်း'လို့
အမည်တပ်ခဲ့ကြပါတယ်။

ကနိဿုကသင်္ဂါယနာတင်ပြီးနောက်ပိုင်း သာသနာနှစ်(၇၀၀)ခန့်မှာ
သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းခေါင်းဆောင် အရှင်အဿဃောသဟာ “ဗုဒ္ဓစရိတ”
မည်သော ဘုရားဖြစ်ကျင့်စဉ်ကျမ်းကို စီရင်ခဲ့ပါတယ်။ ယင်းကျမ်းမှာ
'သာဝကယာန၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓယာန၊ ဗုဒ္ဓယာန' ဆိုပြီး ကျင့်စဉ်သုံးမျိုးကို
ဖော်ပြထားပါတယ်။

အဲဒီနောက် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းမှ မဇ္ဈိမိကဂိုဏ်း၊ သုတ္တန္တိကဂိုဏ်း၊
ယောဂါစာရဂိုဏ်းဆိုပြီး (၃)ဂိုဏ်း ကွဲထွက်လာခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီဂိုဏ်း(၄)
ဂိုဏ်းကိုပဲ သာသနာနှစ်(၇၀၀)ကျော်နောက်ပိုင်း အိန္ဒိယနိုင်ငံမှာ
အဘိဓမ္မာဂိုဏ်း(၄)ဂိုဏ်းလို့ ဆိုကြပါတယ်။

သာသနာနှစ်(၇၀၀)ခန့်မှာပဲ မဇ္ဈိမိကဂိုဏ်းဟာ အရှင်နာဂအဇ္ဈန
မထေရ်ဦးဆောင်ပြီး သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းမှ ခွဲထွက်လာခဲ့ပါတယ်။
မဇ္ဈိမိကဂိုဏ်းအရ သာဝကယာနနှင့် ပစ္စေကဗုဒ္ဓယာနတို့မှာ မိမိတစ်ကိုယ်
တည်းသာ နိဗ္ဗာန်ရောက်နိုင်သဖြင့် သတ္တဝါတို့ကိုမကယ်တင်နိုင်ကြောင်း၊
ဗုဒ္ဓယာနဘုရားအကျင့်သည်သာလျှင် သတ္တဝါတို့ကို ကယ်တင်နိုင်ကြောင်း၊

ဒါကြောင့် **ဗုဒ္ဓယာန**သည်သာ အမြတ်ဆုံး(မဟာယာန)ဖြစ်လို့ ဗုဒ္ဓယာနအကျင့်ကိုသာ ကျင့်ဆောင်အပ်ကြောင်း “သဒ္ဓမ္မပုဏ္ဏရိကကျမ်း” မှာ ရေးသားဖော်ပြလာခဲ့ပါတယ်။

သာသနာနှစ်(၈၀၀)ကျော်မှာ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းမှ သုတ္တန္တိက ဂိုဏ်းဟာ ခွဲထွက်လာခဲ့ပါတယ်။ **သုတ္တန္တိကဂိုဏ်း**ကို ယနေ့ခေတ် ဂျပန်နိုင်ငံမှာ “ဂျိုဂျစ်ဆုဂိုဏ်း” ဟု ခေါ်ပါတယ်။

ယောဂါစာရဂိုဏ်းဟာ သာသနာနှစ် ၃၉၄(ဘီစီ ၁၅၀)ခန့်၌ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့တဲ့ **ပတဉ္ဇလိ**မည်သော ဗြဟ္မဏဝါဒပညာရှိကြီးရဲ့ **ယောဂဝါဒ**ကို သာသနာနှစ် ၉၀၀(အေဒီ ၄၀၀)တွင် **ဗုဒ္ဓဝါဒနဲ့** ပေါင်းစပ် ဖော်ထုတ်ပြီး သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းမှခွဲထွက်ခါ “**ယောဂါစာရ ဂိုဏ်း**”ကို တည်ထောင်ခဲ့ပါတယ်။ သာသနာနှစ် (၁၀၀၀)ခန့်က **ကုမာရဂုတ္တမင်း**တည်ထောင်ခဲ့တဲ့ **နာလန္ဒာတက္ကသိုလ်ကြီး**ဟာ ယောဂါစာရဂိုဏ်းကြီးရဲ့ ဝါဒဖြန့်ချိရာ ဌာနကြီး ဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။

ယောဂါစာရဂိုဏ်းကြီးပေါ်ပေါက်လာပြီး **သာသနာနှစ် (၉၀၀)**ကျော်မှာ မဇ္ဈိမိကဂိုဏ်းရဲ့ **မဟာယာန** အယူအဆဟာ အထွတ်အထိပ်သို့ရောက်ရှိလာကာ မဟာယာနအယူအဆသစ်ကို လက်မခံတဲ့ **ထေရဝါဒ**အမည်ခံ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်း၊ သုတ္တန္တိကဂိုဏ်း၊ ယောဂါစာရဂိုဏ်းသားအချို့တို့ကို “ဟိနယာန” လို့ နှိပ်ကွပ်ခေါ်ဝေါ်ခဲ့ရာမှ ‘**မဟာယာန**’ ၊ ‘**ဟိနယာန**’လို့ ကွဲပြားစွာ ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့ပါတယ်။

အဲဒီအချိန် သီဟိုဠ်ကျွန်းနှင့် သုဝဏ္ဏဘူမိရှိ **ထေရဝါဒ**အမည်ခံ **ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်း**အဆက်များကိုလည်း **မဟာယာန**ခေါ် **မဇ္ဈိမိကဂိုဏ်း** သားတို့က ဗုဒ္ဓယာနကိုလက်မခံပါက ‘**ဟိနယာန**’ဟု ခေါ်မည်မှာ အသေအချာ ဖြစ်ပါတယ်။

အဲဒီနောက် **သာသနာနှစ်(၁၁၀၀)**ဝန်းကျင်တွင် ယောဂါစာရ

ဂိုဏ်းမှ ဝိညာဉ်တိုးတက်ရန် ဘာဝနာနည်းလမ်းများကို ဦးစားပေးရာမှ တန္တရ၊ မန္တရအယူအဆပေါ်ပေါက်လာခဲ့ပါတယ်။ တန္တရ၊မန္တရအကျင့် ကျင့်ရာမှ ‘ဝဇီရယာနဂိုဏ်း’ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ပါတယ်။ ဝဇီရယာန၏ ကျင့်ဝတ်ကို ဒုတိယနာဂအဇ္ဇနက သာသနာနှစ် ၁၁၄၄ မှ ၁၁၉၄ အတွင်း တီထွင်ခဲ့ပြီးနောက် ဝဇီရယာနဂိုဏ်းဟာ အိန္ဒိယအရှေ့ပိုင်းဒေသများ၊ ဘင်္ဂလားနယ်၊ အာသံတောင်တန်းနှင့် အိန္ဒိယအနောက်ပိုင်း ပက်ရှပ်တို့၌ ပြန့်ပွားထွန်းကားခဲ့ပါတယ်။

၄၂။ ။ ထေရဝါဒ၊ မဟာယာန၊ ဟိနယာန၊ ဝဇီရယာန ရှင်းလင်းချက်

ဒီတော့ သာသနာနှစ်(၆၇၀)ဝန်းကျင်မှာ ကနိသျှကမင်း၊ စင်ပြိုင်စတုတ္ထသင်္ဂါယနာတင်ပွဲ၌ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းဟာ သူတို့ကိုယ်သူတို့ “ထေရဝါဒဂိုဏ်း” လို့ အမည်တပ်ခဲ့ကြပါတယ်။

အဲဒီနောက် သာသနာနှစ်(၇၀၀)ဝန်းကျင်မှာ သီဟိုဠ်ကျွန်းရှိ မဟာဝိဟာရဝါသီ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းဟာ အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းမှ လာရောက်တဲ့ ပင်မဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းနဲ့ ပေါင်းစည်းပြီး သူတို့ကိုယ်သူတို့ “ထေရဝါဒဂိုဏ်း” လို့ အမည်တပ်ခဲ့ကြပါတယ်။

ဒီတော့ အိန္ဒိယမြောက်ပိုင်းရှိ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းကို “မြောက်ပိုင်း ထေရဝါဒဂိုဏ်း”၊ အိန္ဒိယတောင်ပိုင်း သီဟိုဠ်ကျွန်းရှိ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းကို “တောင်ပိုင်း ထေရဝါဒဂိုဏ်း” လို့ သုံးသပ်သတ်မှတ်ရပါတယ်။

အဲဒီနောက် သာသနာနှစ်(၉၀၀)ကျော်မှာ ထေရဝါဒအမည်ခံ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းကွဲ မဇ္ဈိမိကဂိုဏ်းမှ “မဟာယာနဂိုဏ်း” ဖြစ်လာခဲ့ပါတယ်။ မဟာယာနဂိုဏ်းဟာ ဗုဒ္ဓယာနအယူအဆကိုလက်မခံတဲ့ မည်သည့်ဗုဒ္ဓဘာသာဂိုဏ်းကိုမဆို “ဟိနယာနဂိုဏ်း” အဖြစ် သတ်မှတ်နှိပ်ကွပ်ခေါ်ဆိုပါတယ်။

ဒီတော့ မဟာယာနဂိုဏ်းမှတစ်ပါးသော **မြောက်ပိုင်းထေရဝါဒ** သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်း၊ **တောင်ပိုင်းထေရဝါဒ** ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းနှင့် ကျန်ဗုဒ္ဓဘာသာဂိုဏ်းအားလုံးကို မဟာယာနဂိုဏ်းက **“ဟိနယာနဂိုဏ်း”** အဖြစ် သတ်မှတ်မှာဖြစ်ပါတယ်။ မြောက်ပိုင်းထေရဝါဒဖြစ်တဲ့ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒ ဂိုဏ်းကိုသာ ဟိနယာနဂိုဏ်း အဖြစ်ခေါ်ဆိုတာဖြစ်တယ်။ တောင်ပိုင်းထေရ ဝါဒဖြစ်တဲ့ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းမပါဘူးလို့ ဘယ်လိုမှ ရှောင်လွှဲလို့ မရပါဘူး။ ဟိနယာနအဖြစ် အခေါ်မခံချင်ရင်တော့ ဗုဒ္ဓယာနအယူအဆကို လက်ခံရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

အဲဒီနောက် သာသနာနှစ်(၁၁၀၀)ဝန်းကျင်မှာ ယောဂါစာရဂိုဏ်းမှ တန္တရ၊မန္တရအယူအဆဖြစ်ပေါ်လာပြီး **“ဝဇီရယာနဂိုဏ်း”**အဖြစ် ခွဲထွက်လာခဲ့ပါတယ်။

ဒီတော့ သာသနာနှစ်(၁၁၀၀)ဝန်းကျင်အထိ **မြောက်ပိုင်း ထေရဝါဒ** သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်း၊ **တောင်ပိုင်းထေရဝါဒ** ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်း၊ **မဟာယာနဂိုဏ်း**၊ **ဟိနယာနဂိုဏ်း**၊ **ဝဇီရယာနဂိုဏ်း** ဆိုပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာဂိုဏ်း ကြီးတွေ စုံစုံလင်လင် ရှိနေခဲ့ပါပြီ။

၄၃။ ။ **မြောက်ပိုင်း မဟာယာနနှင့် တောင်ပိုင်း ထေရဝါဒ**

အဲဒီနောက် သာသနာနှစ်(၁၃၀၀)ဝန်းကျင်မှာ **မြောက်ပိုင်း ထေရဝါဒ** သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းဟာ **မဟာယာနဂိုဏ်း**ရဲ့ လွှမ်းမိုးမှုအောက် ရောက်ရှိခဲ့ပြီး ပျောက်ကွယ်သွားခဲ့ပါတယ်။ ဒါ့ကြောင့် အိန္ဒိယမြောက်ပိုင်း ဒေသတစ်ခုလုံးဟာ မဟာယာနဂိုဏ်းရဲ့ ထွန်းကားရာကြီး ဖြစ်သွားခဲ့ ပါတယ်။

အဲဒီအချိန် အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းဒေသရှိ **သီဟိုဠ်ကျွန်း (သီရိလင်္ကာ)** နှင့် **သုဝဏ္ဏဘူမိဒေသ(သထုံ ဝန်းကျင်ဒေသ)**မှာ **တောင်ပိုင်း**

ထေရဝါဒ မဟာဝိဟာရဝါသီ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းဟာ အလွန်ထွန်းကား ပြန့်ပွားလျက်ရှိပြီး ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းအမည်ပျောက်ကာ **ထေရဝါဒ** **ဂိုဏ်းကြီး**အဖြစ် ရပ်တည်လာခဲ့ပါတယ်။

အဲဒီအချိန်ကစပြီး **မြောက်ပိုင်း မဟာယာနဂိုဏ်း၊ တောင်ပိုင်း ထေရဝါဒဂိုဏ်း**အဖြစ် သိခြားကွဲပြားစွာ ရပ်တည်လာခဲ့ပါတယ်။

၄၄။ ။ အိန္ဒိယ၌ မဟာယာနဗုဒ္ဓဘာသာ ကွယ်ပျောက်သွားခဲ့ခြင်း

သာသနာနှစ် ၁၀၀၀(အေဒီ ၅၀၀)ကျော်မှစ၍ အိန္ဒိယပြည်မှာ မဟာယာနဗုဒ္ဓတက္ကသိုလ် အများအပြားပေါ်ထွန်းခဲ့ပါတယ်။ ယင်းတက္ကသိုလ်ကြီးများမှ တရုတ်၊ ဂျပန်နှင့် အခြားဒေသများသို့ မဟာယာနဗုဒ္ဓသာသနာကို ဖြန့်ချိခဲ့ကြပါတယ်။

သာသနာနှစ် ၁၀၀၀(အေဒီ ၅၀၀)ခန့်မှာ **နာလန္ဒတက္ကသိုလ်ကြီး**ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ပြီး မဟာယာန စာပေများကို ဗြဟ္မဏဝါဒ စာပေများနှင့် တွဲဖက်ကာ သင်ကြားပေးခဲ့ပါတယ်။ **သာသနာနှစ် (၁၇၀၀)**ကျော်မှာ **တူရကီအနွယ်ဝင် မဟာမေဒင်**တို့ စစ်တပ်ဖြင့် ဝန်းရံ၍ ရဟန်းတစ်သောင်းကျော်ကို သတ်ပစ်ကာ ပိဋကစာပေများကို မီးရှို့ပစ်ခဲ့ပါတယ်။

ဝလဘိတက္ကသိုလ်ကို အိန္ဒိယအနောက်ပိုင်းမှာ တည်ထောင်ပြီး သဗ္ဗတ္ထိဝါဒစာပေများကို နာလန္ဒတက္ကသိုလ်နှင့်အပြိုင် သင်ကြားပေးခဲ့ပါတယ်။

ဝိက္ခမသီလာတက္ကသိုလ်ကို **ပါလမင်းဆက်**မှာ ဂင်္ဂါမြစ်၏ လက်ယာဘက်တွင် တည်ထောင်ခဲ့ပါတယ်။ တက္ကသိုလ်ကျောင်းထွက်များကို ‘**ပဏ္ဍိတဘွဲ့**’ ပေးခဲ့ပါတယ်။ **သာသနာနှစ် ၁၇၄၁ (အေဒီ ၁၂၀၀)**ခန့်မှာ **ဗီဟာနယ်**ကို **မဟာမေဒင်**များသိမ်းပိုက်၍

တက္ကသိုလ်ရှိ ရဟန်းတော်အများစုကို သတ်ပစ်ခဲ့ပါတယ်။

ယင်းအချိန်မှာစ၍ အိန္ဒိယပြည် အလယ်ပိုင်း၊ မြောက်ပိုင်း၊ အနောက်ပိုင်းတို့မှာ မဟာမေဒင်ခေါ် မွတ်ဆလင်တို့၏ သိမ်းပိုက် သတ်ဖြတ်မှုတို့ကြောင့် **မဟာယာနသာသနာ**နှင့် တန္တရ၊မန္တရအနွယ်ဝင် **ဝဇီရယာနသာသနာ**ဟာ လုံးဝ ကွယ်ပျောက်သွားခဲ့ရပါတယ်။

အိန္ဒိယပြည် တောင်ပိုင်းဒေသတွေမှာတော့ **သာသနာနှစ်သုဝေဝ (အေဒီ ၈၀၀)**ခန့်ကပင် ဗြဟ္မဏဘာသာ **ဟိန္ဒူပဏ္ဍိတ်ကြီး ရှုံကရကျာလယ(ရှုံကရစရိယ)**ကို ဝါဒရေးရာမယှဉ်နိုင်ဘဲ တိမ်းရှောင် ခဲ့ကြရသောကြောင့် **မဟာယာနသာသနာ**နှင့် တန္တရ၊မန္တရအနွယ်ဝင် **ဝဇီရယာနသာသနာ**ဟာ လုံးဝ ကွယ်ပျောက်သွားခဲ့ရပါတယ်။ (ယင်း ရှုံကရကျာလယလက်ထက်မှစ၍ ဗြဟ္မဏဘာသာမှ **ဟိန္ဒူဘာသာ** ဖြစ်လာတယ်လို့ အထူးမှတ်ပါ။)

အဲဒီနောက် မဟာယာနဗုဒ္ဓဘာသာဟာ အိန္ဒိယနိုင်ငံမှာ အပြီးတိုင် ကွယ်ပျောက်သွားခဲ့ရပြီး အခြားနိုင်ငံများသို့ ထွက်ပြေးရောက်ရှိ သွားခဲ့ပါတယ်။ မဟာမေဒင်တို့ရဲ့ဘေးမကျရောက်မီ ရောက်ရှိနေတဲ့ နိုင်ငံများနှင့် ထွက်ပြေးပြီးမှ ရောက်ရှိလာသောနိုင်ငံများမှာ နီပေါလ်၊ ဆစ်ကင်း၊ ဘူတန်၊ တိဗက်၊ တရုတ်၊ ကိုရီးယား၊ ဂျပန်၊ မွန်ဂိုလီးယား၊ မန်ချူးရီးယား၊ ဆိုက်ဗေးရီးယားနှင့် ရုရှားမြောက်ပိုင်း တိုင်းပြည်များ ဖြစ်ပါတယ်။

၄၅။ ။ စတုတ္ထသင်္ဂါယာတင်ပြီး နောက်ပိုင်း သီဟိုဠ်ကျွန်း ဗုဒ္ဓသာသနာ ရေး အခြေအနေ

အသောကမင်းကြီးစေလွှတ်ခဲ့တဲ့ သာသနာပြုအဖွဲ့ **ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ** ကိုဏ်းဟာ **ဒေဝါနံပိယတိဿမင်း** တည်ဆောက်ပေးခဲ့တဲ့ မဟာဝိဟာရ

ကျောင်းကြီးမှာ သီတင်းသုံးခဲ့ကြပါတယ်။

သာသနာနှစ် ၄၅၀ (ဘီစီ၉၄)မှာ ဝဇ္ဇဂါမဏိမင်းလက်ထက်မှာ သီဟိုဠ်ကျွန်း(သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ)ရှိ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းဟာ ပေထက်အကွာရာ စတုတ္ထသင်္ဂါယနာ တင်ခဲ့ပါတယ်။

သာသနာနှစ်၄၅၅ (ဘီစီ ၈၉)မှာ ဝဇ္ဇဂါမဏိမင်းကိုးကွယ်တဲ့ အဘယဂိရိကျောင်း ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်း သံဃာတို့နှင့် ပင်မမဟာဝိဟာရ ကျောင်း ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းသံဃာတို့ အချင်းများရာမှ “အဘယဂိရိ ဝါသီဂိုဏ်း” ခွဲထွက်လာခဲ့တယ်။ ကျန်ခဲ့တဲ့ ပင်မမဟာဝိဟာရ ကျောင်းသံဃာတွေကို “မဟာဝိဟာရဝါသီဂိုဏ်း”လို့ သတ်မှတ် ခဲ့ပါတယ်။ နှစ်ဂိုဏ်းလုံးဟာ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းကွဲတွေ ဖြစ်ခဲ့ကြပါတယ်။

အဘယဂိရိဝါသီ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းသားတွေဟာ ရှေးရှေး ဗုဒ္ဓဘာသာဂိုဏ်းကွဲ ဓမ္မရုစိဂိုဏ်းရဲ့ သက္ကတဘာသာ ဓမ္မဝိနယတွေကို သင်ကြားကြတာကြောင့် ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းမှ ဆန့်ကျင်ဘက် ဓမ္မရုစိ ဂိုဏ်းဝင်တွေ ဖြစ်သွားခဲ့ပါတယ်။ ယင်းဓမ္မရုစိဂိုဏ်းမှ ဝေတုလ္လဂိုဏ်း ခွဲထွက်ပြန်ပါတယ်။

သာသနာနှစ် ၇၀၀(အေဒီ ၁၅၆)ဝန်းကျင်မှာ သီဟိုဠ်ကျွန်းရှိ ပင်မမဟာဝိဟာရဝါသီ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ ဂိုဏ်းဟာ အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းမှ လာရောက်တဲ့ ပင်မဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းနဲ့ ပေါင်းစည်းပြီး သူတို့ကိုယ်သူတို့ “ထေရဝါဒဂိုဏ်း”လို့ အမည်တပ်ခဲ့ကြပါတယ်။

သာသနာနှစ် ၈၂၉(အေဒီ ၂၈၅)မှာ မဟာသေနမင်း လက်ထက် မဟာဝိဟာရကျောင်းတိုက်ကြီးထဲ ဇေတဝန်ကျောင်း တိုက်တည်ဆောက်ကာ သီးခြား ရဟန်းတော်များ သီတင်းသုံးရာမှ “ဇေတဝန်ဝါသီဂိုဏ်း” ပေါ်ပေါက်လာခဲ့တယ်။

ဒီလိုနဲ့ တောင်ပိုင်းထေရဝါဒ မဟာဝိဟာရဝါသီ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ

ဂိုဏ်း၊ အဘယဂိရိဝါသီ ဓမ္မရစိဂိုဏ်း၊ ဇေတဝနဝါသီဂိုဏ်း ဆိုပြီး သီဟိုဠ်ကျွန်းမှာ ဗုဒ္ဓဘာသာဂိုဏ်းကွဲသုံးခု ထင်ရှားစွာပေါ်ပေါက်လာခဲ့ပါတယ်။

၄၆။ ။ သီဟိုဠ်အဋ္ဌကထာကျမ်းများနှင့် ဒီပဝင်ကျမ်း

သာသနာနှစ်(၆၇၀)ဝန်းကျင်မှာ အိန္ဒိယမြောက်ပိုင်း ထေရဝါဒအမည်ခံ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းဟာ ပိဋကအဖွင့် ဝိဘာသာကျမ်းများကို သက္ကတဘာသာဖြင့် စီရင်ခဲ့ကြပါတယ်။

သာသနာနှစ်(၇၀၀)ကျော်မှာ သီဟိုဠ်ကျွန်းမှာရှိတဲ့ တောင်ပိုင်း ထေရဝါဒအမည်ခံ မဟာဝိဟာရဝါသီ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းကလည်း ပိဋကအဖွင့် အဋ္ဌကထာကျမ်းများကို သီဟိုဠ်ဘာသာဖြင့် စီရင်ခဲ့ကြပါတယ်။ သီဟိုဠ်ဘာသာဖြင့် စီရင်ခဲ့တဲ့ ရှေးအဋ္ဌကထာကျမ်းတွေဟာ မဟာအဋ္ဌကထာကျမ်း၊ မဟာပစ္စရိအဋ္ဌကထာကျမ်း၊ ကုရုနီအဋ္ဌကထာကျမ်း အားဖြင့် (၃)ကျမ်းရှိပါတယ်။

သာသနာနှစ်(၈၀၀) မှ (၉၀၀)ကြားမှာ သီဟိုဠ် ဒီပဝင်ကျမ်း ပေါ်ပေါက်ခဲ့ပါတယ်။ အကြောင်း ကတော့ အဘိဓမ္မာခုနစ်ကျမ်းထဲမှာ ကထာဝတ္ထုကျမ်း ထည့်သင့်၊မထည့်သင့် အငြင်းပွားရာမှ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့တယ်လို့ ယူဆရပါတယ်။

၄၇။ ။ သုဝဏ္ဏဘူမိနှင့်အဋ္ဌကထာဆရာ အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသအကြောင်း

အသောကမင်းကြီးစေလွှတ်တဲ့ ထေရဝါဒဂိုဏ်းကွဲ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းရဲ့သာသနာပြုအဖွဲ့(၉)ဖွဲ့ထဲက သုဝဏ္ဏဘူမိ (သထုံဝန်းကျင်ဒေသ၊ မြန်မာမုတ္တမပင်လယ်ကွေ့)ကို သာသနာပြု တာဝန်ကျတာကတော့ အရှင်သောဏမထေရ်နှင့် အရှင်ဥတ္တရမထေရ်တို့

ဦးဆောင်တဲ့အဖွဲ့ ဖြစ်ပါတယ်။ သာသနာနှစ်(၂၃၆)မှာ ရောက်ရှိပြီး သာသနာနှစ်(၉၅၀)ကျော်အထိ သုဝဏ္ဏဘူမိဒေသတွင် ဂိုဏ်းကွဲပြား မှုမရှိဘဲ တတိယသင်္ဂါယနာ တင်သည့်အတိုင်း **ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်း** အယူအဆဖြစ်တဲ့ **ပိဋကတ်သုံးပုံ**ကို နှုတ်ငုံဆောင်ပြီး လက်ဆက်ကမ်း နေခဲ့ကြပါတယ်။

သာသနာနှစ် ၉၆၅(အေဒီ ၄၂၁)မှာ သုဝဏ္ဏဘူမိသထုံဒေသ၌ စာပေပိဋကတ်မရှိသဖြင့် **ရာမညတိုင်း** သထုံပြည်ရှင် **ဓမ္မပါလမင်း** လက်ထက်မှာ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ သွားရောက်ကူးယူခဲ့ရန် **အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသ** အား တာဝန်ပေးခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီအချိန် ရာမညတိုင်း သထုံပြည်မှာ **ဓမ္မပါလမင်း**၊ သီဟိုဠ်ကျွန်းမှာ **မဟာနာမ်မင်း**၊ မြန်မာပြည်အထက်ပိုင်း ပုဂံမှာ **ကြောင်ချူရစ်မင်း** အုပ်ချုပ်နေချိန် ဖြစ်ပါတယ်။

အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသဟာ သထုံဗောဓိပင်မှ မနီးမဝေးသော **ဃောသရွာ**မှ **ကေသီ**မည်သောပုဏ္ဏားမ၏သားဖြစ်ပြီး ဆေးကျမ်း တတ်၊ဗေဒင်အတတ်တို့ကို ပါရဂူမြောက် တစ်ဖက်ကမ်းခတ် တတ်မြောက်သော ပုဏ္ဏားလူလင် ဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီနောက် **အရှင်ရေဝတမထေရ်**ထံ **ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်း**ရဲ့ ဗုဒ္ဓဘာသာအယူဆများကို ဆွေးနွေးသင်ယူခဲ့ရပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာရဟန်းတော် ဖြစ်လာခဲ့ပါတယ်။

၄၈။ ။ အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသ၏ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းအကြောင်း

ဒါ့ကြောင့် ဆရာမထေရ်နှင့် ဓမ္မပါလမင်းတို့ရဲ့ တာဝန်ပေး ချက်အရ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ သွားရောက်ခဲ့ပါတယ်။ သီဟိုဠ်ကျွန်း ရောက်တဲ့အခါ မဟာဝိဟာရဝါသီ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းခေါင်းဆောင် **အရှင်သံဃပါလမထေရ်**ထံထပ်မံပြီး **တောင်ပိုင်းထေရဝါဒ မဟာဝိဟာရဝါသီ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်း**အကြောင်းကို သင်ယူခဲ့ကာ

“ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်း”ကို ပြုစုခဲ့ပါတယ်။

ယင်းဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းဟာ အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသမထေရ်ရဲ့ လက်စွမ်းကျမ်းဖြစ်ပြီး သာသနာနှစ် (၂၃၅)တွင် ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော ကထာဝတ္ထုကျမ်း၊ သာသနာနှစ်(၅၀၀)ခန့်တွင် ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော မိလိန္ဒပဉ္စာကျမ်းတို့၏ **ဩဇာခံကျမ်း** ဖြစ်ပါတယ်။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းဟာ မဟာဝိဟာရဝါသီ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းရဲ့ အယူအဆ သဘောတရားသာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားရဲ့ **အရိယသစ္စာ**နှင့် ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းရဲ့ **ပရမတ္ထသစ္စာ**တို့မှာ လုံးဝ ကွဲပြားခြားနားကြောင်း၊ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ ဂိုဏ်းရဲ့အယူအဆတွေဟာ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားရဲ့ **ဝါဒစစ်စစ်** မဟုတ်ကြောင်း အထက်၌ ရှင်းလင်းခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါတယ်။

ဒါကြောင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းဟာ ပရမတ္ထသစ္စာကို ဖော်ကျူး သောကျမ်းသာဖြစ်ပြီး ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားရဲ့ **အရိယသစ္စာ**ကို အစအနပါမကျန်အောင် **ဖျောက်ဖျက်ပစ်သောကျမ်း** ဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။ အမှန်စင်စစ်မှာ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားရဲ့ **အရိယသစ္စာသဘောတရား**ဟာ **တတိယသင်္ဂါယနာ**တင်စဉ်ကတည်းက လုံးဝ ကွယ်ပျောက်သွားခဲ့ပြီး စကားအဖြစ်မျှသာကျန်ရှိနေခဲ့တာကြောင့် ကျမ်းပြုဆရာ အရှင်ဗုဒ္ဓ ဃောသဟာ “**အရိယသစ္စာ**” ဆိုတာကို စကားအသံမျှသာကြားဖူးခဲ့ပြီး နားမလည်နိုင်ခဲ့ပါ။

ဒီတော့ အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသမထေရ်ဟာ သူသိမြင်နာလည်တဲ့ **ပရမတ္ထသစ္စာသဘောတရား**နှင့်အညီ **သစ္စာလေးပါးအကြောင်း၊ သတ္တဝါအကြောင်း၊ ပဋိသန္ဓေအကြောင်း၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သံသရာ** အကြောင်းတို့ကို ဝေဝေဆာဆာဖြင့် စိကာပတ်ကုံး ဖွဲ့နွဲ့ဖော်ကျူး ဖွင့်ဆို ရေးသားစီရင်ခဲ့ပါတယ်။

ဒါ့ကြောင့် အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသမထေရ်ဟာ သူ့ရဲ့ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းမှာပဲ

အရိယသစ္စာကိုလည်းကောင်း၊ သတ္တဝါဆိုတာကိုလည်းကောင်း၊ ဘဝကူးပဋိသန္ဓေဆိုတာကိုလည်းကောင်း၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သံသရာ ဆိုတာကိုလည်းကောင်း နားလည်ရန် အလွန်ခဲယဉ်းလှကြောင်း ဖွင့်ဟဝန်ခံပြီးတွားခဲ့ပါတယ်။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းဟာ အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသမထေရ် ပထမဆုံးရေးသားစီရင်ခဲ့တဲ့ ကျမ်းဖြစ်ပါတယ်။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၅၃။)

ပြီးတော့ အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသဟာ ပိဋကတ်ပါဠိတော်တွေကို ဖွင့်ဆိုခဲ့ပေမယ့် သူဟာ ဗုဒ္ဓအလိုတော်ကို သိရှိသူမဟုတ်၊ သောတာပန် အရိယာအဆင့်ကလေးမျှတောင် မဟုတ်၊ ပုထုဇဉ်စစ်စစ်သာဖြစ်ကြောင်း သူ့ရဲ့ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းပြီးနိဂုံး(သီဟိုဠ်မှု)မှာ ဆုတောင်းဂါထာလေးနဲ့ဝန်ခံပြီး သတိပေးသွားခဲ့ပါသေးတယ်။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၃၅၆။)

ဒါပေမယ့် ယနေ့ခေတ် ထေရဝါဒဂိုဏ်းကြီးကတော့ အရှင်ဗုဒ္ဓ ဃောသမထေရ်ကို ဗုဒ္ဓအလိုတော် သိသူ ဗုဒ္ဓမတ္တညူအဖြစ် ပိဋကတ်စာပေလောကမှာ အမွှမ်းတင် ချီးကျူးလက်ခံထားကြပါတယ်။

၄၉။ ၊ အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသမထေရ်၏အဋ္ဌကထာကျမ်းသစ်များ

အကြောင်း

အဲဒီနောက် အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသမထေရ်ဟာ မဟာဝိဟာရဝါသီ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းမှ အရှင်ဗုဒ္ဓမိတ္တမထေရ်ထံ သီဟိုဠ်ဘာသာ ဖြင့်ပြုစုထားသော မဟာအဋ္ဌကထာ၊ မဟာပစ္စရိအဋ္ဌကထာ၊ ကုရုန္တိ အဋ္ဌကထာတို့ကို သင်ယူ၍ နည်းမှီကာ မာဂပေါဠိဘာသာဖြင့် အဋ္ဌကထာကျမ်းသစ်များ ရေးသားစီရင်ခဲ့ပါတယ်။

အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသမထေရ်ဟာ အရိယသစ္စာကို မသိနားမလည် သည့်အားလျော်စွာ သူသိမြင်နားလည်တဲ့ ပရမတ္ထသစ္စာနှင့်အညီ ပိဋကတ်ပါဠိတော်တွေကို ဖွင့်ဆိုခဲ့ပါတယ်။ မဟာဝိဟာရဝါသီ

ဝိဘဇ္ဇဝါဒီတို့ရဲ့ အယူအဆအတိုင်းသာ ဖွင့်ဆိုခဲ့ပါတယ်။ အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသမထေရ်ဟာ ဆရာမထေရ်တို့ညွှန်ပြတဲ့ ပရမတ္ထသစ္စာ သဘောတရားကိုသာ နားလည်သိမြင်ပြီး အရိယသစ္စာသဘောတရားကို ဆရာမထေရ်တို့ကလည်း မညွှန်ပြနိုင်၊ မိမိလည်းထိုးထွင်းမသိနိုင်သဖြင့် “အရိယသစ္စာ သဘောတရားကို ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား ဟောမှ ဟောပါလေစ” လို့ သံသယဝင်ခဲ့ကြောင်း သုံးသပ်သိရှိရပါတယ်။

ဒါ့ကြောင့် အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသမထေရ်ဟာ “ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားသည် သမုတိသစ္စာ၊ ပရမတ္ထသစ္စာ နှစ်ပါးကိုသာ ဟောသည်၊ တတိယမြောက် အရိယသစ္စာကို မဟော” လို့ ပြတ်ပြတ်သားသား ဆုံးဖြတ်ချက်ချပြီး သူ့ရဲ့ အဋ္ဌကထာကျမ်းသစ်တွေထဲမှာ မှတ်တမ်းတင်ရေးသားခဲ့ပါတယ်။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၊ ၃၁၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၁၊ ၁၄၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂၊ ၇၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁၊ ၇၄။)

ဒီလိုနဲ့ အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသမထေရ်ဟာ ပိဋကတ်ပါဠိတော်ကျမ်းများကို ကူးယူပြီး ဝိသုဒ္ဓမဂ်ကျမ်းနှင့်တကွ အဋ္ဌကထာကျမ်းသစ်များကို ဖွင့်ဆိုရေးသားစီရင်ခဲ့ကာ လှေဖြင့်သယ်ဆောင်ပြီး သုဝဏ္ဏဘူမိ(သထုံဝန်းကျင်ဒေသ)ကို ရောက်ရှိလာခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီနောက် သာသနာနှစ် ၁၀၀၀ကျော် (အေဒီ ၅ရာစု)မှစ၍ သုဝဏ္ဏဘူမိ မွန်သထုံဒေသနှင့် သီဟိုဠ်ကျွန်းနိုင်ငံတို့ဟာ မဟာဝိဟာရဝါသီ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ ထေရဝါဒဂိုဏ်းရဲ့ ပိဋကတ်စာပေများ ထွန်းကားပြန့်ပွားရာဌာနကြီး ဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။

၅၀။ ။ **အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသနောက်ပိုင်း သီဟိုဠ်ကျွန်း ဗုဒ္ဓသာသနာရေးအခြေအနေ**

သာသနာနှစ် ၉၇၆(အေဒီ ၄၃၂)မှာ သထုံ အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသမထေရ်ပြီးနောက် (၁၁)နှစ်ခန့်နောက်ကျပြီး သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ရောက်ရှိလာတဲ့ တရုတ်ရဟန်းတော် ဖာဟိယန်ဟာ အဘယဂီရိဝါသီ

ဓမ္မရုစိဂိုဏ်းမှ သက္ကတပိဋကတ်တော်များကို တရုတ်ပြည်သို့ ကူးယူသွားခဲ့ပါတယ်။

အဲဒီနောက် သီဟိုဠ်ကျွန်းမှာ ဗုဒ္ဓဘာသာဂိုဏ်းကြီး(၃)ဂိုဏ်းဟာ အရှိန်ကောင်းကောင်းဖြင့် ဆက်လက် ထွန်းကားနေခဲ့ပါတယ်။

သာသနာနှစ်(၁၃၀၀)ဝန်းကျင်မှာ **မြောက်ပိုင်းထေရဝါဒ** သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းဟာ **မဟာယာနဂိုဏ်း**ရဲ့ လွှမ်းမိုးမှုအောက်ရောက်ရှိခဲ့ပြီး ပျောက်ကွယ်သွားခဲ့တာကြောင့် သီဟိုဠ်ကျွန်းနှင့် သုဝဏ္ဏဘူမိရှိ **တောင်ပိုင်းထေရဝါဒ** မဟာဝိဟာရဝါသီ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းကြီးဟာ **“ထေရဝါဒဂိုဏ်းကြီး”**အဖြစ် သီးခြားကွဲပြားစွာ ရပ်တည်နေခဲ့ပါပြီ။ ဒါ့ကြောင့် အဲဒီအချိန်ကစပြီး **“မြောက်ပိုင်း မဟာယာန၊ တောင်ပိုင်း ထေရဝါဒ”** အဖြစ် သတ်မှတ်ခေါ်ဆိုလာခဲ့ကြပါတယ်။

သာသနာနှစ် ၁၇၀၀ (အေဒီ ၁၁၅၆)မှာ ပရက္ကမဗာဟု **မင်း**လက်ထက်မှာ **တောင်ပိုင်းထေရဝါဒ** မဟာဝိဟာရဝါသီ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ ဂိုဏ်းတစ်ခုသာထားရှိပြီး ကျန်(၂)ဂိုဏ်းရှိ ရဟန်းတော်များကို လူထွက်စေခဲ့ပါတယ်။ ယင်းမင်းလက်ထက်မှာ ဇေတဝန်ကျောင်းသစ်ကြီးကို ထပ်မံတည်ဆောက်ပြီး **သထုံအရှင် ဗုဒ္ဓဃောသမထေရ်** ဖွင့်ဆိုခဲ့တဲ့ အဋ္ဌကထာကျမ်းသစ်များကို ထပ်မံပြီး **ဋီကာကျမ်းသစ်များ**အဖြစ် ဖွင့်ဆိုရေးသားစီရင်ခဲ့တဲ့အပြင် အဋ္ဌကထာပြန်ဖို့ ကျန်ရှိနေသေးတဲ့ ပိဋကတ်ပါဠိတော်များကိုလည်း **အဋ္ဌကထာကျမ်းသစ်များ** ဖွင့်ဆိုရေးသားစီရင်ခဲ့ပါတယ်။

သာသနာနှစ် ၂၀၀၄(အေဒီ ၁၄၆၀)ကျော်မှာ **မြန်မာနိုင်ငံ** ရာမညတိုင်း ဟံသာဝတီ(ပဲခူး)ပြည်ရှင် **ဓမ္မစေတီမင်း**လက်ထက်မှာ သထုံမှ ပြန့်ပွားရောက်ရှိလာတဲ့ မဟာဝိဟာရဝါသီ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ ထေရဝါဒဂိုဏ်းအဆက် ရဟန်းတော် ၂၂ပါး၊ သာမဏေ ၂၂ ပါးတို့

သီဟိုဠ်ကျွန်းနိုင်ငံသို့ ရောက်ရှိလာပြီး လူဝတ်လဲကာ သီဟိုဠ်ရှိ ကလျာဏီရေသိမ်တော်တွင် သီဟိုဠ်ရောက်ရှေးရှေးမဟိန္ဒအနွယ်ဝင် မဟာဝိဟာရဝါသီ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ ထေရဝါဒဂိုဏ်းရဟန်းများထံ ရဟန်းသစ် အဖြစ် ခံယူခဲ့ကြပါတယ်။

အဲဒီနောက် နိုင်ငံရေးအခြေအနေကြောင့် သီဟိုဠ်ကျွန်းရှိ မဟာဝိဟာရဝါသီ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ ထေရဝါဒဂိုဏ်းကြီးဟာ အားနည်း မှေးမှိန်လာခဲ့ပါတယ်။

သာသနာနှစ် ၂၂၈၉(အေဒီ ၁၇၄၅)မှာ ကိတ္တိသီရိရာဇ သီဟမင်းလက်ထက် သီဟိုဠ်ကျွန်းနိုင်ငံ၌ ရဟန်းသံဃာများ ရှားပါးသဖြင့် ယိုးဒယား(ထိုင်းနိုင်ငံ)မှ မဟာဝိဟာရဝါသီ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ ထေရဝါဒ ဂိုဏ်း အဆက်ရဟန်းများ သာသနာပြုစေခဲ့ရာမှ “သျှမ်းဂိုဏ်း (သျှာမနိကာယ)” ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ပါတယ်။

သာသနာနှစ် ၂၃၄၄(အေဒီ ၁၈၀၀)မှာ သီဟိုဠ်ရှိ သာမဏေ (၆)ပါးနှင့် ဥပါသကာတစ်ယောက်တို့ မြန်မာနိုင်ငံ အမရပူရမြို့ တော်သို့သွားရောက်ကာ ဆင်ကြိုရွှေဂူသိမ်၌ မဟာဝိဟာရဝါသီ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ ထေရဝါဒဂိုဏ်းအဆက် အရှင်ဉာဏာဘိဝံသမထေရ်ကို ဥပဇ္ဈာယ်ပြု၍ ရဟန်းအဖြစ် ခံယူခဲ့ကြပြီ သီဟိုဠ်သို့ပြန်လည် သာသနာပြုရာမှ “အမရပူရဂိုဏ်း(အမရပူရနိကာယ)” ပေါ်ပေါက် လာခဲ့ပါတယ်။

သာသနာနှစ် ၂၄၀၆(အေဒီ ၁၈၆၂)မှာ သီဟိုဠ်မှ အရှင်ဓမ္မာ လင်္ကာရမထေရ်၊ အရှင်သုမနတိဿမထေရ် တို့ဦးဆောင်တဲ့ ရဟန်း(၁၇)ပါးဟာ ရာမညတိုင်း၊ ပဲခူးမြို့သို့ကြွရောက်လာခဲ့ပြီး ရန်ကုန်မြို့မှ မဟာဝိဟာရဝါသီ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ ထေရဝါဒဂိုဏ်းအဆက် အရှင်သဒ္ဓမ္မဓရမထေရ်ကို ဥပဇ္ဈာယ်ပြု၍ ပဲခူးကလျာဏီသိမ်တော်

တွင် သိက္ခာသစ်တင်ယူခဲ့ကြပြီး သီဟိုဠ်သို့ ပြန်လည်သာသနာပြုရာမှ “ရာမညဂိုဏ်း(ရာမညနိကာယ)” ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ပါတယ်။

အဲဒီအချိန်မှစပြီး ယခုမျက်မှောက်အချိန်အထိ သီဟိုဠ်ကျွန်း (သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ)မှာ သျှမ်းဂိုဏ်း၊ အမရပူရဂိုဏ်း၊ ရာမညဂိုဏ်းတွေဟာ မဟာဝိဟာရဝါသီ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ ထေရဝါဒဂိုဏ်းကြီးအဖြစ် ဆက်လက် ထွန်းကားပြန့်ပွားလျက် ရှိပါတယ်။

၅၁။ ။ အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသနောက်ပိုင်း သုဝဏ္ဏဘူမိဒေသ ဗုဒ္ဓသာသနာ ရေး အခြေအနေ

သာသနာနှစ် ၉၇၀(အေဒီ ၄၂၆)ဝန်းကျင်မှာ သထုံအရှင်ဗုဒ္ဓ ဃောသမထေရ်ဟာ ပိဋကတ်ပါဠိတော် ကျမ်းများကိုကူးယူပြီး ဝိသုဒ္ဓမဂ်ကျမ်းနှင့်တကွ အဋ္ဌကထာကျမ်းသစ်များကို ဖွင့်ဆိုရေးသား စီရင်ခဲ့ကာ လှေဖြင့်သယ်ဆောင်ပြီး သုဝဏ္ဏဘူမိ(သထုံဝန်းကျင်ဒေသ)ကို ရောက်ရှိလာခဲ့ပါတယ်။

အဲဒီနောက် သာသနာနှစ် ၁၀၀၀ ကျော်(အေဒီ ၅ရာစု)မှစ၍ သုဝဏ္ဏဘူမိ မွန်သထုံဒေသနှင့် သီဟိုဠ်ကျွန်းနိုင်ငံတို့ဟာ မဟာဝိဟာရ ဝါသီ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ ထေရဝါဒဂိုဏ်းရဲ့ ပိဋကတ်စာပေများ ထွန်းကား ပြန့်ပွားရာဌာနကြီး ဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။

ယင်းအချိန် မြန်မာနိုင်ငံအထက်ပိုင်း ပုဂံပြည်၊ သရေ ခေတ္တရာပြည်၊ ဟန်လင်းပြည်နယ်တွေမှာ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းကွဲ ယောဂါစာရဂိုဏ်းအဆက် ဝဇီရယာနအနွယ်ဝင်ရဟန်းတော်များ ကြီးစိုးထွန်းကား ပြန့်ပွားနေပါတယ်။

သာသနာနှစ်၁၅၈၉(အေဒီ ၁၀၄၅)ဝန်းကျင်မှာ မြန်မာနိုင်ငံ အထက်ပိုင်း ပုဂံပြည်ရှင် အနော်ရထာ မင်းစောဟာ သထုံမှကြွလာတဲ့

မွန်ရဟန်းတော် အရှင်ဓမ္မဒဿီ (ရှင်အရဟံ) နှင့်တွေ့ဆုံပြီး **မဟာဝိဟာရဝါသီ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ ထေရဝါဒဂိုဏ်း**ကို ကိုးကွယ်လာခဲ့ပါတယ်။ ဝဇီရယာနအနွယ် ဝင်ရဟန်းတော်တွေကို အပြင်းအထန် နှိပ်ကွပ်ကာ လူထွက်စေခဲ့ပါတယ်။ ဝဇီရယာနအနွယ် ဝင်ရဟန်းတော်ရဲ့ နတ်ကိုးကွယ်မှု အယူဝါဒကိုလည်း တွန်းလှန်ပစ် ခဲ့ပါတယ်။

သာသနာနှစ် ၁၅၉၀(အေဒီ ၁၀၄၆)ဝန်းကျင်မှာ မြန်မာနိုင်ငံအထက်ပိုင်း ပုဂံပြည်ရှင် **အနော်ရထာ မင်းစော**ဟာ သုဝဏ္ဏဘူမိမွန် **သထုံပြည်ရှင် မနုဟာမင်း**ထံ ပိဋကတ်စာပေများတောင်းယူရာမှ စစ်ပွဲဖြစ်ကာ အနိုင်ရသဖြင့် သထုံပြည်ရှိ ပိဋကတ်စာပေများနှင့် **မဟာဝိဟာရဝါသီ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ ထေရဝါဒဂိုဏ်း**ဝင် ရဟန်းတော်များကို ပုဂံသို့ ပင့်ဆောင်လာခဲ့ရာမှ မြန်မာနိုင်ငံအထက်ပိုင်း ပုဂံပြည်မှာ **မဟာဝိဟာရဝါသီ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ ထေရဝါဒဂိုဏ်း** သာသနာထွန်းကားပြန့်ပွားခဲ့ပါတယ်။

ယင်း သာသနာနှစ် ၁၅၉၀(အေဒီ ၁၀၄၆)ဝန်းကျင်မှစ၍ **မဟာဝိဟာရဝါသီ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ ထေရဝါဒ ဂိုဏ်း**ရဲ့သာသနာဟာ သုဝဏ္ဏဘူမိ **သထုံပြည်**မှ မြန်မာနိုင်ငံအထက်ပိုင်း **ပုဂံ**နှင့် **ယိုးဒယား** (ထိုင်းနိုင်ငံ)، **ကမ်ပူချား**(ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံ၊ **လော**(လာအိုနိုင်ငံ)များသို့ ပြန့်ပွားခဲ့ကြောင်း သုံးသပ် သိရှိရပါတယ်။

သာသနာနှစ် ၁၇၀၆(အေဒီ ၁၁၆၂)မှာ ပုဂံမင်းဆက် **မင်းယဉ် နရသင်္ခ(နရသူ)**လက်ထက် သထုံရှင်အရဟံပြီးလျှင် ဒုတိယအထင်ရှားဆုံး သထုံ**အရှင်ဥတ္တရာဇိဝမထေရ်**ဟာ **ဆပွဒသာမဏေ**နှင့်အတူ သီဟိုဠ်ကျွန်း နိုင်ငံသို့ကြွရောက်သွားခဲ့ပြီး ဆပွဒသာမဏေဟာ သီဟိုဠ်ကျွန်းမှာ (၁၇)နှစ်ကြာနေထိုင်ခဲ့ပါတယ်။အဲဒီနောက် ပုဂံမင်းဆက် **နရပတိ စည်သူမင်း**လက်ထက်ရောက်တဲ့အခါ ဆပွဒမထေရ်ဟာ နောက်ပါ သီဟိုဠ်သားမထေရ်များနှင့်အတူ ပုဂံပြည်ကို ပြန်ကြွလာခဲ့ပါတယ်။

နရပတိစည်သူမင်းဟာ သီဟိုဠ်သား ရဟန်းတော်များကိုကြည်ညိုရာမှ မဟာဝိဟာရဝါသီ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ ထေရဝါဒဂိုဏ်းကြီးအတွင်း၌ **ပုရိမသံဃာဂိုဏ်း၊ မစ္ဆာသံဃာဂိုဏ်း**ဆိုပြီး (၂)ဂိုဏ်းကွဲသွားခဲ့ပါတယ်။

ပုဂံမင်းဆက်ပျက်စီးသွားပြီးနောက် အုပ်ချုပ်ရေးတိုင်းပြည်များ ကွဲပြားသွားခဲ့ပါတယ်။

သာသနာနှစ် ၁၈၈၄(အေဒီ ၁၃၀)မှာ ပင်းယမင်းဆက် ဥစ္စနာမင်းကြီးဟာ စကား(၇)ကျောင်း ဆောက်လုပ်ပြီး တင်လှူရာမှ ဂါမဝါသီ ပွဲကျောင်းဂိုဏ်း၊ အညရဝါသီဂိုဏ်းဆိုပြီး ကွဲပြားသွားခဲ့ပါတယ်။

သာသနာနှစ် ၂၀၀၄(အေဒီ ၁၄၆၀)မှာ ရာမညတိုင်း ဟံသာဝတီ(ပဲခူး)ပြည်ရှင် **ဓမ္မစေတီမင်း** လက်ထက် မဟာဝိဟာရဝါသီ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ ထေရဝါဒဂိုဏ်းကြီးဟာ **(၆)ဂိုဏ်း**ကွဲနေခဲ့ပါတယ်။ ဒါ့ကြောင့် ဓမ္မစေတီမင်းဟာ ရဟန်းတော် ၂၂ပါး၊ သာမဏေ ၂၂ပါးတို့ သီဟိုဠ် ကျွန်းနိုင်ငံသို့စေလွှတ်ပြီး လူဝတ်လဲကာ သီဟိုဠ်ရှိ ကလျာဏီရေသိမ် တော်တွင် သီဟိုဠ်ရောက်ရှေးရှေး**မဟိန္ဒအနွယ်**ဝင် မဟာဝိဟာရဝါသီ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ ထေရဝါဒဂိုဏ်းရဟန်းများထံ ရဟန်းသစ်အဖြစ်ခံယူစေ ခဲ့ကြပါတယ်။

အဲဒီနောက် သီဟိုဠ်ပြန်ရဟန်းတော်များနဲ့ **ပဲခူးကလျာဏီ သိမ်တော်ကြီး**အပါအဝင် ရာမညတိုင်း တစ်ခုလုံး၌ သိမ်ပေါင်း(၃၉၇)သိမ် သမုသ်ခဲ့ပြီး **ယိုးဒယား**(ထိုင်းနိုင်ငံ)အပါအဝင် ရာမညတစ်တိုင်းလုံးရှိ ရဟန်းသာမဏေများအား **သီဟိုဠ်မူအတိုင်း** ကလျာဏီသိမ်ဝင်ပြီး ရဟန်းသစ်ခံယူစေခဲ့ပါတယ်။ ဒါ့ကြောင့် ရာမညတိုင်းမှာ ဂိုဏ်း(၆)ဂိုဏ်း အမည်ပျောက်ကာ သီဟိုဠ်ပြန် မဟာဝိဟာရဝါသီ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ ထေရဝါဒ ဂိုဏ်းဝင်များသာ ဖြစ်သွားပါတော့တယ်။ ရာမညတိုင်းမှာ ကျန်တဲ့မြန်မာ နိုင်ငံ အထက်ပိုင်းမှာတော့ ဂါမဝါသီ ပွဲကျောင်းဂိုဏ်းနှင့် အရညဝါသီဂိုဏ်း

တို့ ဆက်လက်ကွဲပြားနေခဲ့ပါတယ်။

သာသနာနှစ် ၂၂၄၂(အေဒီ ၁၆၉၈)နှစ် ညောင်ရမ်းဆက် (ဒုတိယအင်းဝဆက်)ဖြစ်တဲ့ **စနေမင်း** လက်ထက်မှာ သီဟိုဠ်ပြန် မဟာဝိဟာရဝါသီ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ ထေရဝါဒဂိုဏ်းအတွင်း၌ **တုံဂိုဏ်း၊ ရုံဂိုဏ်း** ဆိုပြီး(၂)ဂိုဏ်းကွဲသွားခဲ့ပါတယ်။

သာသနာနှစ် ၂၃၂၆(အေဒီ ၁၇၈၂)နှစ် ကုန်းဘောင်မင်း ဆက်(၆)ဆက်မြောက် ‘ဗဒုံမင်း’ခေါ် **ဘိုးတော်ဘုရား (ဦးဝိုင်း)**လက် ထက် တုံဂိုဏ်း၊ ရုံဂိုဏ်းပြဿနာပြေငြိမ်းသွားခဲ့ပါတယ်။

၅၂။ ။ ဆရာတော်ဦးဗုဒ္ဓ၏ ပိဋကတ်မြန်မာပြန်ကျမ်းများ ပေါ်ပေါက် လာခဲ့ခြင်း

သာသနာနှစ် ၂၃၈၄(အေဒီ ၁၈၄၀)ဝန်းကျင်မှာ နန်းမတော် မယ်နု၏ အင်းဝအရှင်ကျောင်းဆရာတော် **ဦးဗုဒ္ဓ**က ပါဠိဘာသာဖြင့်ရှိနေတဲ့ ပိဋကတ်ပါဠိတော်များ၊ အဋ္ဌကထာဆရာ သထုံအရှင်ဗုဒ္ဓဃောသမထေရ် ဖွင့်ဆိုရေးသားစီရင်ခဲ့တဲ့ ပါဠိဘာသာ အဋ္ဌကထာကျမ်းသစ်များကို **မြန်မာဘာသာ** ပြန်ဆိုခဲ့ပါတယ်။

ဒါ့ကြောင့် ယနေ့ခေတ် ထေရဝါဒစာပေလောက၌ **ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ** ဘုရားဟောကြားထားခဲ့တဲ့ ပိဋကတ် ပါဠိတော်များကို အဋ္ဌကထာဆရာ သထုံအရှင်ဗုဒ္ဓဃောသမထေရ်က ပါဠိဘာသာဖြင့် အဋ္ဌကထာကျမ်း သစ်များ ဖွင့်ဆိုရေးသား စီရင်ခဲ့ပြီး အင်းဝအရှင်ဦးဗုဒ္ဓက မြန်မာဘာသာပြန်ဆိုခဲ့တာကြောင့် “**ဗုဒ္ဓစ၊ ဗုဒ္ဓလယ်၊ ဗုဒ္ဓဆုံး**”လို့ ပြောစမှတ်ပြုခဲ့ကြပါတယ်။

၅၃။ ။ ပဉ္စမသင်္ဂါယနာအကြောင်း

သာသနာနှစ် ၁၃၉၉(အေဒီ ၁၈၅၅)နှစ် မင်းတုန်းမင်းလက်ထက်မှာ ပင်းယခေတ်က ကွဲလာခဲ့တဲ့ ပွဲကျောင်းဂိုဏ်းများကို ဖျက်သိမ်းပစ်လိုက်သဖြင့် နှစ်ပေါင်း(၅၁၅)နှစ်ခန့် ကွဲလာခဲ့တဲ့ ဂါမဝါသီ ပွဲကျောင်းဂိုဏ်း၊ အရညဝါသီဂိုဏ်း၊ ပြဿနာလည်း ပြေငြိမ်းသွားခဲ့ပါတယ်။

သာသနာနှစ် ၂၄၀၄(အေဒီ ၁၈၆၀)၊ မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၂၂၂ ခုနှစ်မှစပြီး ရတနာပုံ(မန္တလေး) မြို့တည်နန်းတည် မင်းတုန်းမင်းဟာ ပိဋကတ်တော်များကို ကျောက်ပြားတွင်ရေးထိုးစေခဲ့ရာ ကျောက်ပြား (၇၂၉)ချပ်ရရှိပြီး မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၂၃၀ခုနှစ်တွင် ပြီးစီးခဲ့ပါတယ်။

သာသနာနှစ် ၂၄၁၅(အေဒီ ၁၈၇၁)၊ မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၂၃၃ ခုနှစ် မင်းတုန်းမင်းလက်ထက်မှာပဲ မဟာဝိဟာရဝါသီ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ ထေရဝါဒဂိုဏ်းခေါင်းဆောင် အရှင်ဇာဂရာဘိဝံသမထေရ် ဦးဆောင်ပြီး ပိဋကတ်စာပေများကို ကျောက်ထက်အက္ခရာ ပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင်စေခဲ့ပါတယ်။ နေရာကတော့ မန္တလေး နန်းတော် အရှေ့ဘက် သစ်တပ်မဏ္ဍပ်အတွင်း ဖြစ်ပါတယ်။

အဲဒီမင်းတုန်းမင်းလက်ထက်မှာပဲ မဟာဝိဟာရဝါသီ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ ထေရဝါဒဂိုဏ်းအတွင်း၌ သုဓမ္မာဂိုဏ်း၊ ရွှေကျင်ဂိုဏ်း ဆိုပြီး (၂)ဂိုဏ်း ကွဲပြားလာခဲ့ပါတယ်။

၅၄။ ။ ဆဋ္ဌမသင်္ဂါယနာအကြောင်း

သာသနာနှစ် ၂၄၉၈(အေဒီ ၁၉၅၄)၊ မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၃၁၆ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံလွတ်လပ်ရေး ရရှိပြီး ဖဆပလအစိုးရ

လက်ထက်မှာ မဟာဝိဟာရဝါသီ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ ထေရဝါဒဂိုဏ်းခေါင်းဆောင် **အရှင်ရေဝတာဘိဝံသမထေရ်** ဦးဆောင်ပြီး ပိဋကတ်စာပေများကို **စာအုပ်မူအဖြစ်** ဆဋ္ဌမသင်္ဂါယနာတင်စေခဲ့ပါတယ်။ နေရာကတော့ မြန်မာနိုင်ငံအောက်ပိုင်း ရန်ကုန်မြို့၊ ကမ္ဘာအေးကုန်မြေရှိ မဟာပါသာဏ လှိုင်ကုဏ္ဍိယအတွင်း ဖြစ်ပါတယ်။ ယင်းသင်္ဂါယနာပွဲကို သီဟိုဠ်(သီရိလင်္ကာ)، ယိုးဒယား(ထိုင်း)، ကမ်ပူချာ(ကမ္ဘောဒီးယား)، လော(လာအို)တို့မှာ မဟာဝိဟာရဝါသီ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ ထေရဝါဒသာသနာပိုင်မထေရ်ကြီးများ၊ အိန္ဒိယ၊ ပါကစ္စတန်၊ နီပေါ၊ ဗီယက်နမ်တို့မှ မဟာဝိဟာရဝါသီ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ ထေရဝါဒဂိုဏ်းဝင်မထေရ်များ တက်ရောက်ခဲ့ကြပါတယ်။

အဲဒီနောက် **အဋ္ဌကထာသင်္ဂါယနာတင်ပွဲ**ကို သာသနာနှစ် ၂၅၀၀(အေဒီ ၁၉၅၆)၊ မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၃၁၈ ခုနှစ်မှာ ကျင်းပခဲ့ပြီး သာသနာနှစ် ၂၅၀၃ ခုနှစ်မှာ ပြီးစီးခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီနောက် **ဋီကာသင်္ဂါယနာတင်ပွဲ**ကို သာသနာနှစ် ၂၅၀၄(အေဒီ ၁၉၆၀)၊ မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၃၂၂ ခုနှစ်မှာ ကျင်းပခဲ့ပြီး သာသနာနှစ် ၂၅၀၅ ခုနှစ်မှာ ပြီးစီးခဲ့ပါတယ်။

၅၅။ ။ **မြန်မာ့ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ ဂိုဏ်းပေါင်းစုံ ထေရဝါဒဂိုဏ်းကြီးအကြောင်း**

မြန်မာနိုင်ငံမှာ မင်းတုန်းမင်းလက်ထက်မှ စပြီး မဟာဝိဟာရဝါသီ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ ထေရဝါဒဂိုဏ်းအတွင်း၌ သုဓမ္မဂိုဏ်း၊ ရွှေကျင်ဂိုဏ်း စတဲ့ ဂိုဏ်းကြီး(၉)ဂိုဏ်း ကွဲပြားနေခဲ့ပါတယ်။

ဒါ့ကြောင့် ဆဋ္ဌမသင်္ဂါယနာတင်ပြီး သာသနာနှစ် ၂၅၂၄၊ မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၃၄၂၊ အေဒီ ၁၈၉၈ (၂၅-၅-၁၉၈၀)ခုနှစ်မှာ ဂိုဏ်းကြီး(၉)ဂိုဏ်းကို စုစည်းကာ “ပထမအကြိမ် ဂိုဏ်းပေါင်းစုံ သံဃာ့အစည်းအဝေးကြီး” ကျင်းပပြီး “ဂိုဏ်းပေါင်းစုံ ထေရဝါဒ

ဂိုဏ်းကြီး” ကိုဖွဲ့စည်း၍ သံဃာ့အခြေခံ စည်းမျဉ်းများ ချမှတ်ပြဋ္ဌာန်း လာခဲ့ပါတယ်။ ယင်းထေရဝါဒဂိုဏ်းကြီးအောက်မှာ ဂိုဏ်းကြီး(၉)ဂိုဏ်းကို အသိအမှတ်ပြုပြီး **ထေရဝါဒဂိုဏ်းကြီးအောက်မှ ကျန်ဂိုဏ်းများ မခွဲထွက်ရေး** ဦးစားပေး ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပါတယ်။

၅၆။ ။ **မြန်မာ့ ဂိုဏ်းပေါင်းစုံ ထေရဝါဒဂိုဏ်းကြီးရဲ့ ဂိုဏ်းအဆက် အနွယ်အစစ်**

ဒီတော့ ယနေ့ မြန်မာ့ဂိုဏ်းပေါင်းစုံ ထေရဝါဒဂိုဏ်းကြီးရဲ့ အဆက်အနွယ်အစစ်ကို သုံးသပ်စိစစ်ရမယ်ဆိုရင် ဗုဒ္ဓသာသနာ စီးဆင်းလာပုံသမိုင်းကြောင်းအရ မြန်မာ့ဂိုဏ်းပေါင်းစုံ ထေရဝါဒဂိုဏ်းကြီးဟာ ပထမအနေနဲ့ **အရှင်သောဏမထေရ်နှင့် အရှင်ဥတ္တရမထေရ်တို့** မျိုးစေ့ချပေးခဲ့တဲ့အဆက်အနွယ်များ ဖြစ်သော်လည်း နောက်တော့ သီဟိုဠ်ကျွန်း(သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ)ရှိ **မဟာဝိဟာရဝါသီဂိုဏ်းရဲ့** အဆက် အနွယ်တွေသာ ဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။ သီဟိုဠ် မဟာဝိဟာဝါသီဂိုဏ်းဟာ **အရှင်မဟိန္ဒမထေရ်** မျိုးစေ့ချတည်ထောင်ထားခဲ့တဲ့ဂိုဏ်း ဖြစ်ပါတယ်။ အရှင်မဟိန္ဒမထေရ်နှင့်တကွ အရှင်သောဏမထေရ်၊ အရှင်ဥတ္တရ မထေရ်တို့ဟာ အသောကမင်းလက်ထက် **တတိယသင်္ဂါယနာတင် ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်း**ခေါင်းဆောင် **အရှင်မောဂ္ဂလိပုတ္တမထေရ်ရဲ့** တပည့်တွေ ဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။ **ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်း**ဆိုတာ **သာသနာနှစ် (၁၅၀)** ဝန်းကျင်ကတည်းက **ပင်မမူလထေရဝါဒဂိုဏ်းမှ** သီးခြားခွဲထွက် လာခဲ့တဲ့ဂိုဏ်း ဖြစ်ပါတယ်။

ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းမှ ထေရဝါဒဂိုဏ်းအဖြစ် အမည်တပ်လာခဲ့ တာကတော့ **သာသနာနှစ်(၇၀၀)** ဝန်းကျင်မှာ သီဟိုဠ်မဟာဝိဟာရဝါသီ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းမှ **“ထေရဝါဒဂိုဏ်း”**အဖြစ် အမည်တပ်လာခဲ့တာ

ဖြစ်ပါတယ်။ သာသနာနှစ်(၁၃၀၀)ဝန်းကျင်မှာတော့ မြောက်ပိုင်းရှိ ထေရဝါဒအမည်ခံ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်း ကွယ်ပျောက်သွားရာမှ ‘တောင်ပိုင်းထေရဝါဒဂိုဏ်း’၊ ‘မြောက်ပိုင်းမဟာယာနဂိုဏ်း’ အဖြစ် သီးခြားကွဲပြား ခိုင်မာစွာ ရပ်တည်လာခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ယနေ့ခေတ် မှာတော့ မြန်မာနိုင်ငံအနေနဲ့ “ဂိုဏ်းပေါင်းစုံ ထေရဝါဒဂိုဏ်းကြီး”အဖြစ် ခိုင်ခိုင်မာမာရပ်တည်နေပြီး ထေရဝါဒအဖွဲ့ဝင် (၅)နိုင်ငံရှိနေခဲ့ပါတယ်။

ဒါ့ကြောင့် ယနေ့ မြန်မာ့ ဂိုဏ်းပေါင်းစုံ ထေရဝါဒဂိုဏ်းကြီးဟာ ပင်မမူလဂိုဏ်းအားဖြင့် “ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ ဂိုဏ်းကြီး”သာ ဖြစ်ပါတယ်။ ပင်မမူလထေရဝါဒဂိုဏ်းကြီး လုံးဝ မဟုတ်ပါ။

ဒါ့ကြောင့် ယနေ့ မြန်မာ့ ဂိုဏ်းပေါင်းစုံ ထေရဝါဒဂိုဏ်းကြီးရဲ့ အဆုံးအမသာသနာဟာ “ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ ဂိုဏ်းရဲ့သာသနာ”သာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား၏ သာသနာအစစ် လုံးဝ မဟုတ်ပါ။

၅၇။ ။ မြန်မာ့ ဂိုဏ်းပေါင်းစုံ ထေရဝါဒဂိုဏ်းကြီးရဲ့ ပိဋကတ်စာပေ အဆက်အနွယ်အစစ်

ယနေ့ မြန်မာ့ ဂိုဏ်းပေါင်းစုံ ထေရဝါဒဂိုဏ်းကြီး ပိဋကတ်စာပေ တွေဟာ သာသနာနှစ် ၉၆၅(အေဒီ ၄၂၁)မှာ အဋ္ဌကထာဆရာ သထုံအရှင်ဗုဒ္ဓဇောသမထေရ်ဟာ သီဟိုဠ် မဟာဝိဟာရဝါသီ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းရဲ့ ပိဋကတ် စာပေမှတ်တမ်းတွေကို ကူးယူလာခဲ့ ရပါတယ်။ ပိဋကတ်ပါဠိတော်များအပြင် ပိဋကအဖွင့် အဋ္ဌကထာသစ်များ ကိုလည်း ရှေးရှေးသီဟိုဠ်အဋ္ဌကထာများကို နည်းမှီကာ ဖွင့်ဆိုရေးသား စီရင်ခဲ့ပါတယ်။ သီဟိုဠ် မဟာဝိဟာရဝါသီ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းရဲ့ ပိဋကတ်စာပေတွေဟာ သာသနာနှစ်(၄၅၀)မှာ စတုတ္ထသင်္ဂါယနာ

တင်ထားတဲ့ ပေမူတွေကတစ်ဆင့် ကူးယူခဲ့ရတာ ဖြစ်ပါတယ်။ စတုတ္ထသင်္ဂါယနာတင် ပိဋကတ်တော်တွေဟာ တတိယသင်္ဂါယနာတင်စဉ်အတိုင်း ဖြစ်ပါတယ်။ တတိယသင်္ဂါယနာဆိုတာ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းရဲ့သင်္ဂါယနာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းဟာ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဟော မွေ့ဝိနယတွေထဲမှာ အဘိဓမ္မာအယူအဆထည့်သွင်းပြီး ဗြဟ္မဏဝါဒနှင့် ဗုဒ္ဓဝါဒကို ပေါင်းစပ်ထည့်သွင်းပြုပြင်ထားတာကြောင့် ‘ဆွမ်းဆန်ထဲ ကြွက်ချေးတွေ အများအပြား ရောနှောနေသလို’ မသန့်စင်တော့ကြောင်း အထက်၌ ရှင်းလင်းခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါတယ်။

နောက်ပြီး ယနေ့ မြန်မာ့ ဂိုဏ်းပေါင်းစုံ ထေရဝါဒဂိုဏ်းကြီးရဲ့ ပိဋကတ်စာပေတွေဟာ အဋ္ဌကထာဆရာ အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသမထေရ် အလိုကျ ဖွင့်ဆိုသည့်အတိုင်းသာ နားလည်နေကြရတာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဋ္ဌကထာဆရာကို နည်းနည်းကလေးမျှ မလွန်ဆန်ရဲကြပါ။

နောက်ပြီး ဒီနေ့လက်ရှိ မြန်မာ့ဂိုဏ်းပေါင်းစုံ ထေရဝါဒရ ဂိုဏ်းကြီးရဲ့ ပိဋကတ်စာပေတွေဟာ ဒေသတစ်ခုမှ ဒေသတစ်ခုသို့ သယ်ဆောင်ကူးပြောင်းလာခဲ့ရပါတယ်။ အိန္ဒိယအလယ်ပိုင်းမှ သီဟိုဠ်၊ သီဟိုဠ်မှ သထုံ၊ သထုံမှ ပုဂံ၊ ပုဂံမှ ရာမည၊ ရာမညမှ မန္တလေး၊ မန္တလေးမှ ရန်ကုန် နယ်အစုံကို ဖြတ်သန်း လာခဲ့ရတာပါ။ အချိန်အားဖြင့် ရာစုနှစ်မှ ထောင်စုနှစ်၊ ထောင်စုနှစ်မှ နှစ်ထောင်ကျော်၊ နှစ်ထောင်ကျော်မှ ယနေ့ (၂၅၅၈)သို့ ဖြတ်သန်း လာခဲ့ပါပြီ။ ဒေသရဲ့တိုက်စားမှု၊ အချိန်ကာလရဲ့ တိုက်စားမှုဒဏ်ကို အကြီးအကျယ်ခံခဲ့ရပါတယ်။

ဒါ့ကြောင့် ယနေ့ မြန်မာ့ ဂိုဏ်းပေါင်းစုံ ထေရဝါဒဂိုဏ်းကြီးရဲ့ ပိဋကတ်တော်တွေဟာ သန့်စင်တဲ့ ဘုရားဟော ပါဠိတော် မဟုတ်တော့ပါဘူး။ ဘုရားဟောနဲ့ ဆန့်ကျင်တဲ့ အယူအဆတွေ ရောနှော ပါဝင်နေတဲ့ ပါဠိတော်တွေသာ ဖြစ်ပါတယ်။

တတိယသင်္ဂါယနာတင်စဉ်က သင်္ဂါယနာတင် ရဟန်းတော်တွေဟာ ဆဠာဘိည ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တ ရဟန္တာမထေရ်မြတ်ကြီး (၁၀၀၀)တို့ စုပေါင်းသင်္ဂါယနာတင်ခဲ့တာမို့ ဒီနေ့ ပါဠိတော်တွေဟာ မသန့်စင်စရာ ဘာအကြောင်း ရှိသလဲလို့ မေးချင်စရာ ရှိတယ်။ အဲဒီ သင်္ဂါယနာ မှတ်တမ်းတွေဟာ မဟာဝိဟာရဝါသီ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းရဲ့မှတ်တမ်းတွေမို့ ‘ကိုယ့်ငါးချဉ် ကိုယ်ချဉ်’ ဆိုတာလို လွတ်လပ်စွာ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းအလိုကျ ရေးမှတ်နိုင်ပါတယ်။ ရှေးရှေး ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းဝင်တို့က ဆဠာဘိညလို့ မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ရင် နောက်နောက် ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းဝင်တွေကလည်း ဆဠာဘိညလို့ မှတ်ကြရမှာပါ။ ဟို အဝေးက မှတ်တမ်းတွေကို မကြည့်ဘဲ လွန်ခဲ့တဲ့နှစ်တစ်ရာခန့်က နိုင်ငံသမိုင်း မှတ်တမ်း၊ သာသနာ့သမိုင်း မှတ်တမ်းတွေကို ကြည့်လိုက်ပါ။ ဘုရင့်အလိုကျ၊ မင်းအလိုကျ၊ အစိုးရအလိုကျ၊ အင်းအားကြီးသူတို့အလိုကျ မှတ်တမ်း တင်ခဲ့ကြတာပဲဆိုတာ အလွန်သိသာ ထင်ရှားစွာ တွေ့မြင်နိုင်ပါတယ်။

၅၈။ ။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား၏ အရိယသစ္စာသာသနာ ခေတ်အဆက်ဆက် ဖျောက်ဖျက်ခံခဲ့ရခြင်း

ဒီတော့ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားရဲ့ အရိယသစ္စာသာသနာဟာ ခေတ်အဆက်ဆက် ဖျောက်ဖျက်ခံခဲ့ရပါတယ်။ ပထမအနေနဲ့ သာသနာနှစ် (၁၀၀)ကျော်ကတည်းက ဗုဒ္ဓသာသနာထဲကို ဗြဟ္မဏဝါဒ ပညာရှင်တွေ ဝင်ရောက် လာခဲ့ပါတယ်။ ဒုတိယအနေနဲ့ သာသနာနှစ် (၁၅၀)မှာ ဗြဟ္မဏဝါဒပညာရှိအမတ်ကြီးစာဏကျက ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားကို သူတို့ရဲ့ ဗြဟ္မဏဘာသာဘုရားအဖြစ် မွေးစားခဲ့ပါတယ်။ တတိယအနေနဲ့ ဗြဟ္မဏဝါဒနှင့် ဗုဒ္ဓဝါဒ ရောထွေးပေါင်းစပ်ပြီး အဘိဓမ္မာအယူအဆ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ပါတယ်။ စတုတ္ထအနေနဲ့ သာသနာနှစ် (၂၀၀)ကျော်မှာ

ပရမတ္ထသစ္စာ အဘိဓမ္မာဟာ အင်အားကြီးမားလာပြီး အရိယသစ္စာ သဘောတရားဟာ အားနည်းမှေးမှိန်လာခဲ့ပါတယ်။ **ပဉ္စမအနေနဲ့** ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းဟာ ပရမတ္ထသစ္စာ အဘိဓမ္မာကို ဘုရားဟော အဖြစ် သင်္ဂါယနာတင်ခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီအချိန်ကစပြီး အရိယသစ္စာသာသနာ ကွယ်ပျောက်ခဲ့ပါတယ်။ **ဆဋ္ဌမအနေနဲ့** အဋ္ဌကထာဆရာ အရှင်ဗုဒ္ဓဇောသ မထေရ်ဟာ အရိယသစ္စာဓမ္မတ္ထကို မသိမြင် နားမလည်နိုင်တော့ “**အရိယသစ္စာကို ဘုရားမဟော၊ သမုတိသစ္စာ၊ ပရမတ္ထသစ္စာ (၂)ပါးကိုသာ ဘုရားဟောတယ်**” လို့ မှတ်တမ်းတင် ဖွင့်ဆိုခဲ့ပါတယ်။ **သတ္တမအနေနဲ့** ယနေ့ မြန်မာ့ ဂိုဏ်းပေါင်းစုံ ထေရဝါဒဂိုဏ်းကြီးဟာ ‘အရိယသစ္စာ’ဟူသော အသံမျှကိုပင် မကြားဝံ့ကြတော့ဘဲ အရိယသစ္စာ သဘောတရား ဖော်ထုတ်ဟောကြား သူများကို အသေအကြေ အတင်းအဓမ္မ နှိပ်ကွက်ဖျက်စီး ဖျောက်ဖျက်ပစ်နေခဲ့ကြပါတယ်။

ဒါ့ကြောင့် ယနေ့ မြန်မာ့ဂိုဏ်းပေါင်းစုံ ထေရဝါဒဂိုဏ်းကြီး ရဲ့သာသနာဟာ **ပရမတ္ထသစ္စာ သာသနာ**ဖြစ်ပြီး အယူအဆက **ရူပအရူပဒဿန အဘိဓမ္မာအယူအဆ**၊ ဆုပ်ကိုင်ထားတာက **ကမ္မသတ္တိ**၊ အနှစ်သာရက **အတ္တာနတ္တဝါဒ(အနတ္တဝါဒအတု)**ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားရဲ့သာသနာကတော့ **အရိယသစ္စာ ကမ္မဒဿန အနတ္တဝါဒ**ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ယနေ့ ကမ္ဘာပေါ်မှာ ဗုဒ္ဓဝါဒစစ်စစ် ဗုဒ္ဓတရားစစ်စစ် ဗုဒ္ဓအဆုံးအမ စစ်စစ်ဟာ ကွယ်ပျောက်သွားခဲ့တာ **နှစ်ပေါင်း(၂၂၉၄)နှစ်** ရှိခဲ့ပြီးပါပြီ။ ယနေ့ မြန်မာ့ ဂိုဏ်းပေါင်းစုံ ထေရဝါဒဂိုဏ်းကြီးအနေနဲ့ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ဘုရားရဲ့ ဝိနယကလည်း အသွင်ဟန်ပြ၊ ဓမ္မကလည်း အဆံမပါ အခွံမျှသာ ရှိပါတော့တာပဲ။ ယနေ့ မြန်မာ့ ဂိုဏ်းပေါင်းစုံ ထေရဝါဒ

ဂိုဏ်းဝင်တို့အနေနဲ့ “ ငါတို့ တရားသိပြီ၊ ငါတို့က သောတာပန်၊ သကဒါဂါမ်၊ ငါတို့က အနာဂါမ်၊ ငါတို့က ရဟန္တာ၊ ငါတို့ ကိလေသာတွေ ဘယ်ရွေ့ ဘယ်မျှ ကင်းသွားပြီ”လို့ ရဲ့ရဲ့ဝံ့ဝံ့ ဝန်ခံရဲသူ တစ်ဦးတစ်ယောက်မျှ မရှိတော့တာပဲ။ အပူရုပ်ကို ဟန်လုပ်ပြီးနေတော့ ဘေးကလူတွေက “ ဒီဆရာတော်ကတော့ ရဟန္တာ ဖြစ်နေပြီ ထင်တယ်၊ ရဟန္တာတဲ့ ”ဆိုတာလောက်နဲ့ ကျေနပ်နှစ်သိမ့် နေကြရပါတယ်။ ဘာကြောင့် ဒီလိုဖြစ်တာလဲဆိုတော့ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ဘုရားရဲ့ အရိယသစ္စာတရား ကွယ်ပျောက်သွားရတဲ့ အတွက်ကြောင့်ပါပဲ။

ဒါကို ထင်ရှားအောင် ဥပမာဆောင်ပြပါမယ်။ ဥပမာ - ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားက “အကြင်သူသည် နား ကားကားလေး မွေး၏” ဟု ဟောတယ်ဆိုပါအံ့။ အဲဒီစကားကို အသောကမင်းလက်ထက် ဝိဘဇ္ဇဝါဒီဂိုဏ်းက “အကြင်သူသည် နဂါးလေး မွေး၏” ဟု တတိယသင်္ဂါယနာတင် ဆောင်ယူခဲ့ကြပါတယ်။ သာသနာနှစ်(၉၆၅) ရောက်တော့ အဋ္ဌကထာဆရာ အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသက “ အကြင်သူသည် နဂါးလေး မွေး၏၊ နဂါးဆိုသည်မှာ မြွေအမျိုးအနွယ်ဝင် ဖြစ်၏။ သို့သော် နဂါးသည် မြွေထက် ထူးခြား၏၊ ဦးခေါင်း၌ အမောက်ရှိ၏၊ အမျက်ထွက်၍ မျက်စောင်းထိုးလျှင် အထိုးခံရသူ ပြာကျသွား စေနိုင်သော တန်ခိုးအစွမ်း ရှိ၏၊ ကောင်းကင်တွင် ပျံနိုင်၍ ရေတွင်လည်း ငုပ်လျှိုးနိုင်၏ ” ဟု ဖွင့်ဆို လိုက်တယ်။ ယနေ့ မြန်မာ့ ဂိုဏ်းပေါင်းစုံ ထေရဝါဒဂိုဏ်းကြီးကလည်း အဋ္ဌကထာဆရာ အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသ၏ အဖွင့်အတိုင်း ယုံမှတ်ပုံအပ်ကာ လက်ခံကြရတော့သဖြင့် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ဘုရားဟော နား ကားကားနဲ့ လူလေးလည်း ပျောက်၊ အဋ္ဌကထာအဖွင့် နဂါးလေးကိုလည်း ရှာဖွေမရဖြစ်နေသလိုပါပဲ။

“နဂါးကို ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားဟောတာ မဟုတ်၊ နား ကားကားနဲ့

လူလေးကို ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား ဟောတာ”လို့ ရှာဖွေဖော် ထုတ်တင်ပြ ဆွေးနွေးလာသူကိုလည်း လုံးဝ(လုံးဝ) လက်မခံနိုင်ကြတော့ဘဲ ဖော်ထုတ်သူရဲ့ “နား ကားကားနဲ့လူလေး” ဟူသောစကားကို **မြန်မာ့ ဂိုဏ်းပေါင်းစုံ ထေရဝါဒဂိုဏ်းကြီးရဲ့ ပါဠိတော်၊ အဋ္ဌကထာတို့နှင့်** ဆန့်ကျင်သော ဟောပြောရေးသားချက်များသာ ဖြစ်သည်ဟူ၍ ဖော်ထုတ် သူရဲ့တင်ပြချက်ကို **အဓမ္မဝါဒ**၊ ဖော်ထုတ်သူကို **အဓမ္မဝါဒီ**အဖြစ် တညီတညွတ်တည်း သုံးသပ် ဆုံးဖြတ်ကြတော့တာပဲ။

၅၉။ ။ ယနေ့ မြန်မာနိုင်ငံ ဗုဒ္ဓသာသနာရေး အခြေအနေမှန်

ဒီလိုနဲ့ ယနေ့ မြန်မာ့ ဂိုဏ်းပေါင်းစုံ ထေရဝါဒဂိုဏ်းကြီးရဲ့ သာသနာ့သမိုင်းအမှန်၊ ပိဋကတ်သမိုင်း အမှန်၊ ဝါဒသမိုင်းအမှန်တွေကို လေ့လာသုံးသပ်သိရှိနားလည်ပြီး ယနေ့ သာသနာဟာ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားရဲ့ သာသနာအစစ်အမှန် မဟုတ်ကြောင်း၊ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားရဲ့ သာသနာ အစစ်ဟာ **အရိယသစ္စာသာသနာ**သာဖြစ်ကြောင်း သိရှိဖော်ထုတ်ဟော ပြောခဲ့သူ မထေရ်မြတ်တစ်ပါး ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ပါတယ်။

ပေါ်ပေါက်လာတဲ့အချိန်ကတော့ **သာသနာနှစ် ၂၅၂(ခရစ်နှစ် ၁၉၆၈)၊ မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၃၃၀ ခုနှစ်**၊ မထေရ်မြတ်ရဲ့ သက်တော်(၃၀)မှာ အရိယသစ္စာသိမြင်ကာ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့တာပါ။ အဲဒီ မထေရ်မြတ်ကတော့ **ဓမ္မဝိဟာရီဆရာတော် အရှင်ဉာဏ** ဖြစ်ပါတယ်။

အဲဒီနောက် **သာသနာနှစ် ၂၅၂၄(ခရစ်နှစ် ၁၉၈၀)၊ မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၃၄၂ခုနှစ်**မှာ **“ဂိုဏ်းပေါင်းစုံ ထေရဝါဒဂိုဏ်းကြီး”** ပေါ်ပေါက်လာတော့ ဓမ္မဝိဟာရီဆရာတော် **အရှင်ဉာဏ**ဟာ ထေရဝါဒ ဂိုဏ်းကြီးကို အာကိုးတကြီးဖြင့် ပိဋကတ်စာပေများ မှားယွင်းနေကြောင်း၊

ဒါကြောင့် ဂိုဏ်းကြီးအနေနဲ့ ဝိုင်းဝန်းပြုပြင်ဖို့သင့်ကြောင်း အကြံပြုကာ “သာသနာရေးလျှောက်ထားတောင်းဆိုလွှာ” တင်ခဲ့ပါတယ်။

အဲဒီနောက် ဂိုဏ်းပေါင်းစုံ ထေရဝါဒဂိုဏ်းကြီးက ပိဋကတ်စာပေများကို ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားရဲ့ အရိယသစ္စာနှင့်အညီ မပြင်ဆင်နိုင်ကြသဖြင့် ဓမ္မဝိဟာရီဆရာတော်အရှင်ဉာဏအား စတုတ္ထပါရာဇိကဖြင့် ဖျက်ဆီးပစ်ခဲ့ကြပါတယ်။

ဒါကြောင့် သာသနာနှစ် ၂၅၂၇၊ ခရစ်နှစ် ၁၉၈၃၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၀ရက်၊ မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၃၄၅ ခုနှစ်မှာ ဓမ္မဝိဟာရီဆရာတော် အရှင်ဉာဏဟာ ဂိုဏ်းပေါင်းစုံ ထေရဝါဒ ဂိုဏ်းကြီးမှ အပြီးအပိုင် ကျောခိုင်းစွန့်ခွါ နှုတ်ထွက်ကြောင်း ကြေညာအသိပေးခဲ့ပြီး အရိယသစ္စာဓမ္မကို စွဲကိုင်ကာ “ပစ္စုပ္ပန်ကမ္မဝါဒ ဗုဒ္ဓဘာသာ”ကို တည်ထောင်၍ “ဓမ္မဝိဟာရီ”အဖြစ် ရပ်တည်နေ ထိုင်လာခဲ့ပါတယ်။

အဲဒီနှစ် မတ်လ၊ ၁၉ရက်နေ့မှာပဲ ဂိုဏ်းပေါင်းစုံ ထေရဝါဒဂိုဏ်းက ထေရဝါဒဝိနည်းဓမ္မကံကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်သည့် ဥပဒေပုဒ်မ (၉)အရ ရဟန်းတု(ဘုန်းကြီးတု)အဖြစ် စွပ်စွဲပြီး ဓမ္မဝိဟာရီ ဆရာတော်အရှင်ဉာဏအား ပထမအကြိမ် ထောင်ဒဏ်(၃)နှစ် မန္တလေးအိုးဘိုထောင်မှာ မတရားချခဲ့ပါတယ်။

ခရစ်နှစ် ၁၉၈၅၊ ဧပြီလ ၂၉ရက်မှာ ထောင်ဒဏ်(၃)နှစ်ပြည့်လို့ ထွက်လာပြီးနောက်ပိုင်းမှ မြန်မာနိုင်ငံ ဗဟိုတရားရုံးမှ ဂိုဏ်းပေါင်းစုံ ထေရဝါဒဂိုဏ်း၏ စွပ်စွဲချက်မှားယွင်းကြောင်းအမိန့်ချမှတ်ကာ ဓမ္မဝိဟာရီဆရာတော်အရှင်ဉာဏအား အနိုင်ပေးခဲ့ပါတယ်။

အဲဒီနောက် သာသနာနှစ် ၂၅၃၅၊ ခရစ်နှစ် ၁၉၉၁ ဇူလိုင်လ ၂၁ရက်မှာ စစ်ခုံရုံးက စစ်အုပ်ချုပ်ရေး ဥပဒေပုဒ်မ ၅/ညနဲ့

ထေရဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာမှ သီးခြား ပစ္စုပ္ပန်ကမ္မဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာ တည်ထောင်
မှုဖြင့် ဓမ္မဝိဟာရီ ဆရာတော် **အရှင်ဉာဏအား ဒုတိယအကြိမ်**
ထောင်ဒဏ်(၁၀)နှစ် မတရားချခဲ့ပြန်ပါတယ်။

ခရစ်နှစ် ၁၉၉၈၊ ဒီဇင်ဘာလ ၃၁ရက်မှာ (၇)နှစ်ခွဲခန့်
ထောင်ဒဏ်ကျခံပြီး ပြန်လည်လွတ်မြောက် လာခဲ့ပါတယ်။

ဓမ္မဝိဟာရီ ဆရာတော် အရှင်ဉာဏ၏ ဟောပြောချက်များအား
နာကြားရာမှ အရိယသစ္စာဓမ္မကို သိမြင်နားလည်ခဲ့ရသဖြင့်
အဋ္ဌကထာကျမ်းများကိုကျော်လွှားပြီး ပိဋကပါဠိတော်များကို ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ
ဘုရားရဲ့ အရိယသစ္စာဓမ္မနှင့်အညီ ပြောဆိုဟောပြောခဲ့သူ ဆရာတော်
တစ်ပါးလည်း ရှိခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီ ဆရာတော်ကတော့ ကချင်ပြည်နယ်၊
မြစ်ကြီးနားမြို့၊ ကျောင်းထိုင်ဘုန်းကြီးသင်တန်းကျောင်း၊ ကျောင်းအုပ်
ဆရာတော်**အရှင်ဝိစိတ္တသာရာဘိဝံသ**[ပရိယတ္တိသာသနဟိတ(သကျသီဟ)
ဓမ္မာစရိယ၊ စေတိယင်္ဂဏပရိယတ္တိဓမ္မာစရိယဂဏဝါစက၊ ပရိယတ္တိ
သဒ္ဓမ္မပါလဓမ္မာစရိယ၊ သုဓမ္မာပရိယတ္တိဓမ္မာစရိယ၊ ဝိသိဋ္ဌပါကဋ၊ အစိုးရ
သာသနဓဇဓမ္မာစရိယ၊ မဟာဂန္ထဝါစကပဏ္ဍိတ] ဖြစ်ပါတယ်။

ယင်းဆရာတော် **အရှင်ဝိစိတ္တသာရာဘိဝံသဟာ သာသနာနှစ်**
၂၅၅၂၊ ခရစ်နှစ် ၂၀၀၈၊ ဇွန်လ ၁၉ရက်မှာ ဂိုဏ်းပေါင်းစုံ
ထေရဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာကြီးမှ အပြီးအပိုင် ကျောခိုင်းစွန့်ခွါနှုတ်ထွက် ကြောင်း
ကြေညာ အသိပေးခဲ့ပါတယ်။

သာသနာနှစ် ၂၅၅၃၊ ခရစ်နှစ် ၂၀၀၉၊ ဖေဖော်ဝါရီလ
၁၇ရက် အင်္ဂါနေ့မှာ ယင်းဆရာတော် **အရှင်ဝိစိတ္တသာရာဘိဝံသ၏**
ဟောပြောချက်များကို ဂိုဏ်းပေါင်းစုံ ထေရဝါဒဂိုဏ်းကြီးက ထေရဝါဒဂိုဏ်း
ပိဋကတ်ပါဠိတော်၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာတည်းဟူသော စံခွက်၊

စံပေတ်ဖြင့် မညီညွတ်ဟုဆိုကာ “**အဓမ္မဝါဒ**”အဖြစ် စွပ်စွဲပြီး ထေရဝါဒဂိုဏ်းဝိနိစ္ဆယအမှတ်(၁၆)အဖြစ် ချမှတ်ခဲ့ပါတယ်။

အဲဒီနောက် **ပစ္စုပ္ပန်ကမ္မဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာ**ဖြစ်သည့် ဓမ္မဝိဟာရီ ဆရာတော် **အရှင်ဉာဏ**ကို **တတိယ** အကြိမ်အဖြစ် **သာသနာနှစ် ၂၅၅၄၊ ခရစ်နှစ် ၂၀၁၀၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၁**ရက်မှာ ဂိုဏ်းပေါင်းစုံ ထေရဝါဒဂိုဏ်းကြီးက **ထေရဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာ၏ စည်းမျဉ်းဥပဒေများ**ဖြစ်သည့် သံဃာ့အဖွဲ့အစည်းများဆိုင်ရာ ဥပဒေပုဒ်မ(၁၂)အရ ထောင်ဒဏ် ၃ နှစ်၊ အသင်းအဖွဲ့များဖွဲ့စည်းခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေပုဒ်မ(၆) အရ ထောင်ဒဏ် ၅ နှစ်၊ ပြစ်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေပုဒ်မ(၂၉၅)အရ ထောင်ဒဏ် ၂ နှစ်၊ ထေရဝါဒဝိနည်းဓမ္မကံကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်သည့် ဥပဒေပုဒ်မ(၁၀)အရ ထောင်ဒဏ် ၅ နှစ် အားဖြင့် စုစုပေါင်း ထောင်ဒဏ် (၂၀)နှစ် မတရားချခဲ့ပြန်ပါတယ်။

အဲဒီနောက် **သာသနာနှစ် ၂၅၅၅၊ ခရစ်နှစ် ၂၀၁၁၊ နိုဝင်ဘာလ ၁၅**ရက်မှာ ပစ္စုပ္ပန်ကမ္မဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာ ဖြစ်သည့် ဓမ္မဝိဟာရီဆရာတော် အရှင်ဉာဏ ထောင်ဒဏ် မတရားအချခံထားရစဉ် **ပစ္စုပ္ပန်ကမ္မဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာ အရိယသစ္စာဟောပြောချက်များကို ယနေ့ မြန်မာ့ ဂိုဏ်းပေါင်းစုံ ထေရဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာကြီးက ထေရဝါဒဂိုဏ်း ပိဋကပါဠိတော်၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာတည်းဟူသော စံခွက်၊ စံပေတ်**ဖြင့် မညီညွတ်ဟုဆိုကာ “**အဓမ္မဝါဒ**”အဖြစ်စွပ်စွဲပြီး ထေရဝါဒ ဂိုဏ်းဝိနိစ္ဆယအမှတ်(၁၇)အဖြစ် ချမှတ်ခဲ့ပါတယ်။

ယခုအခါ **ပစ္စုပ္ပန်ကမ္မဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာ ဓမ္မဝိဟာရီဆရာတော် အရှင်ဉာဏ**ဟာ အာဆီယံဒေသတွင်း နိုင်ငံဖြစ်တဲ့ မြန်မာနိုင်ငံမြောက်ဖျား၊ ကချင်ပြည်နယ်၊ မြစ်ကြီးနားမြို့အကျဉ်းထောင်၊ တိုက်အမှတ်(၃)၊

အခန်း(၂)၌ ထောင်ဒဏ်(၂၀)နှစ် မတရားအချခံနေရလျက် ရှိပါတယ်။ ထောင်ချခံထားရစဉ် အရိယာ သူတော်ကောင်းကြီး၏ သက်တော်မှာ (၇၃)နှစ်ရှိပြီး ယခုအခါ သက်တော်(၇၇)နှစ်အတွင်း ရှိနေပြီဖြစ်၍ အသက်အကြီးဆုံး အကျဉ်းသားဘဝ ဖြစ်နေရရှာပါတယ်။

ဂိုဏ်းပေါင်းစုံ ထေရဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာရှိ ပိဋကတ်ပါဠိတော်၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာတွေကိုယ်တိုင်က ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားရဲ့ **အရိယသစ္စာ သဘောတရားဖြင့် မညီညွတ်သဖြင့်** ခေတ်အဆက်ဆက် **အဓမ္မဝါဒ စာပေ**တွေ ဖြစ်နေခဲ့ပြီးပါပြီ။ ဂိုဏ်းပေါင်းစုံ ထေရဝါဒဗုဒ္ဓ ဘာသာကြီးကိုယ်တိုင်က အဓမ္မဝါဒဖြစ်နေသော်လည်း မိမိကိုယ်ကိုမိမိ အဓမ္မဝါဒအဖြစ် မသိမမြင်နိုင်ခဲ့ကြပါ။ ဒါ့ကြောင့် **အဓမ္မဝါဒီ**က အခြား**ဓမ္မဝါဒီ**ကို ‘အဓမ္မဝါဒ’ အဖြစ် စွပ်စွဲဆုံးဖြတ်ခြင်းဟာ ပညာရှိ လူကောင်းသူကောင်းတို့ ရယ်စရာရာ ဟာသတစ်ခုသာ ဖြစ်နေပါတယ်။ **ဓမ္မဝါဒီတို့အနေဖြင့် ယင်းစွပ်စွဲဆုံးဖြတ်ချက်ကို အလေးဂရုပြုဖွယ် မလိုအပ်ပါ။**

ဥပမာဆိုရသော် - အရူးအနှမ်းတွေဟာ ကိုယ့်ကိုယ်ကို ရူးနေမှန်း မသိမမြင်နိုင်ကြပါ။ ကိုယ့်ကိုယ်ကို လူကောင်းသူကောင်းတွေပဲလို့သာ စွဲမှတ်ယုံကြည်နေကြပါတယ်။ မိမိမှတစ်ပါး ကျန်တဲ့ ပညာရှိလူကောင်း သူကောင်းတွေကို အရူးအနှမ်းတွေပဲလို့ စွပ်စွဲပြောဆိုတတ်ကြတာဟာ သဘာဝပါပဲ။ **အထူးအဆန်း မဟုတ်ပါဘူး။**

ကမ္ဘာပေါ်၌ ဘာသာတစ်ခု၏ ဥပဒေဖြင့် တခြားဘာသာတစ်ခုကို အရေးယူ၍ မရပါ။ အရေးယူမည်ဆိုပါက မတရားအရေးယူခြင်း၊ နိုင်ငံထက်စီးနင်းပြုလုပ်ခြင်းမျှသာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဘာသာတစ်ခုမှ တခြား ဘာသာတစ်ခုကို အဓမ္မဝါဒအဖြစ် စွပ်စွဲဆုံးဖြတ်ခွင့် မရှိပါ။ စွပ်စွဲဆုံးဖြတ်

မည်ဆိုပါက “စွပ်စွဲသူကိုယ်တိုင် အဓမ္မဝါဒ ဖြစ်နေခြင်း၊ မတရားပြုလုပ်ခြင်း၊ နိုင်ငံထက်စီးနင်းပြုလုပ်ခြင်းမျှသာ” ဖြစ်ပါတယ်။

ကမ္ဘာပေါ်၌ မည်သည့်ဘာသာ၊ မည်သည့်လူမျိုး၊ မည်သည့်နိုင်ငံမဆို လွတ်လပ်စွာ ကိုးကွယ်ခွင့်၊ လွတ်လပ်စွာ ယုံကြည်ခွင့် ရှိရမည် ဖြစ်ပါတယ်။ လွတ်လပ်စွာ ယုံကြည်ကိုးကွယ်ခွင့် မရှိတဲ့ ဘာသာ၊ လူမျိုး၊ နိုင်ငံတွေဟာ အဓမ္မဝါဒဖြစ်နေတဲ့ အစွန်းရောက် ဘာသာ၊ လူမျိုး၊ နိုင်ငံတွေသာ ဖြစ်ပါတယ်။

သုတဝါအရိယသာဝက
(၁၄-၁၁-၂၀၁၄)

ကျမ်းကိုးများ

- ၁။ ဟိတောပဒေသကျမ်း (စာဏကျဉ်းဟူ၍အမတ်ကြီး)
=(သာသနာနှစ် ၁၅၀၊ ဘီစီ ၃၉၄)
- ၂။ ဒီပဝင်ကျမ်း(အေဒီ ၃ရာစုမှ ၄ရာစုအကြား၊
သာသနာနှစ် ၈ ရာစုမှ ၉ ရာစုအကြား)
- ၃။ သက္ကတဆရာ ဝသုမိတြ၏မှတ်တမ်း
- ၄။ သက္ကတဆရာ ဘဗျ၏မှတ်တမ်း
- ၅။ အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသ၏ အဋ္ဌကထာကျမ်းများ (သာသနာ ၉၆၅၊
အေဒီ ၄၂၁)
- ၆။ တရုတ်ရဟန်းတော် ဖာဟိယန်(ဖာစီယန်)၏ မှတ်တမ်း
(အေဒီ ၄၀၄)၊ သာ ၉၇၆ ဒီ ၄၃၂
- ၇။ သာသနာလင်္ကာရစာတမ်း (မဟာဓမ္မသင်္ကြန်)
- ၈။ ပါဠိအဘိဓမ္မာပိဋကသမိုင်းစာတမ်း(ဦးလေးမြင့်-ကထိက ပါဠိဌာန)
= ၁၉၆၉ ခုနှစ်
- ၉။ ထေရဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာ (ရေစကြို အရှင်ဇေယျက)
= ဒုတိယအကြိမ်ထုတ်
- ၁၀။ ကမ္ဘာပတ်၍ ဘုရားရှာခြင်း (ဦးစိန်ထွန်းမာမကသုတေသီ)
= ဒုတိယအကြိမ်ထုတ်

အရိယသစ္စာ ခံယူသူများသို့ အသိပေး မေတ္တာရပ်ခံချက်

အရိယသစ္စာလမ်းပေါ် လျှောက်လှမ်းပြီးနေသူများ၊
 အရိယသစ္စာလမ်းပေါ် ယခုမှ စတင်လျှောက်လှမ်းနေသူများ၊
အထူးအားဖြင့် ထေရဝါဒမှ အရိယသစ္စာလမ်းပေါ်သို့
 လျှောက်လှမ်းဖို့ ပြင်ဆင်နေသူများ
(ဟိုမရောက် ဒီမရောက် ပုဂ္ဂိုလ်များ)
 သိသာလိုက်နာကျင့်သုံးစေရန် -

- ၁။ အရိယသစ္စာသဘောတရားကို သေသေချာချာ သိမြင်အောင်
လေ့လာပါ။
- ၂။ သေသေချာချာ မသိမမြင်က သိသယောင်ယောင်လုပ်၍ မပြောရ။
(အန္တရာယ် ရှိသည်)
- ၃။ ထေရဝါဒ စသော အခြားဘာသာများကို ကဲ့ရဲ့ပုတ်ခတ်
မပြောရ။ (ပြဿနာ ဖြစ်နိုင်သည်)
- ၄။ အရပ်သားများကဲ့သို့ အနိုင်လု ရန်တွေ့ ငြင်းခုံပြီး မပြောရ။
(အနှစ်သာရ မဲ့သည်)
- ၅။ **အထူးအားဖြင့်** ဤစာတမ်းပါ စကားရပ်များကို
ဖြတ်ညှပ်ကပ်လုပ်၍ ထေရဝါဒဂိုဏ်းအပေါ်
စကားနာ မထိုးရ။ (အရိယာတို့၏လမ်းစဉ် မဟုတ်၍
ဘေးအန္တရာယ် ရှိသည်)

သုတဝါအရိယသာဝက
(၁၄-၁၁-၂၀၁၄)